

BEGROTING 2017

Gemeente Hillegom

8 september 2016

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	5
Leeswijzer	7
Programma 1: Ruimte	9
Programma 2: Maatschappij	18
Programma 3: Veiligheid & Handhaving	32
Programma 4: Beheer en onderhoud openbare ruimte	39
Programma 5: Inwoner en bestuur	46
Algemene Dekkingsmiddelen	53
Paragraaf A Weerstandsvermogen	58
Paragraaf B Onderhoud kapitaalgoederen	68
Paragraaf C Financiering	63
Paragraaf D Bedrijfsvoering	79
Paragraaf E Verbonden partijen	76
Paragraaf F Grondbeleid	82
Paragraaf G Lokale Heffingen	84
Financiële Begroting	92
Bijlagen	111

Voorwoord

Voorwoord begroting

Het college biedt u hierbij de programmabegroting voor het jaar 2017 aan. De begroting is gebaseerd op de in de kadernota 2017 vastgestelde uitgangspunten. De begroting 2017 is structureel en reëel in evenwicht en voldoet hiermee aan de eisen van onze toezichthouder.

Meest opvallende punt in de programmabegroting 2017 is dat volgend jaar zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing (fors) worden verlaagd. Huishoudens krijgen komend jaar een rioolheffing die 65 euro lager uitvalt en daarnaast daalt ook de afvalstoffenheffing met ruim 20 euro. De totale woonlasten in Hillegom dalen hierdoor met ruim 10%. Het college is blij dat het na eerdere verhogingen nu een substantiële verlaging van de woonlasten voor alle inwoners kan voorstellen.

De decentralisaties blijven onze aandacht vragen. De hiervoor in het verleden gecreëerde reserve biedt ons naar verwachting de komende jaren voldoende ruimte om eventuele (incidentele) tegenvallers op te kunnen vangen.

U zult in deze begroting een beperkt aantal nieuwe zaken tegenkomen. Ook zijn er soms onderdelen op een andere wijze beschreven/gepresenteerd dan u gewend was. Dit heeft alles te maken met de wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Door het gevoerde beleid in de afgelopen jaren is Hillegom een financieel gezonde gemeente. Daar blijven wij onverminderd aan werken. Daarbij hanteren wij het principe dat de vastgestelde bedragen in de begroting ook het (jaarlijkse) werkbudget zijn. De uitdaging ligt erin om met elkaar de bestaande budgetten zo optimaal mogelijk in te zetten om de gestelde doelen te kunnen realiseren. Het college staat vanzelfsprekend open voor nieuwe initiatieven en voorstellen vanuit de gemeenteraad.

De ambtelijke fusie gaat per 1 januari 2017 van start. Dat heeft ook consequenties voor deze begroting. De paragraaf bedrijfsvoering is om die reden summier beschreven. De begroting van HLT samen neemt namelijk dat onderdeel nagenoeg volledig over. De begroting HLT Samen wordt apart aan de gemeenteraden van Hillegom, Lisse en Teylingen aangeboden voor een eventuele zienswijze.

Wij rekenen op een constructieve behandeling van deze begroting.

Het college van burgemeester en wethouders.

Leeswijzer

In deze programmabegroting vindt u de volgende onderdelen terug:

Programma's

1. Ruimte
2. Maatschappij
3. Veiligheid en handhaving
4. Beheer openbare ruimte
5. Inwoner en bestuur

Gevolgd door het onderdeel algemene dekkingsmiddelen.

Een programma is een bundeling van plannen die op hetzelfde thema zijn gericht. Met de programma's geeft de raad het college van burgemeester en wethouders een opdracht mee voor het komende jaar. De raad kan met de bestuursrapportage, die in de loop van het begrotingsjaar beschikbaar komt, het beleid volgen en bijsturen. Met het vaststellen van de programmabegroting machtigt de raad het college per programma de doelen te bereiken met de voor dat programma geraamde middelen. Het college mag binnen (het plafond van) de programma's verschuivingen aanbrengen, mits dat bijdraagt aan de door de raad geformuleerde doelstellingen en beoogde maatschappelijke effecten.

Ieder programma begint met een korte inleiding. Per prestatieveld volgt vervolgens een korte inleiding van dat prestatieveld, gevolgd door het antwoord op de vraag "Wat willen we bereiken?". Onder de vraag "Wat gaan we daarvoor doen?" geven wij een overzicht van de onderwerpen die in 2017 onze speciale aandacht hebben. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken (zoals 'toetsen woningbouwplannen' of 'adviseren over verkeersaspecten') waar geen verdere bijzonderheden over te vermelden zijn, zijn evenals vorig jaar, niet meer in de begroting opgenomen. De reguliere taken die het komende jaar onze specifieke aandacht vragen, worden wel benoemd.

Per prestatieveld sluiten we waar mogelijk af met prestatiegegevens en/of kengetallen. Kengetallen zijn gegevens die een trend kunnen signaleren, maar waar we zelf geen invloed op kunnen uitoefenen. Prestatiegegevens of kengetallen kunnen hoeveelheden zijn, maar ook indicatoren die het (maatschappelijk) effect aangeven.

De programma's worden afgesloten met het financiële overzicht "Wat mag het kosten?". In dit overzicht staan per prestatieveld de lasten en baten, waarbij evenals vorig jaar de apparaatskosten en rente en afschrijving apart staan genoemd. Dit geldt ook voor de mutaties op de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen en alle baten positief. In de tabellen waar de bedragen afgerond zijn op € 1.000 treft u mogelijk afrondingsverschillen in totaalstellingen aan.

Paragrafen

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Wij gebruiken de verplichte indeling.

Financiële begroting

In dit hoofdstuk staan de grondslagen, de financiële toelichting op de programma's, de investeringen, incidentele lasten en baten, het verloop van de reserves en voorzieningen en de berekening van het EMU saldo.

Wijzigingen in verband met vernieuwde voorschriften BBV en GR HLT samen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is in maart 2016 vernieuwd. Het doel van de vernieuwde BBV is de transparantie van het besluitvormingsproces rond de Planning & Control te vergroten en daarmee ook de betrokkenheid voor alle belanghebbenden. Het doel wordt bereikt door meer inzicht (in de begroting, verantwoording, financiële positie en risico's), betere vergelijkbaarheid (tussen gemeenten) en verbeterd toezicht (i.v.m. de rechtmatigheid).

In deze begroting zijn de gevolgen van toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling HLT samen verwerkt.

De wijzigingen hebben betrekking op:

– Apparaatskosten

De apparaatskosten (=bedrijfskosten) zijn gesplitst in directe kosten en overhead. De directe kosten zijn verantwoord op de betreffende prestatievelden. De overhead wordt apart verantwoord onder prestatieveld bedrijfsvoering.

– Uniforme taakvelden

Ter versterking van de herkenbaarheid tussen de gemeenten zijn uniforme taakvelden ingevoerd. De gemeenteraad is vrij in de indeling van de programmabegroting. Om de vergelijkbaarheid te houden in de prestatievelden tussen de programmabegroting 2016 en 2017, zijn de prestatievelden niet aangepast aan de standaard taakvelden. Het voorgeschreven overzicht met de taakvelden (en de prestatievelden) is opgenomen in bijlage 2.

– Rentekosten

Er worden geen rentekosten berekend over investeringen en doorbelast aan de prestatievelden. Ook wordt er geen rente meer berekend over eigen vermogen (bespaarde rente bij de algemene dekkingsmiddelen). In de paragraaf Financiering wordt een renteschema opgenomen.

– Kostendekkende tarieven

De directe kosten zijn verantwoord op de betreffende prestatievelden. De overhead wordt apart verantwoord onder prestatieveld bedrijfsvoering. In de paragraaf lokale heffingen wordt toegelicht hoe de overhead zich verhoudt tot deze tarieven.

– Beleidsindicatoren

Er is een basisset van beleidsindicatoren ontwikkeld. Deze verplichte indicatoren zijn bij de prestatievelden opgenomen.

– Verbonden partijen

Per programma wordt informatie gegeven over de betreffende Verbonden Partijen. De paragraaf Verbonden Partijen is vereenvoudigd om dubbele informatie te voorkomen.

– Investerings

De systematiek van activeren en afschrijven is voor alle investeringen gelijk getrokken. Investerings met een maatschappelijk nut dienen, evenals investeringen met een economisch nut, te worden geactiveerd en over de verwachte levensduur te worden afgeschreven.

– EMU saldo

Met het oog op een betere beheersing van het EMU saldo is in de begroting een geprognosticeerde balans opgenomen. De raad krijgt hierdoor meer inzicht in de ontwikkeling van investeringen, aanwending reserves en voorzieningen, alsmede de financieringsbehoefte.

– Bijdrage Gemeenschappelijke Regeling HLT Samen

De bijdrage bestaat uit alle bedrijfskosten met uitzondering van de kosten voor de griffie, gemeentesecretaris, huisvesting, contributies en lidmaatschappen. Deze kosten zijn achtergebleven in de exploitatie van de gemeentelijke begroting.

Bijlagen

Er zijn 2 bijlagen opgenomen:

- Normenkader 2017
- Overzicht taakvelden (en prestatievelden)

Programma 1

Ruimte

Ruimte

Wonen

Bereikbaarheid

Economie &
bedrijvigheid

Milieu

Het programma richt zich op het gebruik van de ruimte in Hillegom in brede zin. De kaders hiervoor worden gesteld door Rijks-, provinciaal- en gemeentebestuur. Het bestaande kader voor het programma is vastgesteld in de Structuurvisie 2008. Het beleid op de prestatievelden ligt vast in deelaspecten van de Structuurvisie, bestemmingsplannen, kadernota's en diverse beleidsnota's.

1.1 Prestatieveld Ruimte

Het doel van de ruimtelijke ontwikkeling is om veel verschillende functies zoals wonen, werken en recreëren voldoende ruimte te geven om tot ontwikkeling en bloei te komen en tegelijk elkaar onderling niet belemmeren. Waar mogelijk probeert de gemeente verschillende functies gecombineerd te laten bestaan, waar nodig wordt naar scheiding van functies gestreefd. Voor het buitengebied is de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport 2016 leidend.

Wat willen we bereiken?

We gaan in 2017 voor de komende jaren beleid vaststellen voor de fysieke leefomgeving in de Omgevingsvisie Hillegom 2030. Vervolgens gaan we een Omgevingsplan opstellen voor het buitengebied.

Er ligt ook een grote opgave voor het realiseren van ruimtelijke projecten in Hillegom:

1. Grote en al bekende projecten zullen tot een goed eind moeten worden gebracht. Het gaat om: Hillegom Noord, Vossepolder, Maartensheem/Parkwijk, Henri Dunantplein Zuid, Jozefpark, Woonzorgzone fase 3, Ringoevers fase II en III.
2. Projecten die in de uitvoeringsfase zijn vragen in 2017 eveneens onze aandacht: Kwekerij Veelzorg, Leembruggenstraat, Woonzorgcentrum Parkwijk, 't Zand, fusieschool Jozefschool/De Leerwinkel en het verplaatsen van de manege.

3. Corporatie STEK heeft een belangrijke rol in het realiseren en beschikbaar houden van voldoende betaalbare woningen. Eind 2016 wordt in prestatieafspraken vastgelegd welke verplichtingen STEK in Hillegom op zich neemt. Dan wordt ook duidelijk welke sloop- nieuwbouw en nieuwbouwprojecten in 2017 door STEK worden opgepakt.

Het doel van deze projecten is om een kwalitatief goed nieuw ruimtelijk milieu te creëren dat goed aansluit op de bestaande ruimte en op datgene dat gevraagd wordt in de Woonvisie, de visie op de centrumplannen en ander vastgesteld beleid.

Kaderstellende stukken

- Visie Ruimte en Mobiliteit met Programma en Verordening, Provincie Zuid-Holland, 2014
- Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport 2016
- Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer – Bollenstreek, Provincies Noord- en Zuid-Holland, 2006
- Regionale Structuurvisie, 2020 Holland Rijnland
- Structuurvisie Hillegom, 2008 (-2018)

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2017 zullen de volgende projecten en plannen naar verwachting de meeste inzet en (extra) capaciteit vragen:

Omgevingsvisie Hillegom 2030

Na diverse bijeenkomsten met de raad en participatieronden in 2016 leggen we in 2017 de ontwerp-Omgevingsvisie voor aan de raad, zodat zienswijzen kunnen worden ingediend. De vaststelling van de Omgevingsvisie Hillegom 2030 volgt eind 2017.

Omgevingsplan Buitengebied

Voor de herziening van de bestemmingsplannen buitengebied bereiden we in 2017 een Omgevingsplan (bestemmingsplan met verbrede reikwijdte) voor het buitengebied voor.

Ringoevers

In 2017 is de oplevering van fase II t/m III en gaan we voor het woningbouwplan Ringoevers met de initiatiefnemer en supervisor verder met de voorbereiding van de ontwikkeling van fase IV en V. De gemeente heeft een toetsende rol.

Parkwijk

Het woonzorgcentrum Parkwijk wordt in de zomer van 2017 opgeleverd, waarna de bewoners weer naar de Parklaan kunnen verhuizen. De gemeente heeft een controlerende rol.

Hillegom Noord

In 2017 starten wij met de ontwikkeling van Hillegom Noord als woningbouwlocatie.

Woonzorgzone fase 3

Eind 2016 is het programma van eisen voor de derde fase gereed. Op basis hiervan gaan wij een aanbesteding uitzetten begin 2017. In 2017 is de gunning en start van de bouw gepland.

Vossepolder

Nu duidelijkheid bestaat over de verplaatsing van de manege, starten we in 2017 met de afronding van de wijk Vossepolder. De voorbereidingen daarvan worden eind 2016 afgerond.

Henri Dunantplein Zuid

Er bestaan al jaren plannen voor het ontwikkelen van het zuidelijk deel van het HD Plein. In 2016 is met de ontwikkelaars een basis gelegd waarmee naar verwachting begin 2017 aan de raad een haalbaar plan kan worden voorgelegd.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Herziening bestemmingsplannen, beheersverordening en beleid
Realisatie 2014	• Bestemmingsplan Centrum • Bestemmingsplan Bedrijventerreinen • Beheersverordening De Polders
Realisatie 2015	• Voorbereiding bestemmingsplan Buitengebied • Voorbereiding Welstandsnota • Voorbereiding Omgevingsvisie
Ambitie 2016	• Buitengebied – voorbereiding Omgevingsplan • Omgevingsvisie – voorbereiding • Actualiseren Welstandsnota vaststelling
Ambitie 2017–2020	• Omgevingsvisie vaststellen in 2017 • Buitengebied – Omgevingsplan vaststellen in 2017/2018 • Centrumplannen – reclamebeleid, gedeeltelijke actualisatie bestemmingsplan Centrum • Zanderij, Hillegom Oost en – West – Omgevingsplan

1.2 Prestatieveld Wonen

Hillegom biedt ruimte voor verschillende woonmilieus in prijsklasse, in woonvormen, in zorgondersteuning. De nieuwe Woonvisie die begin 2016 is vastgesteld is leidend bij nieuwe ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?

Hillegom streeft naar een evenwichtige opbouw van de woningvoorraad. De Woonvisie geeft inhoud aan de verdere invulling hiervan. In lijn met de Woonvisie worden eind 2016 prestatieafspraken met de woningcorporaties gemaakt. Met ontwikkelaars, particulieren en met partijen (onder meer uit de zorg) die betrokken zijn vanuit hun professie, wordt invulling gegeven aan de Woonvisie.

Kaderstellende stukken

- Woonvisie Hillegom 2015–2019
- Gemeentelijke Structuurvisie Hillegom 2008
- Woonagenda Holland Rijnland 2014
- Visie Ruimte en Mobiliteit provincie Zuid-Holland.

Wat gaan we daarvoor doen?

De Woonvisie is leidend voor de ontwikkeling van nieuw te bouwen woningen. Met onze woonpartners, zoals de corporaties, maken we prestatieafspraken om de plannen vorm te geven. We geven uitvoering aan de activiteiten genoemd in de Woonvisie.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017
Aantal af te geven startersleningen	15	0	10	10

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Prognose 2016	Prognose 2017
Woningbezit Stek	2.141	1.965	2.033	1.906
Totaal aantal woningen Hillegom	9.399 *)	9.398 *)	9.440 **)	9.729 **)
Gerealiseerd aantal woningen	221 *)	45 *)	203 **)	289 **)

*) Bron CBS.

**) Eigen prognose (gebaseerd op de informatie die is verstrekt aan de Provincie Zuid-Holland, zie ook de woonvisie).

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015
Gemiddelde WOZ waarde (x € 1.000). Bron: CBS.	255	250	227	224

1.3 Prestatieveld Bereikbaarheid

De hoofddoelstelling is het optimaliseren van de leefbaarheid, verkeersveiligheid en bereikbaarheid in Hillegom.

Wat willen we bereiken?

Om de doelstellingen uit het HVVP te behalen worden (infrastructurele) maatregelen genomen om zowel het centrum van Hillegom, woon- en werkgebieden als het buitengebied van Hillegom in te richten conform de principes van Duurzaam Veilig en de landelijke richtlijnen/aanbevelingen voor verkeersvoorzieningen binnen en buiten de bebouwde kom. Door hier op te sturen bereiken we een optimaal bereikbaar en toegankelijk openbaar vervoer, een comfortabel en direct fietsnetwerk en een balans in parkeervraag en -aanbod.

Kaderstellende stukken

- Het Hillegoms Verkeer- en Vervoersplan (HVVP)
- Nota Parkeerbeleid Hillegom (2016)

Wat gaan we daarvoor doen?

- De ontwikkelingen m.b.t. de Duinpolderweg in de gaten houden en in de tracékeuzefase het belang van de gemeente Hillegom ambtelijk en bestuurlijk behartigen.
- De reconstructie van de Stationsweg/Sixlaan ronden we in 2017 af.
- De herinrichting van het busstation ter hoogte van het NS station wordt afgerond in 2017.
- In de lijn van de wensen van bewoners goede oplossingen bieden en daarbij handelen conform alle aanbevelingen voor duurzaam veilig wegbeheer en de adviezen van de verkeersadviseur van politie.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig in %. Bron: VeiligheidNL.	n.b.	7	7	n.b.
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser in %. Bron: VeiligheidNL.	n.b.	8	10	n.b.

1.4 Prestatieveld Economie

Het herstel van de Nederlandse economie zet naar verwachting ook in 2017 weer verder door. In Hillegom is dit vooral te merken door het toenemende aantal aanvragen voor uitbreiding van de vooral grotere bedrijven in diverse sectoren.

De detailhandelssector is structureel veranderend na de crisis en doordat steeds meer consumenten online kopen. Een groep detaillisten worstelt nog steeds met haar voortbestaan. Toch zijn er meerdere succesvoorbeelden van ondernemers die hun bedrijfsvoering hebben aangepast en zo hebben ingespeeld op de nieuwe economische werkelijkheid. We faciliteren ondernemers door mee te denken met hun plannen en ambities.

In de Duin- en Bollenstreek werken we nauw samen aan het stimuleren van de economie. We geven uitvoering aan de economische agenda Duin- en Bollenstreek. Hierin hebben we vier belangrijke pijlers: Greenport, Toerisme, Zorg en Space. Samen met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven en het onderwijs bundelen we de krachten om te komen tot economische groei in de Duin- en Bollenstreek.

Wat willen we bereiken?

- Versterken van de economie in de Duin- en Bollenstreek.
- Voldoende ruimte voor bedrijven om zich te kunnen vestigen en ontwikkelen.
- Duurzaam en uitvoerend platform voor ondernemers, onderwijs en overheid.
- Een sterk centrum passend bij de aard en schaal van Hillegom en bij de landelijke ontwikkelingen in de detailhandel.
- Vergroten van het toeristisch en recreatief aanbod en de toeristische samenwerking in Hillegom en de Bollenstreek.
- Versnelling herstructurering buitengebied (GOM).

Kaderstellende stukken

- Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030
- Ambitieverklaring Toerisme en Recreatie Bollenstreek 2012-2016
- Koersdocument Economie en Toerisme Hillegom 2012-2020
- Economische agenda Greenport Duin- en Bollenstreek 2012-2015
- Programma Centrumontwikkeling Hillegom, september 2015

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan de haalbaar gebleken businesscases van de Economische agenda Duin- en Bollenstreek.
- Een actieve en constructieve houding ten opzichte van initiatieven van ondernemers voor bijvoorbeeld uitbreiding of vestiging.

- Actief deelnemen aan het netwerk van ondernemers, onderwijs en overheid en mede uitvoering geven aan daaruit voortvloeiende projecten.
- Uitvoering geven aan het Gebiedsprogramma Bollenstreek.
- Uitvoering geven aan het programma Centrumontwikkeling dat bijdraagt aan het creëren van een sterk winkelcentrum.

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017-2020
Aantal banen	5.900	5.960	5.980	6.000
Aantal bedrijfsvestigingen	940	910	910	910

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015
Funciemenging in %. Bron: LISA.	39,6	39,4	39,0	38,8
Bruto Gemeentelijk Product (Verhouding tussen verwacht en gemeten product). Bron: Atlas voor gemeenten.	n.b.	22,4/16,9	n.b.	n.b.
Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar). Bron: LISA.	70,0	72,8	69,3	67,6

1.5 Prestatieveld Milieu

De inspanningen op milieugebied moeten leiden tot het verbeteren en bewaken van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving in Hillegom. Om dit te bereiken voert de Omgevingsdienst alle milieutaken uit voor de gemeente Hillegom. De Omgevingsdienst adviseert bij ruimtelijke planvorming. Bovendien is de Omgevingsdienst actief op het brede terrein van milieu, gezondheid en duurzaamheid. Hierbij gaat het om onderwerpen zoals bodem-, luchtverontreiniging, geluidhinder, gevaarlijke stoffen en energie- en waterbesparing. De robuustheid van de omgevingsdienst baart zorgen. In 2017 moet blijken of, de eind 2016 in gang gezette maatregelen, afdoende effect hebben.

Wat willen we bereiken?

- Een optimale milieukwaliteit en duurzaamheid van de fysieke leefomgeving.
- Bijdrage leveren aan een gezonde en duurzame leefomgeving door vergunningverlening, meldingen volgens de milieuwetgeving.
- Reductie van geluidbelasting door deel te nemen aan projecten voor saneringswoningen van het Rijk.
- Dat inrichtingen de geldende regels naleven. Het uitgangspunt is uniform toezicht dat effectief en efficiënt is en oog heeft voor bestuurlijke handhavingsprioriteiten en overwegingen. We streven naar een naleefgedrag van 80%.
- De Omgevingsdienst stelt jaarlijks een Begroting, Evaluatie- en Jaarverslag op met prestatie indicatoren voor advies, vergunningverlening, toezicht en handhaving en de financiële paragrafen.
- Een (financieel) robuuste omgevingsdienst.

Kaderstellende stukken

- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland
- Duurzaamheidsagenda 2011-2014

- Afgesproken ambities met Omgevingsdienst West-Holland
- Motie energie- en klimaatneutraal (juli 2016)

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen een Omgevingsvisie Hillegom 2030 vast en nemen de ambities voor het duurzaamheidsbeleid hierin mee.
- De Omgevingsdienst West-Holland voert de wettelijke taken uit op milieuadvisering voor ruimtelijke plannen, Wabo-vergunningverlening, handhaving, bodem, geluid, externe veiligheid, ecologie, archeologie en APV.
- We nemen deel aan overleggen met Omgevingsdienst West-Holland, de deelnemende gemeenten en de provincie en monitoren de effecten van de beoogde maatregelen om te komen tot een (financieel) robuuste omgevingsdienst.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2015	Ambitie 2017-2020
Adviezen tijdig worden verstrekt	--	47%*	95%	95%
Percentage klanten dat tevreden tot zeer tevreden is	89%	87%	95%	95%
Meldingen binnen 28 dagen worden afgehandeld	--	--	95%	95%
Vergunningsaanvragen regulier worden afgehandeld binnen wettelijke termijn (8 weken)	--	--	95%	95%
Vergunningsaanvragen uitgebreid worden afgehandeld binnen de wettelijke termijn (26 weken)	--	--	95%	95%

*ODWH is medio 2015 gestart met prestatie-indicatoren.

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Prognose 2016	Prognose 2017-2020
Aantal klachten	38	55		
Percentage actuele vergunningen	--	82%	83%	84%
Naleefgedrag bij complexe inrichtingen (veiligheid)	--	100%	100%	100%
Naleefgedrag bij inrichtingen op alle aspecten	--	59%	80%	80%

ODWH is medio 2015 gestart met bijhouden van kengetallen

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015
Hernieuwbare elektriciteit in %. Bron: RWS.	1,7	1,6	n.b.	n.b.

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam	Greenport Ontwikkelingsmaatschappij Duin- en Bollenstreek (GOM)					
Vestigingsplaats	Noordwijkerhout					
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap					
Zeggenschap	Algemene vergadering van aandeelhouders					
Belang	De GOM draagt zorg voor de integrale gebiedsontwikkeling binnen de Greenport gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen.					
Beleidsinformatie	De GOM is sinds 2011 operationeel. In 2015 is er een masterplan opgesteld om de voortgang van de herstructurering onder de loep te nemen. In 2016 worden concrete voorstellen uitgewerkt en opgenomen in de meerjarenprogramma's.					
Beleidsrisico's	De GOM is zich bewust van de noodzaak om financieel zorgvuldig te manoeuvreren en de aanwezige risico's te beheersen. Een kritische houding ten aanzien van het inschatten van de marktvraag blijft noodzakelijk.					
Relatie met programma	1 Ruimte, prestatieveld 1.1 Ruimte					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	1 aandeel	0	390	390	17.016	18.339
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					
Naam	Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)					
Vestigingsplaats	Leiden					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Zeggenschap	2 wethouders in het Algemeen Bestuur					
Belang	De ODWH behartigt de gemeenschappelijke belangen op het gebied van milieu, milieubeleidsontwikkeling en een efficiënte en doelmatige uitvoering van de gemeentelijke en provinciale milieutaken.					
Beleidsinformatie	Met de bezuiniging van de afgelopen jaren, de doorontwikkeling van de veranderagenda en het vertrek van Alphen aan den Rijn is de financiële druk toegenomen. De deelname in 2017 voor Hillegom is eenmalig verhoogd wegens extra inzet.					
Beleidsrisico's	Er worden verschillende scenario's verkend die de financiële robuustheid van de ODWH kunnen vergroten.					
Relatie met programma	1 Ruimte, prestatieveld 1.5 Milieu					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	539	1.439	2.804	1.372	4.649	5.012
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1000							
Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
Ruimte	-73	-2.113	-2.113	-273	-269	-266	-263
Wonen	-153	-3.422	-3.422	-139	-107	-105	-103
Bereikbaarheid	-144	-15	-15	-111	-110	-108	-105
Economie en bedrijvigheid	-589	-251	-251	-372	-366	-364	-361
Milieu	-598	-541	-541	-650	-637	-635	-633
Totaal programmakosten	-1.556	-6.342	-6.342	-1.545	-1.489	-1.478	-1.466
Apparaatskosten	-1.515	-1.152	-1.152				
Apparaatskosten grondexploitatie	-82	-170	-170				
Kapitaallasten	-188	-92	-92	-3	-3	-3	-3
Kapitaallasten grondexploitatie	73	135	135				
Totaal lasten	-3.267	-7.620	-7.620	-1.549	-1.492	-1.482	-1.469
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
Ruimte	19	19	19				
Wonen	21	3.200	3.200	18	18	17	17
Bereikbaarheid							
Economie en bedrijvigheid	449	90	90	90	90	90	90
Milieu	44		1	1	1	1	1
Totaal baten	533	3.309	3.310	109	109	109	108
Saldo voor mutatie reserves	-2.734	-4.311	-4.310	-1.439	-1.383	-1.373	-1.361
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
Toevoeging Reserves	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Ottrekking Reserves	311	2.002	2.002				
Eindtotaal	309	1.999	1.999	-3	-3	-3	-3
Saldo na resultaatbestemming	-2.425	-2.312	-2.312	-1.442	-1.386	-1.375	-1.363
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2016 na wijziging							-2.312
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017							-1.442
							870

Programma 2

Maatschappij

Sociaal
Domein

Onderwijs

Sport &
Gezondheid

Kunst &
Cultuur

Vanaf 1 januari 2015 is een groot aantal taken op het gebied van werk, maatschappelijke ondersteuning en jeugd overgeheveld van het Rijk naar de gemeente. Het Rijk heeft besloten dat dit moet gebeuren met minder geld. Het kunnen implementeren van de decentralisaties met de middelen die we daarvoor krijgen vraagt om een fundamentele herbezinning van de taken van de gemeente. Het vastgestelde kader is immers: "Rijksbudget is werkbudget". De decentralisaties kunnen niet los van elkaar worden gezien. De opdracht is om de decentralisaties in samenhang te beschouwen en te werken aan een transformatie van het totale sociale domein. De implementatie en doorontwikkeling van het sociale domein doen wij samen met onze regiogemeenten in de Bollenstreek en in Holland Rijnland verband.

Wij hanteren de volgende definitie van het sociale domein: Het sociale domein is de leefwereld waar de Hillegommers zich sociaal, maatschappelijk, educatief, cultureel en sportief kunnen ontplooiën en waar door het stelsel van organisaties, ondernemers, onderwijs en overheid een bijdrage wordt geleverd aan het welzijn van onze inwoners. We stimuleren de zelfredzaamheid van inwoners en organisaties. Kunnen inwoners het echter niet zelf of met behulp van hun sociaal netwerk organiseren, dan bieden we ondersteuning op maat. Voor organisaties betekent dit dat zij niet of beperkt financieel afhankelijk zijn van de gemeente. Het maatschappelijk middenveld voelt een gedeelde verantwoordelijkheid voor alle inwoners.

2.1 Prestatieveld Sociaal domein

In 2016 zijn wij gestart met het vormgeven van de transformatie binnen het sociaal domein. De transformatie is een langdurig proces dat de komende jaren wordt doorgezet.

Wat willen we bereiken?

Innovatie

De (grote) uitdaging is om uitwerking te geven aan de achterliggende gedachte van de 3 decentralisaties dat inwoners in onze gemeenten allemaal mee kunnen doen, de verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf, voor elkaar en de leefomgeving. Voor inwoners voor wie dat geheel of gedeeltelijk niet haalbaar is, organiseren we tijdelijke of langdurige hulp of ondersteuning. Uitgangspunt is om binnen het door het Rijk gegeven budget te blijven. De ambitie is om van de ondersteuning meer maatwerk te maken die uitgaat van de één gezin één plan gedachte, maar die ook aansluit op vormen van zorg, zowel thuis als intramuraal. De uitdaging is om het slimmer te organiseren én kosten te besparen. Innoveren is ook (meer) gebruik maken van de kracht van de samenleving. Dit willen we gaan ontwikkelen in co-creatie met het werkveld om in gezamenlijkheid te komen tot creatieve oplossingen en werkwijzen.

In 2016 hebben we een kwaliteitsimpuls gegeven door een baanbreker/ontschotter Jeugd en WMO. We werken langs een taskforce-aanpak met enerzijds het doorbreken van systemen en anderzijds het bijdragen aan doorontwikkeling van het beleid.

Preventie

We verwachten dat, als we inzetten op preventie, we minder snel specialistische hulp nodig zullen hebben. Is het Jeugd en Gezinsteam (JGT) vroegtijdig betrokken bij bepaalde problematiek, dan kan de hulp die het JGT biedt soms voorkomen dat een kind specialistische zorg nodig heeft. Of dit in de praktijk ook zo gaat werken moet nog bewezen worden. Een ander voorbeeld van preventie is de inzet van het Sociaal Team. De inzet van het Sociaal Team Hillegom moet er onder andere voor zorgen dat mensen sneller in beeld komen en met lichte ondersteuning langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

Preventie richt zich ook op mensen die nog geen zorg en ondersteuning nodig hebben. Het gaat dan bijvoorbeeld om mensen te stimuleren om zelf hun woning levensloopbestendig te maken, zodat ze langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Of hen bijvoorbeeld te stimuleren actief deel te nemen aan de samenleving door vrijwilligerswerk.

Het niet voldoende beheersen van de Nederlandse taal en onvoldoende vaardig zijn in rekenen zijn vaak knelpunten waardoor burgers in de problemen komen met hun gezondheid en financiën. Hierdoor wordt vaker een beroep gedaan op voorzieningen in de zorg, in de bijstand of maatschappelijke opvang. Het preventief en curatief inzetten van scholing en begeleiding op de Nederlandse taal en rekenen zijn een instrument om het beroep op voorzieningen terug te dringen.

WMO

In de Kadernota WMO Bollen 5 2015–2018 is onderstaande visie opgenomen:

'De inwoners van de Duin- en Bollenstreek kunnen allemaal meedoen, kunnen zich ontplooiën en verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf, voor elkaar en de leefomgeving. Voor de groep inwoners voor wie dat geheel of gedeeltelijk niet haalbaar is, is tijdelijke of langdurige ondersteuning beschikbaar.

Iedere inwoner kan met zijn talenten, mogelijkheden, beperkingen en problemen meedoen. De kracht van de samenleving wordt benut om diegenen die dat nodig hebben informeel te helpen en te steunen om mee te doen (eigen kracht, 0e lijn). Inwoners die er in het dagelijkse leven niet (helemaal) uitkomen kunnen in hun directe (informele) omgeving terecht voor informatie, advies en lichte hulp. Als dat niet lukt, kunnen zij een beroep doen op algemene voorzieningen of op een vangnet van ervaren professionals (1e lijn) die op zoek gaan naar de kracht van mensen zelf en hun netwerk. Iedere inwoner regisseert zijn eigen leven en de manier waarop hij of zij meedoet. Waar mogelijk zonder hulp, maar soms ook met hulp op één of meer leefgebieden. Voor de kleine groep inwoners die langdurige ondersteuning nodig heeft, wordt de regie bij een specialist (2e lijn) belegd.'

Met de in 2016 opgestelde 'Transformatie-agenda' ligt er een uitvoeringsplan om de uitwerking van deze Kadernota WMO 2015–2018 verder vorm te geven. Onderwerpen die in deze transformatie-agenda een plek krijgen, zijn onder andere het vormgeven van de toegang, mantelzorg en de vernieuwing van respijtzorg, de 18-/18+ problematiek en de verbinding van de WMO met Participatie en Jeugd, sport en cultuur en positieve gezondheid. Voor de uitvoering van deze plannen richten we ons waar mogelijk op buurt- en wijkniveau, met andere woorden: zo dicht mogelijk bij de inwoner.

De Transformatieagenda is een dynamische agenda die we in de komende jaren voortdurend blijven aanscherpen en bijsturen met onze maatschappelijke partners en de gemeenteraden. Tevens vormt de Transformatieagenda de start voor een continue dialoog met onze inwoners over behoeften, ervaringen en initiatieven.

Jeugdhulp

Wij kiezen voor een aanpak waarin zo compleet mogelijke, integrale oplossingen voor inwoners wordt gezocht, bij voorkeur in de eigen leefomgeving, vanuit het principe: 1 gezin/1 plan. Centraal in de visie staat het gegeven dat iedereen een rol heeft in het opgroeien van onze jeugd, en als centraal doel is geformuleerd dat de jeugd in Hillegom gezond en veilig opgroeit. In ons jeugdhulpmodel is dit vertaald in hulp en ondersteuning die zo veel mogelijk is ingebed in het dagelijks leven van de kinderen.

Werk

We willen dat iedereen die kan werken aan het werk is en niet aan de kant staat. Een baan geeft de garantie van inkomen en biedt de beste gelegenheid tot sociale participatie. Niet iedereen kan zonder tussenstap direct vanuit een uitkering aan de slag gaan. Het opdoen van werkervaring kan helpen deze stap te verkleinen. Dit kan variëren van het opdoen van ervaring bij een Hillegoms bedrijf tot meedraaien bij de gemeente in een administratieve functie of op een andere passende plek. Het ontzorgen van de werkgever is hierbij een randvoorwaarde. Wij dragen bij aan een goed functionerende regionale arbeidsmarkt.

Statushouders

Wij voeren onze wettelijke taak om statushouders te huisvesten uit en ondersteunen hen bij hun integratie.

Kaderstellende stukken

- Kadernota WMO Bollen5 2015–2018
- Transformatie-agenda WMO Bollen5
- Regionaal beleidsplan transitie Jeugdzorg Holland Rijnland 'Hart voor de jeugd'
- Uitgangspuntennotitie Jeugdhulp 2015 aanvullend op Hart voor de jeugd
- Verordening Jeugdhulp 2015
- Werkagenda jeugd Holland Rijnland 2016
- Contourennota Servicepunt Werk Duin- en Bollenstreek
- Verordeningen Participatiewet
- Gemeenschappelijke Regeling ISD Bollenstreek
- Gemeenschappelijke Regeling Kust-, Duin- en Bollenstreek (MareGroep)

Wat gaan we daarvoor doen?

WMO

We geven uitvoering aan de Transformatie-agenda WMO Bollen5.

Deze omvat onder andere:

- De evaluatie van het Sociaal Team Hillegom
- Het vormgeven van een integrale toegang
- De uitrol van het actieplan mantelzorgondersteuning inclusief respijtzorg
- Het verder versterken van het buurtwerk
- De uitwerking van maatschappelijke zorg op lokaal niveau
- Uitvoering geven aan 'de pilot zonder regels '

Kernelementen in de wijze waarom we (verder) uitvoering willen geven aan de WMO zijn transformeren en vernieuwen, in één keer alle hulp, ervaring opdoen en blijven leren en (het versterken van) netwerken.

Onderstaande punten blijven daarnaast richtinggevend voor het WMO domein:

- Wij zorgen voor een adequate ondersteuning van de informele zorg en een goed en toegankelijk aanbod aan algemene en collectieve voorzieningen.
- Wanneer nodig en aanvullend op de informele zorg wordt ondersteuning door professionals ingezet.
- De indicatiestelling en de inkoop voor het leveren van maatwerk-voorzieningen wordt georganiseerd door of in opdracht van de ISD.

Jeugdhulp

Voor het jeugddomein is het onderstaande richtinggevend voor de uitwerking van beleid en regelgeving:

- De Jeugdhulp wordt voor een belangrijk deel in Holland Rijnland-verband georganiseerd en ingekocht. Belangenrijke thema's waar daarnaast aan gewerkt wordt (werkagenda jeugd): kind en veiligheid, preventie en toegang, cliëntenparticipatie en vervoer.

- We zijn lokaal opdrachtgever naar eigen teams, we doen dit in afstemming met de regio. We maken de inzet van Kwadraad in het JGT structureel. Doorontwikkeling van het JGT is een continu proces.
- Het Centrum voor Jeugd en Gezin wordt verder versterkt als dé plek waar iedereen met vragen over opgroeien en opvoeden terecht kan. Het Centrum voor Jeugd en Gezin blijft preventieve projecten ontwikkelen en samenwerken met andere partijen in Hillegom.
- We stimuleren en faciliteren dat partijen die met jeugdigen werken elkaar goed weten te vinden. In regionaal verband doen we dit bijvoorbeeld via het Veiligheidshuis en Jeugdbeschermingstafel. Lokaal doen we dit onder andere met het Centrum voor Jeugd- en Gezin en het jongerenwerk.
- We verstrekken vanaf 2017 een jaarlijkse subsidie aan de Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (RDOG) voor het Jeugd Preventie Team. Hiermee dragen we er aan bij dat afglijden van jeugdigen wordt voorkomen en dat zij toegeleid worden naar hulp.
- We onderzoeken de mogelijkheden van een integraal Persoonsgebonden budget.
- We starten een Pilot 18-/18+: Partijen bij elkaar brengen, witte vlekken in beeld brengen, vastleggen. Jongeren zelf bevragen wat zij nodig hebben om de overgang van 18- naar 18+ aan te kunnen. In de diverse inkooptrajecten dit onderwerp onder de aandacht brengen en waar mogelijk contracten (laten) aanpassen. 2017 zien we als opstartjaar, daarna zullen de activiteiten verder worden gerealiseerd.
- We zetten in op gezinsbegeleiding voor gezinnen: een integrale oplossing voor WMO en Jeugdhulp om jeugdhulp proberen te voorkomen.

Werk

Medio 2016 is het Servicepunt Werk van start gegaan waarin de re-integratieactiviteiten van de sociale diensten en de Mare Groep in de subregio Duin- en Bollenstreek zijn samengebracht. De hoofddoelen van de samenwerkende partners in het Servicepunt Werk zijn:

- Betere aansluiting van vraag en aanbod op de lokale, subregionale en regionale arbeidsmarkt
- Meer uitstroom naar werk en re-integratie samen met en bij werkgevers
- Effectieve(re) toeleiding naar werk
- Excellente dienstverlening voor werkgevers en werkzoekenden

De dienstverlening richting werkgevers richt zich op vier speerpunten:

1. Matching van vraag en aanbod
2. Vraagcreatie ten behoeve van matching
3. Trainingen en opleidingen
4. Social Return on Investment (SROI)

In 2017 wordt verder gewerkt aan het stevig neerzetten van deze organisatie in de regio en bij de werkgevers. De ISD Bollenstreek blijft namens de gemeente Hillegom de verantwoordelijkheid houden voor de uitvoering van het onderdeel inkomen.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2010	Realisatie 2012	Realisatie 2015	Ambitie 2017-2020
Cultuur	6,4	6,4	n.b.	7,0
Verenigingen/Clubs	7,4	7,4	n.b.	7,4
Sportvoorziening/clubs	7,6	7,6	n.b.	7,6
Onderwijs	7,3	7,3	n.b.	7,6
Gezondheidszorg	7,0	7,0	n.b.	7,4
Welzijnsvoorzieningen	5,9	5,9	n.b.	7,0

¹ Cijfer inwoners over voldoende voorzieningen in de gemeente (waarstaatjegemeente)

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Prognose 2016	Prognose 2017-2020
Aantal uitkeringsgerechtigden Participatiewet (voorheen WWB)	225	239	240	244
Uitgaven bijzondere bijstand	€ 348.000	€ 451.888	€ 452.000	€ 370.000
Aantallen schulddienstverlening (ISD)	81	66	66	66
Aantal Wsw-arbeidsplaatsen	65	62	59	56
Aantallen verstrekkingen van individuele voorzieningen (exclusief regiotaxi en begeleiding)	1.105	1.260	1.260	1.260

Type vragen aan het lokaal loket	Aantal vragen 2011	Aantal vragen 2012	Aantal vragen 2013	Aantal vragen 2014	Aantal vragen 2015
Inkomensondersteuning	3.102	3.149	3.494	3.812	3.097
Gehandicaptenparkeerplaats/kaart	189	141	103	79	191
Mantelzorgondersteuning	64	37	22	3	53
Ouderenadviseur	17	17	14	6	5
Welzijn overig	79	48	42	26	49
Vervoer (collectief en SWO-bus)	86	70	65	36	30
Voedselbank	26	43	50	85	38
Vrijwilligerswerk	3	2	1	3	7
Klussen in en rond huis	3	1	4	1	1
Wonen	54	63	58	41	71
Alarmering	16	6	13	6	11
AWBZ voorzieningen	37	13	29	26	14
Hulpmiddelen uitleen	23	5	10	3	9
Maaltijdservice (tafeltje dekje)	74	47	46	1	1
Wmo-voorzieningen (individueel)	1.149	1.005	955	1.076	1.104

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Prognose 2016	Prognose 2017-2020
Jaarlijkse (budget)subsidies	22 dossiers €1.841.053	21 dossiers €1.992.281	21 dossiers €1.975.324	20 dossiers €1.728.656
Waardering-subsidies	25 verleningen €65.408	24 verleningen €62.898	21 verleningen €60.398	20 verleningen €50.599
Eenmalige subsidies	€ 23.780	€ 23.780	€ 12.500	€ 12.594
Subsidieplafond	€1.930.241	€2.078.959	€2.048.222	€1.791.849

Het totaal van de jaarlijks verleende subsidies is in 2017 t.o.v. 2016 lager door:

- Het te verlenen subsidiebedrag voor 2017 aan Kwadraad is in 2017 exclusief deelname aan het Jeugd en Gezinsteam (JGT).
- De subsidieaanvraag van de stichting Peuterspeelzalen Hillegom (SPH) is afgewezen. De formele subsidierelatie met de stichting is m.i.v. 1 januari 2017 beëindigd.
- De budgetten voor JGT en SPH zijn elders in de begroting 2017 opgenomen.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015
Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15–64 jaar). Bron: LISA.	433,8	442,9	442,6	443,4
Jongeren met delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen). Bron: Verwey Jonker instituut.	2,56	n.b.	n.b.	n.b.
Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar). Bron: Verwey Jonker instituut.	3,08	n.b.	n.b.	n.b.
Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroeps bevolking.) Bron: CBS.	69,7	67,9	68,0	67,7
Werkloze jongeren (% 12 t/m 21 jarigen). Bron: Verwey Jonker instituut.	0,62	n.b.	n.b.	n.b.
Personen met een bijstands- uitkering (aantal per 10.000 inwoners). Bron: CBS.				183,4
Lopende re-integratie- voorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15–64 jaar). Bron: CBS.				118,8
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar). Bron: CBS.				12,9
Jongeren met jeugdbescherming). (% van alle jongeren tot 18 jaar). Bron: CBS.				0,8
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar). Bron: CBS.				0,3
Cliënten met een maatwerk- arrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners). Bron: GMSD.				250

2.2 Prestatieveld Onderwijs

De gemeente heeft de wettelijke taak te zorgen voor de huisvesting van het onderwijs, het regelen van het vervoer van leerlingen naar onderwijsinstellingen buiten de gemeente en het voeren van regie over de leerplicht.

Daarnaast is de (mede)verantwoordelijkheid voor de aansluiting onderwijs–jeugdhulp, onderwijs–arbeidsmarkt en aandacht voor jongeren in kwetsbare situaties voortgevloeid uit verschillende wetgevingen. Een bijzondere doelgroep vormen de nieuwkomerskinderen.

Verder is de aandacht voor de overgangsmomenten een medeverantwoordelijkheid van gemeenten: overgang van jeugd naar volwassenheid (18–18+) in onderwijs en jeugdhulp, overgangen van voorschools naar school, primair onderwijs naar voortgezet onderwijs (VO), en VO naar MBO en arbeidsmarkt. Lokale initiatieven die bijdragen aan een meer integrale aanpak van ons beleid en verbindingen leggen tussen verschillende delen van het Sociaal Domein, willen we stimuleren en faciliteren.

Wat willen we bereiken?

Onderwijshuisvesting

Voldoende en adequate onderwijshuisvesting met benutting van de kansen vanuit de brede school/ Integraal Kind Centra gedachte.

Onderwijs–jeugdhulp–arbeidsmarkt–jongeren in kwetsbare situaties

Ieder kind heeft recht op onderwijs. Onderwijs dat kinderen en jongeren in staat stelt hun talenten te ontwikkelen en dat hen uitdaagt om steeds een stap extra te zetten. Soms is er meer nodig in het onderwijs om dit voor elkaar te krijgen, bijvoorbeeld de inzet van jeugdhulp. Ieder kind krijgt de ondersteuning die het nodig heeft om aansluiting te vinden en te behouden bij het onderwijs.

Arbeidsmarkt

We willen stimuleren dat jongeren een kansrijke en talentvolle generatie zijn en blijven voor de toekomst. De investeringen worden ingezet in samenspraak met jongeren en een netwerk van organisaties en ondernemers. Het uiteindelijke effect is dat meer jongeren een betere uitgangspositie op de arbeidsmarkt krijgen en de vergrijzing van de beroepsbevolking in de toekomst kunnen opvangen.

De aansluiting van ons onderwijs op de arbeidsmarkt verloopt over het algemeen goed. Uitzonderingen daarop zijn jongeren met een Praktijkonderwijs opleiding, een Entreeopleiding in het MBO of het Speciaal Voortgezet Onderwijs. Zij behoren vaak ook tot de groep jongeren in kwetsbare situaties. We willen voor deze groep jongeren zorgen voor zoveel mogelijk aansluiting op de arbeidsmarkt en/of een vervolgopleiding.

(Taal) Achterstanden

Sociale achterstanden en taalachterstanden bij kinderen worden voorkomen. Kinderen tot 5 jaar hebben hierbij onze speciale aandacht.

Nieuwkomerskinderen vormen een bijzondere doelgroep. Ook voor hen zorgen we voor het juiste onderwijs-, jeugdhulp en ondersteuningsaanbod. Hun toegang tot opleidingen en aansluiting op de arbeidsmarkt vraagt een specifieke aanpak.

Kaderstellende stukken

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs
- Hart voor de jeugd (bijlage passend onderwijs)
- Beleidsnotitie Brede school
- Geactualiseerde notitie Onderwijshuisvesting basisscholen gemeente Hillegom

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwijshuisvesting

We voeren de geactualiseerde Notitie Onderwijshuisvesting verder uit. De realisatie van de nieuwe gezamenlijke huisvesting van de scholen Hilmare en Savio aan de Prinses Irenelaan is naar verwachting eind 2016 gereed. De nieuwbouwplannen voor de fusieschool van de Jozefschool en de Leerwinkel worden verder uitgewerkt.

Onderwijs–jeugdhulp–arbeidsmarkt– jongeren in kwetsbare situaties

Deelnemen aan de werkgroep Passend Onderwijs:

In de regionale werkgroep Passend Onderwijs stemmen we samen met alle Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs en de jeugdhulp af hoe we onderwijs en jeugdhulp laten aansluiten. Daar komen knelpunten en *best practices* op tafel, informeren we elkaar over ontwikkelingen en sturen we de werkgroep Onderwijs-Zorgarrangementen aan.

Deelnemen aan de werkgroep Onderwijs-zorgarrangementen:

In de werkgroep Onderwijs-zorgarrangementen brengen we (anonieme) cases in waarbij de betrokkenen aanlopen tegen de schotten die er bestaan tussen wat nodig is voor een kind en de werkelijkheid die door wet- en regelgeving wordt bepaald. Hieruit komen werkwijzen voort die deze schotten kunnen wegnemen of omzeilen. De deelnemers aan de werkgroep (o.a. onderwijs, Regionaal Bureau Leerplicht, samenwerkingsverbanden, gemeenten) maken gezamenlijk een werkwijze die kaders geeft voor de werkvloer maar vooral ruimte biedt om maatwerk te bieden. Voorbeelden zijn: onderwijs op andere locaties, mogelijkheden voor het volgen van onderwijs voor kinderen met een vrijstelling vanwege lichamelijke of geestelijke beperkingen, autismevriendelijke omgevingen etc.

Vanuit het Samenwerkingsverband PO D&B en de HLT-gemeenten is de pilot Integraal arrangeren naar het Speciaal Onderwijs (SO) gestart: de gemeenten en het samenwerkingsverband onderzoeken hoe slimme combinaties van onderwijs, jeugdhulp, zorg, vervoer en afspraken rond leerplicht vooraf gemaakt kunnen worden, zodat leerlingen bij plaatsing in het speciaal onderwijs tijdig en passend ondersteund en gefaciliteerd worden.

We nemen deel aan de regie- en werkgroep VSV met als doel het aantal VSV-ers verder terug te dringen tot de landelijke norm voor 2020. Het programma VSV maatregelen voeren we uit.

Pilot VO-MBO

Om de overgang van het voortgezet onderwijs naar het MBO minder groot te maken is voor sommige leerlingen een speciale setting nodig. We gaan met het VO en MBO (Nova college) in Hillegom onderzoeken of we deze setting in het Fioretti College kunnen creëren. Dit zal bijdragen aan het verminderen van voortijdig schoolverlaten en is daarom ook een lokale uitwerking van het regionale programma VSV.

(Taal)Achterstanden

Vanwege de toename van gehuisveste statushouders in de gemeente is er ook meer behoefte aan onderwijs voor de kinderen van statushouders. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting. In samenwerking met de regio exploiteren wij een taalklas.

De nieuwe verordening educatie gaat van kracht op 1 januari 2017. Vanaf dat moment wordt gewerkt met een subsidiesystematiek die uitgaat van het 'geld volgt kind' principe. Hierbij wordt voorgesorteerd op de wet harmonisatie peuterspeelzaalwerk. De extra gelden die daarvoor naar de gemeente komen, worden ingezet voor het verzorgen van voldoende aanbod en het invoeren van een passende ouderbijdrage.

Prestatiegegevens en beleidsindicatoren

In de begroting wordt geen tabel opgenomen over cijfers voortijdig schoolverlaters. De raad wordt jaarlijks op de hoogte gebracht van het aantal voortijdig schoolverlaters in het kader van de wet leerplicht. In deze schriftelijke reactie aan de raad wordt ingegaan op de maatregelen die genomen zijn. Slechts dit percentage opnemen in een tabel levert geen inzicht op.

Kengetallen

Onderwerp	2014/2015	2015/2016	Prognose 2016/2017	Prognose 2017/2018
Aantal leerlingen basisonderwijs 1-10 volgens prognose juli 2014	1.733	1.714	1.763	1.718
Aantal leerlingen speciaal basisonderwijs	57	62	63	62

Het aantal leerlingen, afgezet tegen het aantal m2 schooloppervlak					
School	m2	Leerlingen (1/10/14)	Leerlingen (1/10/15)	Aantal m2 per leerling (1/10/14)	Aantal m2 per leerling (1/10/15)
Hilmare	1.178	142	141	8,30	8,35
Toermalijn	1.084	169	164	6,42	6,61
Fontein	1.537	197	208	7,80	7,39
Jozefschool	1.448	264	239	5,48	6,06
Johannesschool	2.172	420	425	5,17	5,11
Savioschool	1.580	57	62	27,72	25,48
Leerwinkel	851	141	146	6,04	5,83
Giraf	1.882	400	391	4,71	4,81
Totaal primair onderwijs	11.732	1.790	1714	6,55	6,84
Fioretti*	10.083	1.087	1120	8,83	9

* Het aantal m2 is t.o.v. 2014 gewijzigd van 9.600 in 10.083 i.v.m. permanente uitbreiding, de tijdelijke uitbreiding(noodlokalen) is hierin niet meegenomen.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen). Bron: DUO.	n.b.	n.b.	2	n.b.
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen). Bron: DUO.	n.b.	n.b.	38	n.b.
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs). Bron: DUO.	3,1	2,1	1,7	n.b.
Achterstandsl leerlingen (% 4 t/m 12 jarigen). Bron: Verwey Jonker instituut.	6,35	n.b.	n.b.	n.b.

2.3 Prestatieveld Sport en gezondheid

Sport en bewegen bevordert de gezondheid, sociale integratie en participatie.

De gemeente wil sportdeelname stimuleren en maakt het mogelijk door te faciliteren in een breed sportaanbod en sporten financieel toegankelijk te houden voor de inwoners. Dit doen wij onder andere door sportaccommodaties in stand te houden. Het initiatief tot en de uitvoering van activiteiten wordt zoveel mogelijk overgelaten aan verenigingen en andere maatschappelijke organisaties.

De gemeente zet in op het bereiken van gezondheidswinst voor haar inwoners, via het stimuleren van sporten en bewegen. In 2017 komen wij met nieuwe speerpunten en doelgroepen waar we ons de komende jaren op richten.

Wat willen we bereiken?

We willen onze inwoners stimuleren om te bewegen en te sporten. Daarnaast zetten we ons in voor sterke en gezonde sportverenigingen. Verenigingen kunnen gebruik maken van geschikte accommodaties. We willen dat iedereen en in het bijzonder mensen uit kwetsbare doelgroepen deelnemen aan de interventies van ons sport- en gezondheidsbeleid en daar baat bij hebben. Als het gaat om gezondheid willen we meer samenwerking met partners als huisartsen, (sport)verenigingen en eerstelijns hulpverleners bereiken.

Kaderstellende stukken

- Nieuw op te stellen volksgezondheidsbeleid (huidig Beleidsnota Gezondheid en Sportstimulering 'Gezonder in Hillegom' 2013 –2016)
- Nieuw op te stellen sportnota (huidige Beleidsnota 'Sporten in Hillegom').

Wat gaan we daarvoor doen?

We geven uitvoering aan onze faciliterende rol door Sportfondsen Hillegom te subsidiëren en het sportaanbod daarmee financieel aantrekkelijk te houden. De gemeente stelt een nieuw subsidiebeleid op waarin oog is voor de (kleine) sportvereniging.

We geven uitvoering aan de acties uit de sportnota 2017–2020 en de acties uit de volksgezondheidsnota. De gemeente zoekt actief de samenwerking op met sportverenigingen en wijkinitiatieven en zet actief in op sporten en bewegen door de inzet van buurtsportcoaches. De inzet van buurtsportcoaches zal in het kader van het opstellen van de nieuwe sportnota worden geëvalueerd.

Prestatiegegevens/kengetallen

Het sportbeleid en het volksgezondheidsbeleid voor de periode 2017–2020 worden in de eerste helft van 2017 ontwikkeld. Om die reden zijn er voor 2017 nog geen prestatiegegevens opgenomen.

Daarnaast willen wij graag de cijfers van de GGD peiling 2016 ontvangen en deze betrekken bij het formuleren van gewenste prestatiegegevens in 2020. Ook wordt de gemeenteraad nog betrokken bij de inrichting van de monitor sociaal domein waar sport en bewegen ook een onderdeel van wordt. De inrichting van deze monitor bepaalt deels welke prestatiegegevens wij willen formuleren.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015
Niet sporters in %. Bron: RIVM.			47,9	

2.4 Prestatieveld Kunst en cultuur

De gemeente is regisseur, stimulator, aanjager en voor een belangrijk deel ook financier van verschillende kunst- en cultuuruitingen.

Cultuur verwijst naar de uitingen, producten en activiteiten op het brede gebied van de kunsten (waaronder architectuur, beeldende kunst en vormgeving, film, letteren, podiumkunsten en cross-overs tussen deze disciplines) en het erfgoed (zoals archieven, archeologie, historische collecties, monumenten en immaterieel erfgoed), en de mensen en instituties die zich daarmee bezighouden. Kunst is een onderdeel van cultuur.

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat zoveel mogelijk inwoners kunnen deelnemen aan cultuur en hiervan kunnen genieten door:

- bevorderen van toename van cultuurparticipatie (actief en passief)
- vergroten van kennis en waardering voor kunst- en cultuur(erfgoed)educatie
- bevorderen van efficiency en professionaliteit van de kunst- en cultuursector
- vergroten zichtbaarheid van culturele uitingen

Kaderstellende stukken

- Cultuurnota 2017 –2020

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan uitvoering geven aan de nieuwe cultuurnota 2017–2020.
- De accenten voor het nieuwe cultuurbeleid liggen op samenwerking en verbinding. We willen samenwerking en verbinding stimuleren door onder meer het opzetten van een Cultureel Café Hillegom, een centrale cultuuragenda en een kunstroute.
- We faciliteren de realisatie van het Beatles–monument door de Stichting Beatles Treslong Monument Hillegom.

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Prognose 2016	Prognose 2017–2020
Rijksmonumenten	7	7	7	7
Gemeentelijke monumenten	25	25	25	25
Beschermde dorpsgezichten	3	3	3	3
Kunstvoorwerpen in openbare ruimte	13	13	13	15

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam		Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek (ISD)					
Vestigingsplaats		Lisse					
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling					
Zeggenschap		1 wethouder in het Algemeen Bestuur en 2 wethouders in het Dagelijks Bestuur					
Belang		De ISD Bollenstreek is een samenwerkingsverband van de bollen5 gemeenten. De ISD ontwikkelt gemeentelijk beleid op het gebied van werk, inkomen en zorg. Na besluitvorming door de gemeenten zorgt de ISD voor de uitvoering.					
Beleidsinformatie		De ISD heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de redenen voor de lage verzilveringsgraad van Wmo-indicaties.					
Beleidsrisico's		De ISD heeft bij vorige aanbestedingen (hulpmiddelen, begeleiding, HbH en collectief vervoer) gunstige prijzen bedongen. Dat zou bij een nieuwe aanbesteding anders kunnen uitpakken.					
Relatie met programma		2 Maatschappij, prestatieveld 2.1 Sociaal domein					
Financieel belang		Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)		2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
		8.161	0	0	0	11.419	4.285
		Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					
Naam		Werkvoorzieningschap Kust-, Duin- en Bollenstreek (KDB)					
Vestigingsplaats		Teylingen					
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling					
Zeggenschap		1 wethouder in het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur					
Belang		De KDB (Maregroep) is een samenwerkingsverband van de bollen6 gemeenten, Oegstgeest en Wassenaar. De Maregroep ontwikkelt en re-integreert mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, indien mogelijk, naar een reguliere baan.					
Beleidsinformatie		Het servicepunt werk (SPW) wordt ondergebracht bij de Maregroep.					
Beleidsrisico's		De precieze invulling van het SPW is nog niet helemaal duidelijk. Vanwege bestaande onzekerheden is in de begroting van de Maregroep geen rekening gehouden met de Wet Lage-inkomensvoordeel en een pilot Beschut werken.					
Relatie met programma		2 Maatschappij, prestatieveld 2.1 Sociaal domein					
Financieel belang		Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)		2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
		1.851	807	2.943	2.736	5.404	3.614
		Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					
Naam		Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands-Midden (RDOG)					
Vestigingsplaats		Leiden					
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling					
Zeggenschap		1 wethouder in het Algemeen Bestuur					
Belang		De RDOG bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden. Daarnaast probeert de RDOG de effecten van gezondheidsbedreigingen te beperken.					
Beleidsinformatie		Eind 2014 heeft een extern bureau een analyse gemaakt van het takenpakket en de financiën. Dit heeft geleid tot een vervolgonderzoek: de ontwikkelagenda 2020.					
Beleidsrisico's		In de begroting 2017 van de RDOG is niet geanticipeerd op de uitkomsten van de ontwikkelagenda.					
Relatie met programma		2 Maatschappij, prestatieveld 2.3 Sport en gezondheid					
Financieel belang		Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
(Bedragen x € 1.000)		2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
		681	242	5.765	5.787	25.156	24.793
		Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					

Wat mag het kosten?

Bedragen x€1000

Lasten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Sociaal Domein	-15.937	-17.269	-17.035	-16.474	-16.294	-16.244	-16.202
Onderwijs	-593	-554	-554	-633	-605	-603	-601
Sport en gezondheid	-1.893	-1.993	-1.901	-1.880	-1.775	-1.775	-1.774
Kunst en Cultuur	-916	-916	-916	-988	-986	-984	-982
Totaal programmakosten	-19.339	-20.733	-20.406	-19.975	-19.660	-19.606	-19.559
Apparaatskosten	-953	-900	-900				
Kapitaallasten	-2.286	-2.440	-2.440	-1.238	-1.203	-1.186	-894
Totaal lasten	-22.578	-24.072	-23.746	-21.213	-20.863	-20.792	-20.454
Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Sociaal Domein	3.094	2.942	2.942	3.112	3.112	3.112	3.112
Onderwijs	256	251	251	255	255	255	255
Sport en gezondheid	374	281	281	282	282	282	282
Kunst en Cultuur	27	27	27	27	27	27	27
Totaal baten	3.751	3.501	3.501	3.677	3.677	3.677	3.677
Saldo voor mutatie reserves	-18.827	-20.571	-20.245	-17.537	-17.186	-17.115	-16.777
Reserves	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Toevoeging Reserves	-394		-345				
Onttrekking Reserves	771	651	670	447	365	318	23
Eindtotaal	377	651	325	447	365	318	23
Saldo na resultaatbestemming	-18.450	-19.920	-19.920	-17.089	-16.821	-16.797	-16.754
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2016 na wijziging							-19.920
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017							-17.089
							2.831

Programma 3

Veiligheid & Handhaving

Openbare orde
& Veiligheid

Handhaving

Brandweer &
Crisisbeheersing

Een veilige plaats om te wonen, te leven en om in te werken, dat willen we als gemeente bereiken door de sociale veiligheid te verbeteren en onze wettelijk verplichte veiligheidstaken uit te voeren.

We voeren het veiligheidsbeleid uit. Bij handhaving en toezicht op de bouwregelgeving gaat de aandacht vooral uit naar brandveiligheid en het mogelijk strijdig gebruik van panden. We hebben een regionaal crisisplan. We zorgen ervoor dat onze medewerkers getraind zijn om op een adequate manier op te treden bij een crisis. Verder voeren we de taken van de nieuwe Drank- en Horecawet uit. Dit doen wij in samenwerking met de gemeenten in de Duin- en Bollenstreek.

3.1 Prestatieveld Openbare orde en veiligheid

Het behouden van het veiligheidsniveau zien we als een basistaak. Gekeken wordt hoe we op dit terrein (nog) meer in samenwerking met anderen kunnen doen. Hierbij zijn niet alleen overheidsinstanties maar ook inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties onze partners.

Het integraal Veiligheidsbeleid Hillegom 2016–2020 is leidraad voor de activiteiten en acties die in 2017 worden uitgevoerd. Het gezamenlijk optrekken en betrekken van onze inwoners is hierbij een belangrijk speerpunt.

Het domein veiligheid is complex. Samenwerking met de inwoners, ondernemers en veiligheidspartners is essentieel. Wij voeren hierin de regie.

Wat willen we bereiken?

Veiligheid leeft in het hoofd en het hart van mensen. Ieder mens creëert zijn of haar eigen veiligheidsgevoel op basis van persoonlijke ervaringen en interpretaties. Daarnaast is veiligheid een divers en veel omvattend begrip. Divers en veelomvattend is ook de doelgroep waar het om draait: de Hillegomse bevolking. Het is zaak scherp aan te geven waarop onze veiligheidsregie is gebaseerd.

Ten eerste omdat we als gemeente stevige invloed kunnen uitoefenen op problemen die met veiligheid te maken hebben. Ten tweede kunnen we als geen ander de sociale cohesie bevorderen. Sociale cohesie is een van de belangrijkste onderdelen van het veiligheidsgevoel. Ten derde zijn het stimuleren en begeleiden van samenwerkingsverbanden onze expertise en verantwoordelijkheid.

Kaderstellende stukken

- Veiligheidsbeleid Hillegom 2016–2020
- Jaar Uitvoeringsprogramma 2017
- Drank- en horecaverordening 2014

Wat gaan we daarvoor doen?

Handhaven en versterken veiligheidsniveau

Het integraal Veiligheidsbeleid Hillegom 2016–2020 is in 2016 vastgesteld. Voor 2016 zijn de volgende prioriteiten (op basis van de veiligheidsanalyse, de objectieve politiecijfers, de subjectieve cijfers en regionale prioriteiten) vastgesteld:

1. Woninginbraken
2. Jeugdoverlast
3. Veiligheid op en rond het station
4. Ouderenmishandeling

Naast deze prioriteiten zetten we onze activiteiten op het gebied van andere thema's voort, zoals alcoholmatiging voor jongeren, advisering vergunningverlening op het gebied van APV, drank & horeca en evenementen. We voeren de wettelijke taken uit en reageren op incidenten en urgente vragen vanuit de samenleving.

Inwoners, organisaties en bedrijven worden nog meer betrokken bij de veiligheid van hun leefomgeving en de te nemen verantwoordelijkheid hierin.

De uitvoering van campagnes, projecten en acties in 2017 worden gekoppeld aan de nog vast te stellen prioriteiten. De focus ligt sterk op het gezamenlijk organiseren en uitvoeren met inwoners, instanties en bedrijven.

Daarnaast organiseren wij samen met veiligheidspartners zoals brandweer, politie en andere instanties verschillende (voorlichtings)activiteiten voor inwoners en bedrijven op het gebied van veiligheid. Een voorbeeld hierbij is de veiligheidsmarkt en tijdens de donkere dagen 'Licht zet inbrekers in het zicht'.

Het toezicht en handhaving op het gebied van Drank- en horecawetgeving blijft voortbestaan. De preventie- en voorlichtingsactiviteiten op het gebied van verantwoord alcoholgebruik sluiten hier nauw op aan.

Raadsleden zijn meer betrokken bij het veiligheidsbeleid van de gemeente.

De raadsleden worden jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het veiligheidsbeleid. Tevens worden de raadsleden jaarlijks, in het vierde kwartaal, gevraagd mee te

denken in het bepalen van de prioriteiten voor het komende jaar. De prioriteiten voor 2017 moeten nog worden bepaald. Ervaring leert dat bovengenoemde prioriteiten nog steeds actueel zijn.

Aandachtspunten

De internationale ontwikkelingen ten aanzien van de radicalisering van religieuze groeperingen worden steeds vaker voel- en zichtbaar in Nederland. Vanuit onze gemeente zijn wij hiermee nog niet geconfronteerd, maar wij zijn waakzaam en blijven over dit onderwerp in gesprek met de relevante instanties.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017-2020
Leefbaarheid gemeente (Veiligheidsmonitor Hollands Midden (1 x 2 jr.))	–	7.3	7.3	7.5
Leefbaarheid gemeente (waar staat je gemeente)	*	–	7.3	7.5
Meting rol inwoner bij aanpak sociale veiligheid (waar staat je gemeente)	*	–	6.0	6.5
Veiligheid op straat (waar staat je gemeente)	6.9	–	6.9	7.0
Aantal georganiseerde veiligheidsmarkten	1	2	1**	1**
Aantal meldingen politie bij overlast jeugd	197	195	190	150

* Wordt niet meer gemeten **Vooralsnog 1 veiligheidsmarkt ingepland, indien behoefte en/of noodzaak kunnen dat er 2 worden.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Realisatie 2012	Realisatie 2013	Realisatie 2014	Realisatie 2015
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren). Bron bureau Halt.	n.b.	174,9	131,2	n.b.
Harde kern jongeren (aantal per 10.000 inwoners). Bron: KLPD.	1,3	1,3	1,4	n.b.
Winkeldiefstal (aantal per 1.000 inwoners). Bron: CBS.	1,7	1,0	1,2	0,7
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners). Bron: CBS.	6,5	4,6	4,3	3,1
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners). Bron: CBS.	5,8	4,6	3,6	4,1
Vernieling en beschadiging in de openbare ruimte (aantal per 1.000 inwoners). Bron: CBS.	7,5	5,8	4,1	4,6

3.2 Prestatieveld Handhaving

De gemeente heeft de taak wetten en beleidsregels te handhaven op gebied van milieu, ruimtelijke ordening, bouwregelgeving, de Algemene Plaatselijke Verordening en gebruiksvergunningen. De gemeente handhaaft ook het door haar zelf opgestelde en gevoerde handhavingsbeleid en reageert op meldingen van inwoners. Op basis van wettelijke verplichtingen en de in het handhavingsbeleid vastgestelde prioriteiten worden keuzes gemaakt voor het al dan niet daadwerkelijk handhaven.

Wat willen we bereiken?

We willen door toezicht en handhaving gedrag op een positieve wijze beïnvloeden, waardoor burgers en bedrijven zich beter aan de vastgestelde regels houden. We willen zichtbaar aanwezig zijn, ook op momenten dat er niet op ons gerekend wordt.

Kaderstellende stukken

- Handhavingsnota Bouwen/RO 2014–2017
- Handhavingsuitvoeringsprogramma 2017
- Algemene Plaatselijke Verordening Hillegom
- Drank- en Horecaverordening 2014

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij voeren het handhavingsuitvoeringsprogramma uit, waarin de prioriteiten worden bepaald voor de wettelijke taken op het terrein van toezicht en handhaving. Daarnaast wordt verder vorm en uitvoering gegeven aan de samenwerking BOA's met de gemeenten Lisse en Noordwijkerhout op het gebied van evenementen en handhavingsacties. Ook de poule voor de handhaving van Drank en Horeca wordt gecontinueerd.

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Prognose 2016	Prognose 2017–2020
Aantal handhavingzaken (bouw)	59	73	70	70

3.3 Prestatieveld Brandweer en crisisbeheersing

De brandweezorg is belegd bij Brandweer Hollands Midden. In 2011 is de brandweerorganisatie gereorganiseerd en inmiddels staat er een brandweerkorps dat tegen minder kosten goede brandweezorg kan bieden. Deze organisatieversterking gaat het komende jaar verder. Gemeenten moeten zich voorbereiden op rampen en crisissituaties. In het crisisplan is vastgelegd welke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden gemeenten hebben.

Wat willen we bereiken?

Brandweer

De brandweer gaat tot 2018 uitvoering geven aan de bezuinigingsvoorstellen uit het programma Meer–Anders–Minder en risico's en maatregelen worden beter in balans gebracht. Hiermee ontstaat een modern brandweerkorps in de regio Hollands Midden (waaronder het korps in Hillegom) dat goed is voorbereid op risico's in ons gebied en goed in verbinding staat met de andere organisaties binnen het veiligheidsdomein.

Crisisbeheersing

Verdere uitvoering van de visie 'Bevolkingszorg op orde'. Door meer uit te gaan van de zelfredzaamheid van de samenleving, sluiten we aan op de behoefte van de maatschappij, het handelen van burgers en professionals en op realistische incidenten.

Kaderstellende stukken

- Wet veiligheidsregio's
- Regionaal Crisisplan

Wat gaan we daarvoor doen?

Brandweer

Van regelgericht naar risicogericht en risico beïnvloeding. Dat is wat de brandweer wil bereiken. Meer het accent geven aan het bevorderen van veiligheid in plaats van aan het voorkomen van onveiligheid. Beïnvloeding van gedrag en het verhogen van veiligheidsbewustzijn draagt hieraan bij. Dit ligt in het verlengde van het stimuleren van zelfredzaamheid.

Crisisbeheersing

Bevolkingszorg Duin- en Bollenstreek

De gezamenlijke crisisorganisatie van de zes gemeenten, Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen blijft de lijn van Bevolkingszorg op Orde (BZOO) volgen. Het document 'Bevolkingszorg op orde, de vrijblijvendheid voorbij', dat door het veiligheidsberaad (voorzitters veiligheidsregio's) is vastgesteld gaat uit van de filosofie dat mensen primair zelfredzaam zijn en dat de focus moet liggen op mensen die de hulp daadwerkelijk nodig hebben. De veiligheidsregio Hollands Midden heeft deze visie overgenomen. Wij volgen deze lijn in onze gezamenlijke crisisorganisatie.

De visie van bevolkingszorg is gebaseerd op vier elementen:

- Burgers nemen verantwoordelijkheid (tijdens en na een crisis).
- Bevolkingszorg wordt afgestemd op de zelfredzaamheid van de samenleving.
- Gemeenten maken gebruik van spontane hulp uit de samenleving.
- Gemeenten bereiden zich daar waar het om verminderd zelfredzaamheid gaat voor op een vastgesteld zorgniveau, aangeduid als 'voorbereidende bevolkingszorg'. De 'restzorg' leveren zij op basis van veerkracht en improvisatie wat wordt aangeduid als 'geïmproviseerde zorg'.

Prestatiegegevens

Onderwerp	2014	2015	Ambitie 2016	Ambitie 2016-2019
Aantal oefeningen Beleidsteam	1	1	1	1
Aantal oefeningen Team Bevolkingszorg	2	1	1	2
Opleiden, trainen en oefenen relevante functionarissen	75%	80%	80%	80%

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam	Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)					
Vestigingsplaats	Leiden					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Zeggenschap	Burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur					
Belang	De VRHM behartigt van de gemeenschappelijke belangen in de regio Hollands Midden op de terreinen brandweertzorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding.					
Beleidsinformatie	In 2011 vond de regionalisering van de brandweer plaats. De basis is op orde. Aan de hand van het Regionaal beleidsplan VRHM 2016-2019 wordt nu gewerkt aan een duurzame organisatie.					
Beleidsrisico's	M.i.v. 2017 wordt het communicatienetwerk C2000 vernieuwd. Het betreft een groot en ingewikkeld (ICT) project.					
Relatie met programma	3 Veiligheid en handhaving, prestatieveld 3.3 Brandweer					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	1.080	2.451	10.396	9.912	21.998	19.037
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1000

Lasten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Openbare orde en veiligheid	-33	-33	-33	-89	-88	-87	-86
Handhaving	-18	-88	-88	-335	-329	-323	-316
Brandweer en crisisbeheersing	-1.193	-1.227	-1.227	-1.227	-1.190	-1.205	-1.204
Totaal programmakosten	-1.244	-1.347	-1.347	-1.651	-1.608	-1.615	-1.607
Apparaatskosten	-677	-928	-928				
Kapitaallasten	-22	-19	-19	-14	-14	-3	-3
Totaal lasten	-1.943	-2.294	-2.294	-1.665	-1.622	-1.619	-1.610
Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Openbare orde en veiligheid							
Handhaving	9	2	2	2	2	2	2
Brandweer en crisisbeheersing	52	45	45	45	45	45	45
Totaal baten	61	46	46	47	47	47	47
Saldo voor mutatie reserves	-1.882	-2.248	-2.248	-1.619	-1.575	-1.572	-1.563
Reserves	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Toevoeging Reserves							
Ottrekking Reserves							
Eindtotaal							
Saldo na resultaatbestemming	-1.882	-2.248	-2.248	-1.619	-1.575	-1.572	-1.563
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2016 na wijziging							-2.248
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017							-1.619
							629

Programma 4 Beheer en onderhoud Openbare Ruimte

Infrastructuur

Groen

Riolering &
Water

Afval

Met het beheer en onderhoud van de openbare ruimte zorgen we voor een veilige omgeving waar gebruikers geen risico lopen op materiële of persoonlijke schade.

Ook willen we de (leef) omgeving voor bewoners en bedrijven aangenaam en bruikbaar maken en houden. Een aangename leefomgeving heeft een positieve invloed op ons welbevinden.

Het grootste deel van de beheer- en onderhoudswerkzaamheden zijn reguliere taken en komen elk jaar terug. Voor de omvangrijke onderhoudswerkzaamheden gebruiken we meerjarenonderhoudsplannen. Voor het kleiner onderhoud, de afvalinzameling en straatreiniging hebben we een dienstverleningsovereenkomst met de Meerlanden.

Onze wegen, kunstwerken, openbare verlichting, water, groen, afval en riolering worden gerekend tot onze kapitaalgoederen.

4.1 Prestatieveld Infrastructuur

De gemeente zorgt voor beheer en onderhoud van de infrastructuur, waaronder wegen, fietspaden, trottoirs kunstwerken, watergangen, openbare verlichting en wegmeubilair. De uitvoering wordt planmatig gedaan op basis van de door de raad vastgestelde reguliere meerjarige beleidsplannen voor onderhoud op de diverse velden

Wat willen we bereiken?

Een veilige woon- en werkomgeving.

Kaderstellende stukken

- Beleidsplan wegen 2015–2019
- Beleidsplan Openbare Verlichting 2011–2021
- Kunstwerkbeleid 2015–2019
- Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onderhoud plegen aan de verharding op basis van het Beleidsplan wegen 2015–2019
- In uitvoering nemen van de 3^e fase N208
- Het vervangen van diverse beschoeiingen
- Het baggeren van diverse watergangen
- Vervangen van verlichting door energiezuiniger LED armaturen
- Vervangen verlichting van de derde fase N208

Prestatiegegevens wegen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017–2020
voldoende	82%	79%	77–87%	85%
matig	9%	9%	9–14%	10%
onvoldoende	9%	12%	4–9%	5%

Prestatiegegevens Openbare Verlichting

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017–2020
Percentage straten en wegen met in het verlichtingsplan vastgesteld verlichtingsniveau	100%	100%	100%	100%
Totaal verbruik in KWh openbare verlichting	784.800	794.201	790.000	790.000
Totaal verbruik in € openbare verlichting	€55.650	€36.713	€ 40.000	€ 40.000

4.2 Prestatieveld Groen

- De gemeente zorgt voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen en de aanvullende openbare ruimten. Waar nodig worden op basis van meldingen en eigen waarnemingen herstel- en correctiewerkzaamheden uitgevoerd.
- De gemeente heeft een regierol bij uitvoering van deze werkzaamheden.

Wat willen we bereiken?

- Een start met de uitvoering herinrichting van het Van Nispenpark. In 2016 is de voorbereiding van de herinrichting van het Nispenpark opgepakt. In 2017 kan naar verwachting de renovatie daadwerkelijk worden uitgevoerd.
- De start met de voorbereiding van de herinrichting van het Wilhelminapark en de daarmee verbonden bermen langs de Wilhelminalaan tot aan de rotonde bij de buurt 't Zand.
- Uitvoering geven aan het Groenbeleidsplan.
- Zorgdragen voor een veilig bomenbestand.

Kaderstellende stukken

- Groenbeleidsplan 2015–2024
- Groenprogramma Holland Rijnland, gebiedsprogramma Duin- en Bollenstreek 2010–2014, gebiedsprogramma 2012–2016 en gebiedsprogramma 2014–2018
- Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden
- Centrumplannen

Wat gaan we daarvoor doen?

- Beheer en onderhoud van het openbare groen en specifieke locaties in de openbare ruimte zoals de begraafplaats, hertenkamp, Heemtuin, Hoftuin en andere parken en speelterreinen
- Renovatie van groenvoorzieningen: Van Nispenpark, Wilhelminapark en aangrenzende Wilhelminalaan.
- Uitvoering van boomveiligheidscontroles.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017–2020
Beoordeling inwoners onderhoud groen	Niet gemeten	Niet gemeten	7.5	7.5

(bron: waar staat je gemeente.nl wordt om de 2 jaar beoordeeld, is na 2013 niet meer uitgevoerd)

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Prognose 2016	Prognose 2017–2020
Bomen (stuks)	9.100	9.100	9.120	9.150
Heester- en vast planten vakken (m2)	131.200	131.200	131.200	131.200
Grasvlakken (m2)	229.900	229.920	229.920	229.920

4.3 Prestatieveld Riolering en water

De gemeente heeft tot taak de zorgplichten uit te voeren conform de wet milieubeheer. De zorgplichten zijn het afvalwater, hemelwater en grondwater. Hoe deze zorgplichten worden ingevuld en worden uitgevoerd is verwoord in het breed gemeentelijk Rioleringsplan 2016–2020.

Wat willen we bereiken?

- Zorgdragen voor behoud van de volksgezondheid door het afvalwater op een doelmatige en verantwoorde wijze af te voeren.
- Het terugdringen van overstorten vanuit de riolering naar het oppervlaktewater door het hemelwater verder af te koppelen van het afvalwater en dit hemelwater via het oppervlaktewater af te voeren.
- Inzicht in de grondwaterstanden om zodoende grondwateroverlast in nieuwbouwwijken te voorkomen en het zoveel mogelijk beperken van structurele grondwateroverlast.

Kaderstellende stukken

- Breed gemeentelijk rioleringsplan 2016–2020
- RioolBeheerPlan en BasisRioolPlan 2016–2020
- Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan het verbreed gemeentelijk rioleringsplan. Dit conform het jaarlijks opgestelde Operationeel Plan.
- Het uitvoeren van de reguliere onderhoudstaken voor het onderhoud van de riolering, persriolering (inclusief pompen en gemalen) en het meten van het grondwater.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2015	Ambitie 2016-2019
Aantal meldingen bewoners en bedrijven	248	250	225	225

Kengetallen

Onderwerp	Realisatie 2014	Prognose 2015	Prognose 2016	Prognose 2017-2020
Vrijverval riolering (meters)	80.000	80.300	87.000	87.000
Persriolering (meters)	23.600	23.600	23.600	23.900
Huisaansluitingen (aantal)	9.100	9.150	9.267	9.837
Bedrijfsaansluitingen (aantal)	710	710	710	642
Woonbootaansluitingen (aantal)	20	20	20	20
Bergbezinkbassins (aantal)	5	5	5	5
Minigemalen (aantal)	11	11	11	16
Drukrioleringsgemalen (aantal)	202	202	202	202
Overstorten (stuks)	19	19	17	14

4.4 Prestatieveld Afval

- Inzameling (zowel aan huis alsook het ontvangen op de milieustraat) en afvoer van het al het huishoudelijk afval in onze gemeente.
- De gemeente heeft, vanuit de wet milieubeheer, de verplichting om de inzameling te verzorgen.

Wat willen we bereiken?

We willen een effectieve en efficiënte inzameling van het huishoudelijk afval om daarmee schade aan de volksgezondheid te voorkomen en de milieudoelstellingen, zoals deze geformuleerd worden in het landelijke afvalstoffenplan, te realiseren. De milieudoelstelling (een grondstoffenresponse van 65%) wordt periodiek gemeten en gerapporteerd. Hillegom haalt op dit moment deze doelstelling van 65% nog niet. Om die reden is er een verbeterprogramma "Op weg naar 65%" opgesteld. Daarnaast heeft de Rekenkamercommissie een onderzoek uitgevoerd naar afvalinzameling en verwerking in de Bollenstreek. Uit het onderzoek leren we dat een trendbreuk nodig is om in 2020 een response te bereiken van 75%. Deze hogere ambitie is vanuit het ministerie vastgesteld. We zijn dan ook gestart met het maken van een nieuw beleidsplan voor de inzameling van huishoudelijk afval.

Kaderstellende stukken

- Beleidsplan huishoudelijke afvalstoffen 2010-2020
- Dienstverleningsovereenkomst met De Meerlanden
- Gemeentelijke afvalstoffenverordening en uitvoeringsbesluit
- Wet Milieubeheer (Wmb)
- Landelijk afvalbeheersplan (LAP2)
- Afvalscheidingsadvies Meerlanden "Op weg naar 65%"
- VANG (Van Afval Naar Grondstof) met een respons van 75%

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan ons beleidsplan huishoudelijk afval 2010–2020.
- Uitvoering geven aan het scheidingsadvies “Op weg naar 65%”.
- Uitvoering geven aan het Verpakkingsconvenant.
- Het opstellen van een nieuw beleidsplan. Met de uitgangspunten vanuit VANG.

Prestatiegegevens

Afvalstoffenhoeveelheden	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017–2020
Restafval	4.722	4.951	3.900	4.500
GFT	1.717	1.707	2.000	2.000
Papier	1.157	1.151	1.300	1.300
Textiel	95	126	160	160
Glas	478	505	500	500
Kunststof	167	182	220	200
Ijzer/blik/wit- en bruingoed	322	334	350	350
Klein Chemisch Afval	28	31	30	30
Puin	732	629	800	750
Hout	725	751	800	750
Totaal hoeveelheid afval	10.143	10.367	10.060	10.540
Aantal inwoners	20.944	21.101	21.089	21.567
Totaal afval per inwoner in kg	481	491	477	489
Restafval per inwoner in kg	224	235	185	208
Scheidingspercentage*	56%	55%	61%	57%

*bronscheiding.

**inclusief scheiding (VAB-pilot) bij de verbrandingsinstallatie.

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017–2020
Afvalstoffenheffing	€ 284,55	€ 284,55	€ 284,55	€ 262,50
Dekkingsgraad	96,9%	100%	100%	100%

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam	Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)					
Vestigingsplaats	Teylingen					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Zeggenschap	1 wethouder in het Dagelijks Bestuur					
Belang	De VAB verzorgt voor de bollen6 gemeenten de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.					
Beleidsinformatie	Medio 2016 komt de volledige gemeente Teylingen over naar het VAB. Dit heeft invloed op de verdeling van de kosten.					
Beleidsrisico's	Contracten m.b.t. beheer overlaadstation en vergisting GFT met de Meerlanden lopen medio 2016 af.					
Relatie met programma	4 Beheer openbare ruimte, prestatieveld 4.4 Afval					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	560	0	95	95	4.094	4.097
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					
Naam	De Meerlanden N.V.					
Vestigingsplaats	Hoofddorp					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Zeggenschap	1 wethouder in het Algemeen Bestuur					
Belang	De Meerlanden werkt samen met een aantal gemeenten aan een schone en duurzame leef- en werkomgeving. Dit doen zij door de gemeenten schoon, heel en veilig te houden en door afval innovatief in te zamelen en te verwerken.					
Beleidsinformatie	Meerlanden heeft de visie AM2020 ontwikkeld: m.b.t. omgaan met toenemende schaarste van grondstoffen, innovatie en veranderend overheidsbeleid. De visie wordt in praktijk gebracht en effecten worden onderzocht.					
Beleidsrisico's	Meerlanden heeft geïnvesteerd in een nieuwe werkwijze van gft afval. Duurzaam met een lange terugverdientijd.					
Relatie met programma	4 Beheer openbare ruimte					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	3.402	3.077	25.292	24.474	26.243	28.169
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1000

Lasten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Infrastructuur	-1.585	-1.621	-1.621	-1.944	-1.933	-1.890	-1.863
Groen	-1.376	-1.269	-1.269	-1.420	-1.419	-1.417	-1.416
Riolering en water	-936	-922	-922	-1.189	-1.228	-1.250	-1.268
Afval	-1.889	-1.722	-1.722	-1.700	-1.699	-1.697	-1.695
Totaal programmakosten	-5.786	-5.534	-5.534	-6.253	-6.278	-6.255	-6.242
Apparaatskosten	-1.132	-1.127	-1.127				
Kapitaallasten	-1.711	-3.406	-3.406	-905	-958	-943	-993
Totaal lasten	-8.630	-10.066	-10.066	-7.158	-7.236	-7.198	-7.235
Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Infrastructuur	112	46	46	81	81	81	81
Groen	10	6	6	5	5	5	5
Riolering en water	2.677	2.822	2.822	2.196	2.159	2.207	2.253
Afval	2.620	2.635	2.635	2.430	2.428	2.427	2.425
Totaal baten	5.419	5.509	5.509	4.713	4.674	4.721	4.764
Saldo voor mutatie reserves	-3.211	-4.557	-4.557	-2.445	-2.562	-2.477	-2.471
Reserves	4828018	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Toevoeging Reserves							
Onttrekking Reserves	335	1.669	1.669	178	171	61	38
Eindtotaal	335	1.669	1.669	178	171	61	38
Saldo na resultaatbestemming	-2.876	-2.889	-2.889	-2.267	-2.391	-2.416	-2.433
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2016 na wijziging							-2.889
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017							-2.267
							622

Programma 5

Inwoner & Bestuur

Bestuur

Samenwerking

Dienstverlening

Bedrijfsvoering

Het programma Inwoner & Bestuur beschrijft hoe Hillegom het democratisch proces organiseert, hoe de samenwerking met andere overheden vorm krijgt, hoe de organisatie aansluit bij maatschappelijke doelen en hoe de dienstverlening aan inwoners en bedrijven is georganiseerd.

Wij hebben de overtuiging dat samenwerking met onze regiogemeenten de enige mogelijkheid is om een kwalitatief en kwantitatief goed antwoord te vinden op onder andere de decentralisaties in het sociaal domein, de financiële vooruitzichten en de strategische opgaven bij onder meer economie, ruimtelijke ordening en infrastructuur.

5.1 Prestatieveld Bestuur

In het prestatieveld Bestuur staan de drie bestuursorganen van de gemeente (gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders en burgemeester) en de ondersteuning van de bestuursorganen centraal.

Wat willen we bereiken?

- Een democratisch en transparant functionerend gemeentebestuur.
- Een goede samenwerking tussen college en raad.
- De raad vroegtijdig te betrekken bij de voorbereiding van nieuw beleid.
- Uitvoering geven aan het raadsprogramma en coalitieakkoord 2014–2018.
- Benutten van voordelen ambtelijke fusie Hillegom, Lisse en Teylingen.
- Bekendheid van het bestuurlijk proces vergroten van de basisschoolleerlingen met het democratisch proces.

Kaderstellende stukken

- Reglement van orde voor de raad
- Verordening op de raadscommissie
- Raadsprogramma en coalitieakkoord

Wat gaan we daarvoor doen?

- Werken op basis van planning en bestuursopdrachten.
- De inrichting van de bestuurlijke processen binnen HLT Samen zoveel mogelijk harmoniseren zonder de eigenheid van elk gemeentebestuur aan te tasten.
- In 2017 zal voor het eerst een kindergemeenteraad worden georganiseerd. Leerlingen van de basisscholen wordt bekend gemaakt met het democratisch proces.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017-2020
Onderzoeken (per jaar) rekenkamercommissie	3	1	2	2

5.2 Prestatieveld Samenwerking

- Per 1 januari 2017 start de ambtelijke samenwerking Hillegom, Lisse en Teylingen.
- De samenwerking met onze andere buurgemeenten en met de verbonden partijen blijft gehandhaafd.
- Binnen HLT verband intensiveren we de contacten met de gemeente Haarlemmermeer over de “dubbeldorpen”.

Wat willen we bereiken?

- We willen onze strategische positie versterken en een volwaardige gesprekspartner zijn voor Rijk, Provincie, buurgemeenten en maatschappelijke organisaties.
- We doen dit om de belangen van onze inwoners zo goed mogelijk te behartigen en inwoners en bedrijven zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn.
- We doen dit tegen aanvaardbare kosten.
- We monitoren dit in 2019.

Kaderstellende stukken

- De raadsbesluiten van Hillegom, Lisse en Teylingen over de ambtelijke samenwerking.
- De 36 afspraken uit het Valentijnsakkoord met onze buurgemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Verder werken aan de invoering van de ambtelijke samenwerking.
- Vergroten van de kwaliteit van onze werkzaamheden, besparen op kosten en verkleinen de kwetsbaarheid.
- In 2020 een besparing bereiken op de bedrijfskosten van HLT van 5% t.o.v. 2016.

5.3 Prestatieveld Dienstverlening

Per 1 januari 2017 worden de ambtelijke organisaties van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen samengevoegd in HLT Samen. De samenvoeging moet ertoe leiden dat de strategische positie van de drie gemeenten versterkt wordt, de kwaliteit verbeterd en de kwetsbaarheid en de

kosten verminderd worden. Gemeente Hillegom past het dienstverleningsconcept van HLT Samen toe.

Visie op dienstverlening HLT Samen

"In 2020 helpen wij de klant op een moderne en efficiënte manier: digitaal waar het kan en persoonlijk waar de klant dat wil. Wij bieden kwaliteit, zijn zorgvuldig en snel. Onze dienstverlening is persoonsgericht, toegankelijk en biedt service over de gemeentegrenzen heen. We overtreffen de verwachtingen van de klant (intern en extern) en willen tevreden klanten".

Wat willen we bereiken?

Zelfredzaamheid van de burger vergroten

Een van de belangrijkste ontwikkelingen is de steeds verdergaande digitalisering van de overheid en de wens om te komen tot één overheidsingang (mijnoverheid.nl) en verdere deregulering. We willen onze inwoners hierin meenemen en ondersteunen.

Meer aandacht voor de menselijke maat

De laatste tijd is een ontwikkeling te zien die meer en meer aandacht vraagt voor de menselijke maat van dienstverlening.

Het verbeteren van het persoonlijk contact met onze inwoners is, naast de digitalisering van de dienstverlening, één van de speerpunten van de gemeente Hillegom. Juist in de komende periode blijft de gemeente Hillegom het aanspreekpunt voor onze inwoners bij overheidsvragen.

Persoonlijke dienstverlening staat ook centraal in ons communicatiebeleid. Met concrete acties vergroten we het besef dat 'de burger' niet bestaat. Onze klanten zijn mensen met verschillende achtergronden, belangen en kennis. In onze dienstverlening staat het inleven in de klantsituatie centraal.

Van regelgeving naar samenwerken

We gaan steeds meer naar een netwerksamenleving waarin burgerinitiatieven heel gewoon zijn en waar wij als gemeente onderdeel van uitmaken. Van de overheid wordt deregulering en flexibiliteit verwacht. Er zal een verschuiving ontstaan van regelgeving naar toezicht en faciliterend.

De rol van de gemeente wijzigt van niet alleen leveren van producten en diensten, naar faciliteren, adviseren, informeren en controleren in samenwerking met haar inwoners en maatschappelijke instanties.

Harmoniseren van processen.

In de 3 gemeenten, Hillegom, Lisse en Teylingen gaan we de processen zodanig harmoniseren, dat er efficiënt gewerkt kan worden op 4 locaties, met als doel de kwaliteit van het niveau van dienstverlening voor de HLT organisatie te verhogen.

Kaderstellende stukken

- Dienstverleningsconcept HLT Samen
- Overheidsbrede dienstverlening 2015–2020 (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
- Overheid digitaal 2017 "Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet"

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het gemeentehuis blijft open voor bezoek aan de balies voor de inwoners van Hillegom t.b.v. persoonlijke dienstverlening.

- Wij gaan de inwoners van Hillegom stimuleren om aan te sluiten bij Mijnoverheid (mijn.overheid.nl) en zich aan te melden voor de nieuwsbrief van overheid.nl ("Over uw buurt, zo weet u ervan!").
- Wij gaan vanuit de gemeente Hillegom onze berichten versturen via Mijnoverheid (mijn.overheid.nl). (bijvoorbeeld de melding dat de geldigheidstermijn van het paspoort of ID-kaart is verlopen).
- We stimuleren initiatieven om vooral digitaal zaken te regelen met onze gemeente.
- We gaan steeds meer producten via de website digitaal aanbieden. Hiervoor hanteren wij het principe "Digitaal waar het kan, persoonlijk waar de klant het wil". Hierbij verhogen wij de digitale volwassenheid van de gemeente Hillegom.
- We zetten webcare in om te monitoren wat er in onze omgeving speelt en reageren op klantvragen via de het platform waarop zij hun vraag stellen.
- Naast de gemeentelijke media zetten we steeds vaker social media in om inwoners te informeren en betrekken.
- We doen onderzoek naar de mogelijkheid om de kwaliteit van telefonische dienstverlening van onze 3 gemeenten op een eenduidige wijze te organiseren.
- We meten de effecten door middel van onderzoeken op het gebied van:
 - Klanttevredenheid burgers bij (balie) bezoek aan gemeentehuis
 - Digitale volwassenheid
 - Kwaliteit telefonische bereikbaarheid
 - Ondernemerstevredenheid
- In 2017 voeren we de meting uit 'Waar staat je gemeente/burgerpeiling'.
- In 2018 voeren we de meting 'Vensters voor dienstverlening' uit.
- In 2017 voeren we de meting naar ondernemingstevredenheid van KING uit.

Prestatiegegevens

Onderwerp	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Ambitie 2016	Ambitie 2017-2020
Dienstverlening burgerperspectief (Waar staat je gemeente.nl)			6.6	7.0
Dienstverlening ondernemersperspectief (Waar staat je gemeente.nl)	6.4		6.5	7.0
Gesprekswaardigheid telefoon		7.4	8.1	8.1
Bereikbaarheid telefoon		5.6	–	7.0
Binnen 10 minuten geholpen aan de balie	90%	94%	95%	95%
Digitale volwassenheid gemeente Hillegom	34%			50%

5.4 Bedrijfsvoering

Met de term bedrijfsvoering bedoelen wij de sturing en beheersing van alle primaire en ondersteunende processen in een organisatie. De kern ervan is dat het de aansturing van de organisatie betreft. Deze kan worden onderscheiden in feitelijke uitvoering (het daadwerkelijk maken van producten en het verlenen van diensten) en in het bepalen van beleid (keuzes maken over wat wel en wat niet te doen).

Om onze doelstellingen te realiseren moet de bedrijfsvoering effectief en efficiënt zijn ingericht en worden uitgevoerd. Daartoe is de bedrijfsvoering van de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in de Gemeenschappelijke Regeling HLT Samen.

Voor het begrotingsjaar 2017 is het BBV vernieuwd om de transparantie van het besluitvormingsproces rond de planning & control te vergroten en daarmee ook de betrokkenheid van alle belanghebbenden.

Tot de bedrijfsvoering behoren onder meer de ondersteunende bedrijfsprocessen rond personeel en organisatie, informatisering en automatisering, communicatie, financieel beleid en beheer, de juridische ondersteuning en de facilitaire dienstverlening. In het BBV worden deze taken overhead, ook wel pfofach, genoemd en zijn ondergebracht in dit prestatieveld.

Wat willen we bereiken?

Dat de gemeente Hillegom haar – in de diverse visies neergelegde – ambities effectief realiseert, aansluit bij landelijke ontwikkelingen en voldoet aan haar wettelijke verplichtingen en hierop stuurt.

Kaderstellende stukken

- Financiële verordeningen
- Facilitair beleid en het meerjarig onderhoudsplan
- Het bedrijfsplan HLT Samen Sterker

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2017 worden de bedrijfsvoeringstaken uitgevoerd door HLT Samen. De inspanningen zijn er vooral op gericht om de overgang van drie organisaties naar de nieuwe werkorganisatie zo soepel mogelijk te laten verlopen. Dat onze medewerkers optimaal worden gefaciliteerd om de dienstverlening op peil te houden.

(x € 1.000)	
Overhead	2017
Gemeentesecretaris	111
Huisvesting (kantoor en werf).	397
Achterblijvende (kapitaal)lasten diverse facilitaire zaken.	394
HLT bijdragen	5.307
Totaal	6.209

Beleidsindicatoren (verplicht)

Onderwerp	Begroting 2017
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	Zie begroting GR HLT Samen
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur)	
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	€ 425
Overhead (% van totale lasten)	15 %

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschrijft dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf E Verbonden partijen.

Naam	Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland					
Vestigingsplaats	Leiden					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Zeggenschap	1 wethouder in het Dagelijks Bestuur, 2 wethouders in het Algemeen Bestuur					
Belang	Holland Rijnland heeft als taak de gemeenschappelijke, regionale belangen te behartigen bij het Rijk, de provincie en andere invloedrijke overlegstructuren. Ook wil het samenwerkingsverband de deelnemende gemeenten een platform bieden, evenals het bevorderen van coördinatie en afstemming tussen de gemeenten, onder andere voor het vaststellen van gemeenschappelijk, regionaal beleid. Verder voert Holland Rijnland enkele taken uit die aan het samenwerkingsorgaan zijn overgedragen: de Regiotaxi, de Urgentiecommissie Woonruimte en het Regionaal Bureau Leerplicht.					
Beleidsinformatie	De Inhoudelijke Agenda 2016-2020 geeft de ambitie weer voor de komende jaren. De transitie van de organisatie t.b.v. de rolverandering en het financieel afgesproken kader brengen frictie- en transitiekosten met zich mee.					
Beleidsrisico's	Het is mogelijk dat er nog in 2017 kosten worden gemaakt voor het begeleiden van boventallige medewerkers van werk naar werk. Mogelijk dat de betreffende reserve eind 2016 volledig is gebruikt.					
Relatie met programma	5 Inwoner en bestuur, prestatieveld 5.2 Samenwerking					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	670	0	1.397	1.629	32.973	33.444
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					
Naam	HLT Samen					
Vestigingsplaats	Hillegom					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Zeggenschap d.m.v.	burgemeester en 1 wethouder in het bestuur van elk de drie aangesloten gemeenten					
Belang	HLT Samen verzorgt de bedrijfsvoering voor de aangesloten gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.					
Relatie met programma	5 Inwoner en bestuur, Prestatieveld 5.4 Bedrijfsvoering					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	8.692	0	0	0	0	0
	Toelichting financieel belang: Bij de start van HLT Samen is er geen eigen of vreemd vermogen.					

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1000

Lasten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Bestuur	-987	-987	-1.051	-1.382	-1.412	-1.375	-1.370
Samenwerking	-979	-661	-1.258	-737	-736	-734	-733
Dienstverlening	-428	-320	-256	-1.311	-1.242	-1.245	-1.176
Bedrijfsvoering				-5.879	-5.916	-5.875	-5.808
Totaal programmakosten	-2.394	-1.968	-2.565	-9.309	-9.305	-9.229	-9.087
Apparaatskosten	-4.324	-4.326	-4.326				
Kapitaallasten	-57	-56	-56	-435	-363	-300	-240
Totaal lasten	-6.775	-6.350	-6.947	-9.744	-9.668	-9.529	-9.326
Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Bestuur	15	15	15	18	18	18	18
Samenwerking	194	34	34	22	22	22	22
Dienstverlening	1.083	718	718	718	718	718	718
Bedrijfsvoering				79	79	79	79
Totaal baten	1.292	766	766	837	837	837	837
Saldo voor mutatie reserves	-5.483	-5.584	-6.181	-8.907	-8.831	-8.692	-8.490
Reserves	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Toevoeging Reserves							
Onttrekking Reserves	102	16	613	16	16	16	16
Eindtotaal	102	16	613	16	16	16	16
Saldo na resultaatbestemming	-5.381	-5.567	-5.567	-8.891	-8.815	-8.675	-8.473
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2016 na wijziging							-5.567
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017							-8.891
							-3.323

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Alle lasten en baten die samenhangen met de programma's 1 t/m 5 worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten bestaan uit doeluitkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke.

In Algemene dekkingsmiddelen staan de volgende onderwerpen:

- Lokale heffingen
- Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- Dividenden
- Saldo financieringsfunctie
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Verder heeft de gemeente diverse inkomsten waarvan de besteding niet gebonden is. Dit zijn de zogenaamde algemene dekkingsmiddelen. Deze baten zijn niet aan een concreet programma toe te rekenen. Artikel 8 van het BBV schrijft voor dat, naast de begroting van lasten en baten per programma, ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien wordt opgenomen. In onderstaand overzicht zijn de algemene dekkingsmiddelen gespecificeerd.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lokale heffingen	-745	-350	-350	-410	-404	-403	-401
Saldo financieringsfunctie	-664	-305	-305				
Onvoorzien							
Overige dekkingsmiddelen	-31	-2	-2	-26	-26	-25	-25
Totaal programmakosten	-1.439	-658	-658	-436	-430	-428	-427
Apparaatskosten							
Lokale heffingen	-91	-145	-145				
Overige dekkingsmiddelen	-77	24	24				
Kapitaallasten							
Dividend	-430	-48	-48				
Overige dekkingsmiddelen	-41	-41	-41				
Totaal lasten	-2.080	-867	-867	-436	-430	-428	-427

Bedragen x €1000

Lasten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lokale heffingen	-745	-350	-350	-410	-404	-403	-401
Saldo financieringsfunctie	-664	-305	-305				
Onvoorzien							
Overige dekkingsmiddelen	-31	-2	-2	-26	-26	-25	-25
Totaal programmakosten	-1.439	-658	-658	-436	-430	-428	-427
Apparaatskosten:							
Lokale heffingen	-91	-145	-145				
Overige dekkingsmiddelen	-77	24	24				
Kapitaallasten:							
Dividend	-430	-48	-48				
Overige dekkingsmiddelen	-41	-41	-41				
Totaal lasten	-2.080	-867	-867	-436	-430	-428	-427

Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Lokale heffingen	4.431	5.038	5.038	5.305	5.305	5.305	5.305
Algemene uitkering	25.142	25.229	25.229	25.488	25.381	25.226	25.206
Dividend	787	341	341	341	341	341	341
Saldo financieringsfunctie	3.540	2.995	2.995	244	224	204	20
Overige dekkingsmiddelen	64	288	288	392	42	42	42
Totaal baten	33.965	33.890	33.890	31.770	31.293	31.118	30.914
Saldo voor mutatie reserves	31.885	33.023	33.023	31.334	30.863	30.689	30.487

Reserves	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Toevoeging Reserves	-6.500	-1.750	-1.885				
Ottrekking Reserves	6.591	1.798	1.798	48			
Eindtotaal	91	48	-87	48			
Saldo na resultaatbestemming	31.975	33.071	32.936	31.382	30.863	30.689	30.487
							Saldo
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2016 na wijziging							32.936
Saldo na resultaatbestemming Begroting 2017							31.382
							-1.554

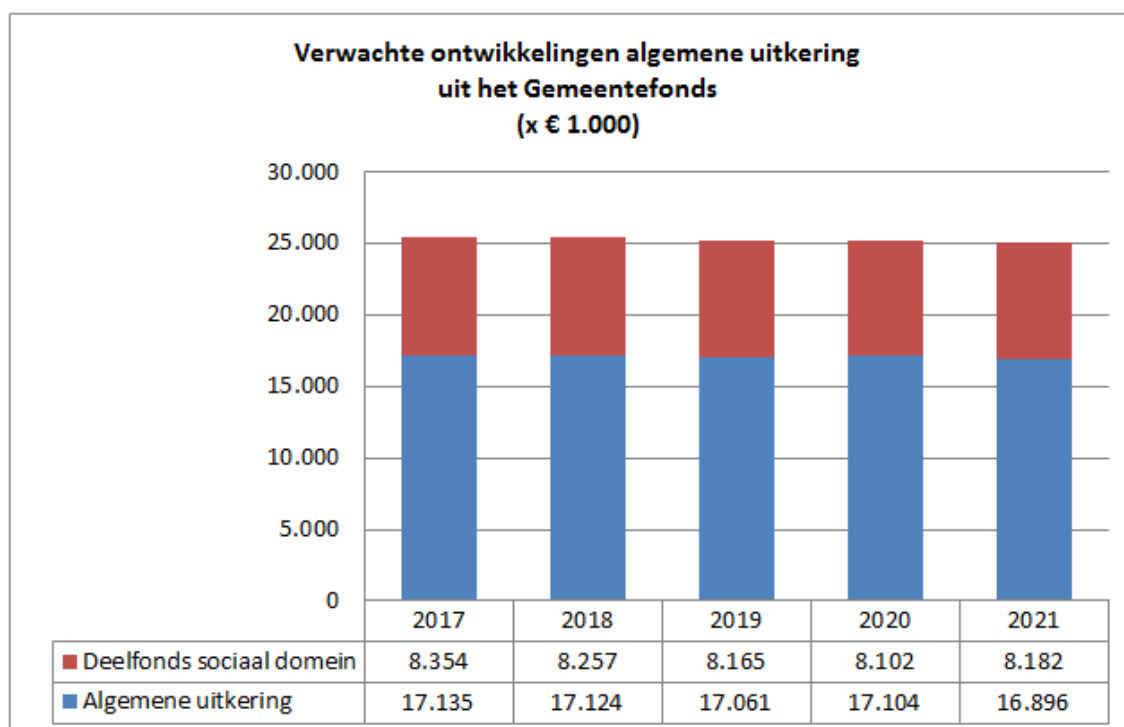
Lokale heffingen

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak, de besteding is niet geoormerkt. De onroerende zaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. Dit geldt niet voor de rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, marktgelden, grafrechten en de heffing BedrijfsInvesteringsZone (BIZ). Deze worden op de desbetreffende programma's verantwoord en zijn geoormerkt voor deze heffingen. We verwijzen u naar paragraaf G voor een uitgebreidere toelichting. In paragraaf A onderdeel B is een berekening opgenomen over de dekkingspercentages in relatie tot het weerstandsvermogen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In de begroting is rekening gehouden met de effecten van de Meicirculaire 2016. Voor 2017 is rekening gehouden met de stijging van het aantal inwoners en de woningen in overeenstemming met de vastgestelde Kadernota 2017. De overige jaren zijn gelijk gehouden. In de uitkering zijn de decentralisaties opgenomen.

De ramingen voor de Algemene uitkering zijn hoger dan bij de Kadernota 2017. De bedragen voor het Deelfonds sociaal domein worden in overeenstemming met de opgave van het Rijk (iets) lager.

De uitgangspunten voor het deelfonds sociaal domein zijn vastgelegd in de Tijdelijke Wet Deelfonds sociaal domein. Deze vervalt na drie jaar. Bij de invoering is afgesproken dat vanaf 2018 de middelen uit het deelfonds geheel binnen de reguliere uitgangspunten van het Gemeentefonds en de Financiële-verhoudingswet gaan vallen. Omdat de bedragen wel worden genoemd door het Rijk zijn de gelden van het Deelfonds sociaal domein (afzonderlijk) getoond. In de tabel hieronder staat de verdeling van de gelden van de transitie 3D over de verschillende deelgebieden.

Bedragen x € 1,000					
Deelfonds sociaal domein	2017	2018	2019	2020	2021
Decentralisatie AWBZ naar WMO	2.590	2.543	2.512	2.498	2.480
Decentralisatie jeugdzorg	3.804	3.876	3.882	3.898	3.991
Decentralisatie Participatiewet	1.960	1.839	1.771	1.706	1.711
Totaal	8.354	8.257	8.165	8.102	8.182

Dividenden

We ontvangen dividend van Alliander, BNG en De Meerlanden naar rato van het bedrijfsresultaat. We begroten het dividend in 2017 gelijk aan de begroting van 2016. In 2015 hebben we de

laatste termijn ontvangen van de verkoop van aandelen Nuon. Met ingang van 2016 ontvangen we dus geen dividend meer van de Nuon.

Bedragen x € 1.000							
Dividend	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging*	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
BNG	28	90	51	90	90	90	90
Alliander	450	214	267	214	214	214	214
NUON Energy	230						
Meerlanden	79	37	100	37	37	37	37
Totaal	787	341	418	341	341	341	341

*Berap 2016

Saldo financieringsfunctie

In de vernieuwde BBV zijn de regels over rentetoerekening gewijzigd. De notitie Rente van de Commissie BBV geeft in een stellige uitspraak dat er niet meer rente mag worden toegerekend dan de werkelijke rentelasten. Er wordt geadviseerd geen rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen (voorheen bespaarde rente). Er wordt in Hillegom ook geen rente meer berekend over investeringen en toegerekend aan de prestatievelden. Het renteresultaat in Hillegom bedraagt € 0. Ter verduidelijking is in de paragraaf Financiering een renteschema over de rentetoerekening opgenomen.

Onze gemeente heeft geen gelden geleend. Er zijn dus geen werkelijke rentelasten. We begroten alleen werkelijk verwachte rentebaten. Dit is rente over uitgezette gelden bij de BNG en Triple A banken. Als gevolg van de invoering van het schatkistbankieren per 1 januari 2014 is er een overgangsregeling ingesteld. De financiële vertaling van de overgangsregeling is opgenomen in deze Programmabegroting.

Overige algemene dekkingsmiddelen

De hier berekende bedragen werden veroorzaakt door de kostenverdelingssystematiek. In de vernieuwde BBV voorschriften is de kostenverdeling opgeheven. De overhead wordt verantwoord in prestatieveld bedrijfsvoering en de directe bedrijfskosten worden rechtstreeks toegerekend aan de producten en activiteiten.

Mutaties reserves

Per programma is vermeld wat de mutaties op de reserves zijn. Een aantal mutaties is niet toe te wijzen aan een programma en worden daarom hier verantwoord.

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar paragraaf E.

Naam	Cocensus					
Vestigingsplaats	Hoofddorp					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Zeggenschap	1 wethouder in het Algemeen Bestuur					
Belang	Cocensus verricht voor een aantal gemeenten de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen: wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijtschelding en bezwaarschriften.					
Beleidsinformatie	Er zijn op dit moment 11 deelnemende gemeenten. Groei wordt niet uitgesloten, maar actieve acquisitie zal niet plaatsvinden. Van toekomstige toetreders worden niet meer automatisch alle belastingmedewerkers overgenomen. Er wordt gekeken naar de behoefte van Cocensus.					
Beleidsrisico's	Het voorgenomen rijksbeleid tot verruiming van het gemeentelijk belastinggebied (ingezetenenbelasting, OZB-heffing gebruikers) heeft mogelijk een stijging van het aantal WOZ-bezwaren tot gevolg.					
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen (lokale heffingen)					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	330	219	-84	-5	7.377	7.658
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					
Naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)					
Vestigingsplaats	Den Haag					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Zeggenschap	Algemene vergadering van aandeelhouders					
Opmerking	De totale waarde van de aandelen is moeilijk te bepalen, omdat het veelal geen vrij verhandelbare aandelen betreft.					
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	49.686 aand.	226	4.163	3.582	145.348	149.923
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					
Naam	Duin- waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)					
Vestigingsplaats	Voorburg					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Zeggenschap	Algemene vergadering van aandeelhouders					
Opmerking	De totale waarde van de aandelen is moeilijk te bepalen, omdat het veelal geen vrij verhandelbare aandelen betreft.					
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	66.167 aand.	9.239	184.478	175.239	391.727	377.383
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					
Naam	Alliander N.V.					
Vestigingsplaats	Arnhem					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Zeggenschap d.m.v.	Algemene vergadering van aandeelhouders					
Opmerking	De totale waarde van de aandelen is moeilijk te bepalen, omdat het veelal geen vrij verhandelbare aandelen betreft.					
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen					
Financieel belang (Bedragen x € 1.000.000)	Deelname	Resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2017	2017	31-12-2017	1-1-2017	31-12-2017	1-1-2017
	505.209 aand.	246	3.687	3.579	4.039	4.093
	Toelichting financieel belang: Er is gekozen om het resultaat, eigen en vreemd vermogen uit de jaarrekening 2015 als beste schatting op te nemen voor 2017.					

PARAGRAAF A

WEERSTANDSVERMOGEN

A. Bestaand beleid

Het college geeft in deze paragraaf de risico's aan van materieel belang en een inschatting van de kans dat deze risico's zich voordoen. Het college brengt hierbij in elk geval de risico's in beeld en actualiseert de risico's. Ook wordt de weerstandscapaciteit weergegeven en in hoeverre schaden en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met het weerstandsvermogen kunnen worden opgevangen.

B. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Onder weerstandsvermogen wordt het vermogen van de gemeente verstaan om niet voorziene financiële tegenvallers op te kunnen vangen teneinde haar taken voort te kunnen zetten.

Onder de weerstandscapaciteit vallen de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. In deze paragraaf wordt aandacht geschonken aan het weerstandsvermogen door een berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit en een inventarisatie van de risico's en het beleid voor de weerstandscapaciteit en de risico's.

Het is van belang te weten of er sprake is van een toereikend weerstandsvermogen. Als het risicoprofiel bekend is, is het mogelijk een relatie te leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide staat in het volgende figuur.

Gewenste hoogte van het weerstandsvermogen

Als er een onvoorzien risico zich voordoet zal dat in eerste instantie uit de algemene reserve gedekt worden. In de Financiële beheersverordening 2014 is opgenomen dat in de begroting en de jaarrekening de reserves en voorzieningen worden toegelicht. Dit is in de financiële begroting gerealiseerd. De vastgestelde minimale omvang van de algemene reserve is € 6 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is in het Besluit Begroting en Verantwoording (artikel 11.1) omschreven als “de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken”. Deze middelen kunnen bestaan uit de volgende componenten:

- Het eigen vermogen. Hiertoe behoren:
 - De algemene reserve (voor zover vrij aanwendbaar).
 - De bestemmingsreserves (voor zover de bestemming kan worden gewijzigd).
 - De stille reserves.
- De onbenutte belastingcapaciteit
- Bezuinigingsmogelijkheden
- De post onvoorzien

De weerstandscapaciteit wordt als volgt weergegeven:

(bedragen x € 1.000)				
	2017	2018	2019	2020
Weerstandscapaciteit in de exploitatie				
Onbenutte belastingcapaciteit:				
– OZB	2.099	2.099	2.099	2.099
– Rioolheffing				
– Afvalstoffenheffing				
– Precariobelasting				
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	2.099	2.099	2.099	2.099
Onvoorzien	0,25	0,25	0,25	0,25
Saldo meerjarenbegroting	74	-125	-146	-100
Totaal weerstandscapaciteit in de exploitatie	2.173	1.974	1.953	2.000
Weerstandscapaciteit van het eigen vermogen				
– Vrij aanwendbaar deel algemene reserve	29.002	29.005	29.007	29.010
– Al aanwezige buffer in de algemene reserve	6.000	6.000	6.000	6.000
– Stille reserves				
Totaal weerstandscapaciteit in eigen vermogen	35.002	35.005	35.007	35.010
Totaal weerstandscapaciteit	37.175	36.979	36.960	37.010

Onder belastingcapaciteit wordt verstaan de financiële ruimte die er is om de belastingen en heffingen te verhogen. Voor de heffingen geldt dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn.

Onroerend Zaak Belasting

Om in aanmerking te komen voor een aanvullende uitkering aan gemeenten op grond van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet is er een norm vastgesteld voor de heffing voor de OZB. Het rekentarief om in aanmerking te komen voor een bijdrage op grond van artikel 12 is het gewogen percentage 0,1927%.

Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is de berekening als volgt:

Geraamde opbrengst	€	3.374.000
Totale WOZ waarde € 2.840 miljoen x 0,1927% =	€	<u>5.473.025</u>
De onbenutte belastingcapaciteit OZB	€	<u>2.099.025</u>

Rioolheffing

De opbrengst van de rioolheffing gebaseerd op 100% dekking van de kosten. Hierdoor is de onbenutte belastingcapaciteit in 2017 € 0. In de berekening voor de rioolheffing is rekening gehouden met de toerekening van de lasten voor kwijschelding en een gedeeltelijke toerekening van de lasten van het straatvegen.

Afvalstoffenheffing

Door het gevoerde afvalbeleid en lagere verwerkingstarieven is er ook in 2017 een 100% kostendeckendheid. In de berekening voor de afvalstoffenheffing is rekening gehouden met de toerekening van de lasten voor kwijschelding en een gedeeltelijke toerekening van de lasten van het straatvegen. Hierdoor is de onbenutte belastingcapaciteit in 2017 € 0.

Precariobelasting

Na jaren van onzekerheid heeft minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besloten de precariobelasting voor nutsnetwerken af te schaffen. Er is geen onzekerheid bij de huidige heffing van de precariobelasting.

Overige belastingen

Wij verwachten voor de tarieven van de overige belastingsoorten en leges een stijging van het inflatiepercentage met 0,75%. Het vernieuwde BBV schrijft voor dat er een toelichting is voor de opbouw van de leges. Deze is toegelicht in de paragraaf G.

Onvoorzien

Omdat regelgeving een onvoorzien bedrag voorschrijft is een bedrag geraamd van € 250.

Vrij aanwendbaar deel algemene reserve

Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve is dat deel van de reserve dat direct aangewend kan worden voor een financiële tegenvaller. Als ondergrens van de algemene reserve is € 6.000.000 als minimum aangemerkt om de uitvoering van de gemeentelijke taken te waarborgen. De algemene reserve bedraagt per 1 januari € 35.002.000. Het aanwendbare deel van de algemene reserve is dus € 29.002.000.

Stille reserve

Stille reserves zijn de meerwaarden van activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd doch direct verkoopbaar zijn indien men dat zou willen. Er zijn geen stille reserves in onze gemeente.

C. Risico's

Het weerstandsvermogen dekt risico's af waarvoor het niet mogelijk is een redelijke schatting van de mogelijke schade of het verlies te maken. Hierdoor kan geen voorziening worden getroffen of een afwaardering van de activa plaatsvinden. Hieronder staan de risico's die aan bovengenoemde criteria voldoen en die van een zodanige omvang zijn dat zij de financiële positie van de gemeente kunnen beïnvloeden. Zaken die onderdeel vormen van het normale bedrijfsrisico van de gemeente zijn niet opgenomen. Daarnaast gelden er steeds zwaardere eisen voor het managen van risico's. Om te bepalen of de gemeente voldoende weerstandscapaciteit heeft, zijn alleen de financiële risico's van belang die niet worden afgedekt door verzekeringen, voorzieningen of andere afdoende maatregelen. Alleen die risico's die van materieel belang kunnen zijn, worden hieronder weergegeven.

Risico's die voortvloeien uit de samenwerking met andere gemeenten of instanties

- **Gemeentegaranties**

De gemeente Hillegom heeft in het verleden meerdere malen gemeentegaranties afgegeven aan instellingen (stichtingen etc.). Aanspraken van derden op deze garanties zijn daarom niet uit te sluiten. Van gemeentezijde wordt per jaar aandacht aan de financiële afwikkeling geschonken om eventuele problemen vroegtijdig te signaleren, waardoor aanspraken kunnen worden voorkomen of beperkt. Overigens wordt het risico als zeer gering geschat. Per 1 januari 2016 staat de gemeente borg voor € 441.822 aan geldleningen (exclusief de geldlening aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij).

- **Gemeenschappelijke regelingen**

De gemeente participeert in een groot aantal gemeenschappelijke regelingen. De deelname brengt financiële risico's met zich mee omdat het uitgavenbeleid door het bestuur van het samenwerkingsverband wordt bepaald en niet door de individuele gemeenten. Sommige van deze gemeenschappelijke regelingen zijn gevoelig voor gewijzigde externe omstandigheden, zoals verslechterende economische omstandigheden of nieuwe wettelijke regelingen. De totale uitgaven waarin de gemeente Hillegom participeert, is bijna € 26 miljoen.

- **Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM)**

In 2012 is een garantstelling verstrekt aan het GOM. Het maximale risico ontstaat als de totale garantstelling van de 6 x € 7 miljoen = € 42 miljoen volledig is benut en er voor geen enkel project planologische zekerheid verkregen is. Het maximale risico wordt bepaald door de gemaakte plankosten, de gemaakte rentekosten en het verkoopverlies in geval van gedwongen verkoop. Zoals eerder in de informatie van de GOM is opgenomen, bedraagt het risico per gemeente/aandeelhouder ongeveer € 2,3 miljoen.

Risico's die voortvloeien uit het beleid van andere overheden

- **Algemene uitkering gemeentefonds**

De tendens van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds laat zich moeilijk voorspellen. Door de decentralisaties van taken is het volume van de gelden uit het Gemeentefonds fors gestegen. Besluiten door het Rijk zijn niet of nauwelijks te beïnvloeden. Wij volgen de circulaires van het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties. Het risico is niet te kwantificeren.

- **Nieuwe wetgeving open einde regeling**

Er is een aantal wetten en regelingen waarbij de hoogte van de kosten afhankelijk is van het aantal aanvragen. Voorbeelden hiervan zijn de Wet werk en bijstand, de Wet maatschappelijke ondersteuning en leerlingenvervoer. Ook implementatie van nieuwe wetgeving kan een financieel risico met zich meebrengen.

- **Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)**

Met de Wet HOF is er per jaar een macroplafond ingesteld voor het EMU-tekort van alle gemeenten samen. De hoogte van het macroplafond, dat met de Wet HOF geldt, wordt jaarlijks op basis van bestuurlijk overleg vastgesteld. Het netto-financieringssaldo van alle gemeenten bij elkaar mag in een jaar niet boven dit plafond uitkomen. Het risico is niet te kwantificeren.

- **Wet maatschappelijke ondersteuning**

Op basis van de vigerende wetgeving hebben gemeenten onvoldoende zicht in de volledigheid, juistheid en rechtmatigheid van de eigen bijdrage van het CAK (Centraal Administratie Kantoor). Het CAK berekent en incasseert de eigen bijdrage voor o.a. de Wmo. De wetgever bepaalde dat de verantwoordelijkheid geen gemeentelijke taak is. De gemeente kan geen zekerheid geven ten aanzien van de omvang en hoogte van de eigen bijdrage.

- **Schatkistbankieren**

Het Schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet Financiering decentrale overheden (Fido). De wet verplicht een deelname aan Schatkistbankieren van alle decentrale overheden om de overtollige gelden onder te brengen bij het Rijk. In de wet is een overgangsregeling opgenomen die aangeeft dat de eerder uitgezette tegoeden in 7 jaar worden afgebouwd. De financiële vertaling van deze overgangsregeling is opgenomen.

- **Vennootschapsbelasting**

Vanaf 1 januari 2016 worden ondernemingsactiviteiten van de overheid onderworpen aan de vennootschapsbelasting. De invoering van de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen (Vpb) kan onontkoombare financiële consequenties hebben voor de gemeente. De ondernemingsactiviteiten zijn geanalyseerd en hieruit blijkt dat alleen de grondexploitaties in aanmerking worden genomen als ondernemersactiviteit. Voor de Vpb-plichtige activiteiten wordt een (sub)administratie ingericht om te komen tot een fiscale openingsbalans.

Risico's die voortvloeien uit het eigen beleid

- **Grondexploitaties**

Binnen de gemeente Hillegom is nog één grondexploitatie, namelijk de woningbouwlocatie Vossepolder. Deze wordt momenteel geactualiseerd en uiterlijk in het eerste kwartaal van 2017 aan de raad voorgelegd.

- **Nog niet in exploitatie genomen gronden**

Voor verschillende locaties worden eind 2016/begin 2017 grondexploitaties opgesteld. Genoemd kunnen worden Hillegom Noord en de voormalige locatie Paulus school. Op het voormalige voetbalterrein van Sizo (Hillegom Noord) is woningbouw gepland.

- **Decentralisaties**

Wij hanteren als uitgangspunt voor de decentralisaties dat de verkregen budgetten van het Rijk de nieuwe activiteiten (voor de gemeente) moeten dekken. Voor het risico is de reserve Sociaal domein gecreëerd.

- **Onderhoud openbare voorzieningen**

De gemeente kan aansprakelijk worden gesteld voor schade ontstaan door oneffenheden of spoorvorming in de weg. Ook door omvallende bomen of door takbreuk bij storm kan schade aan eigendommen van derden worden aangericht. Voor de gemeente geldt een

“risicoaansprakelijkheid”. Dat wil zeggen dat de gemeente aansprakelijk is voor het creëren van een mogelijk schadeveroorzakende situatie. Er dient dus een voortdurende alertheid te zijn op het aansprakelijkheidsrisico. Onze aansprakelijkheidsverzekering zorgt voor voldoende dekking. Het eigen risico is beperkt.

- **Bodemverontreinigingen**

In algemene zin geldt dat er voor de gemeente Hillegom een financieel risico bestaat van sanering van locaties met bodemverontreiniging. In de begroting is geen rekening gehouden met dit risico, aangezien het een incidenteel karakter heeft.

- **Planschades**

In de begroting is een budget opgenomen voor adviezen van derden over planschades (en andere adviezen). Er is geen budget voor de betaling van daadwerkelijke planschades. We gaan ervan uit dat alle planschades worden verhaald conform afgesloten overeenkomsten.

Mocht de planschade niet verhaald of binnen het programma Ruimte van de begroting opgevangen kunnen worden, dan wordt de raad hierover geïnformeerd via de bestuursrapportage of de programmarekening.

- **Precario**

Na jaren van onzekerheid heeft minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besloten de precariobelasting voor nutsnetwerken af te schaffen. Er is geen onzekerheid bij de huidige heffing van de precariobelasting.

Risicobeheersing

In het kader van beheersing van risico's (risicomangement) dienen de risico's die een cruciaal financiële dreiging vormen voor de gemeente Hillegom te worden uitgelicht. Door de impact van een dreiging te vermenigvuldigen met de kans dat een dreiging zich voordoet, kan de omvang van een bepaalde dreiging worden gekwantificeerd. Als het totaal van de risico's kleiner is dan het weerstandsvermogen, dan is het weerstandsvermogen toereikend om de verwachte risico's te dekken.

Kans en gevolg

Voor wat betreft de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet, wordt uitgegaan van de hiernaast staande tabel. Door toetsing met de beschikbare middelen en het aanwezig financieel weerstandsvermogen kan een evenwichtiger beeld worden gevormd van de financiële positie van een gemeente en de ontwikkeling daarvan.

Kans	Waarde tussen	Is gemiddeld
0. Geen of niet te kwantificeren risico	0%	0%
1. Zelden	0 – 20%	10%
2. Onwaarschijnlijk	20 – 40%	30%
3. Mogelijk	40 – 60%	50%
4. Waarschijnlijk	60 – 80%	70%
5. Bijna zeker	80 – 100%	90%

Risicoanalyse			
Omschrijving risico	Max. risico in €	Kans	Berekend risico
Gemeentegarantie	441.822	10%	44.182
Gemeenschappelijke regelingen	2.596.600	10%	259.660
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij	2.300.000	30%	690.000
Algemene uitkering Gemeentefonds	25.488.355	0%	0
Nieuw wetgeving open einde regeling	niet bekend	0%	0
Wet Houdbare Overheidsfinanciën	niet bekend	0%	0
Wet maatschappelijke ondersteuning	niet bekend	0%	0
Schatkistbankieren	4.830.513	0%	0
Vennootschapsbelasting	niet bekend	0%	0
Grondexploitaties	2.800.000	10%	280.000
Nog niet in exploitatie genomen gronden	4.400.000	30%	1.320.000
Decentralisaties	8.353.598	10%	in reserve
Onderhoud openbare voorzieningen	100.000	10%	10.000
Bodemverontreinigingen	niet bekend	0%	0
Planschades	niet bekend	0%	0
Precario	1.857.000	0%	0
Totaal			2.603.842

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Bij de berekening van de ratio, is de benodigde weerstandscapaciteit afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst levert de ratio op van het weerstandsvermogen, die te vergelijken is met andere gemeenten.

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / geschatte risico's

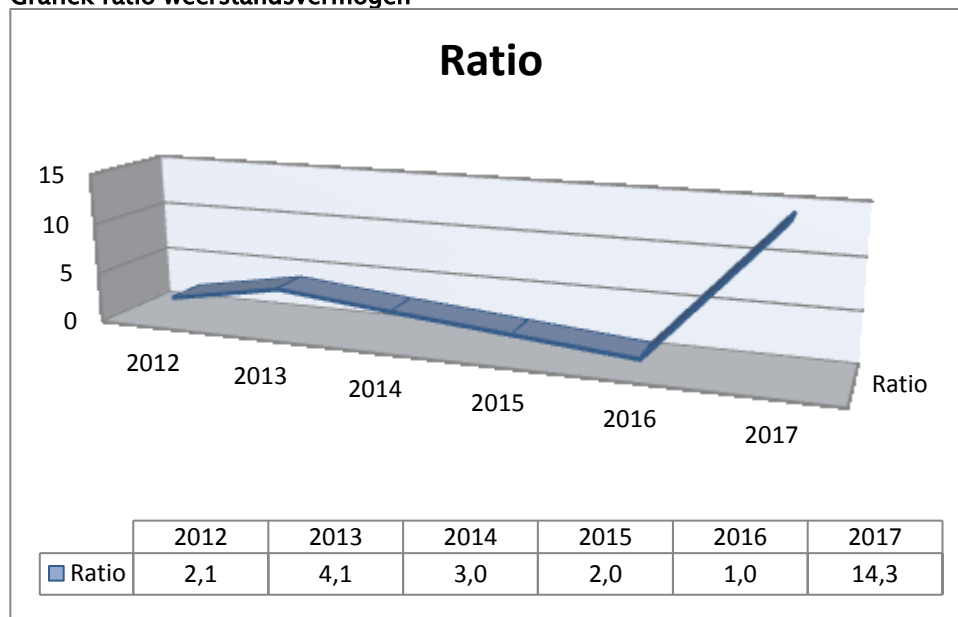
Voor Hillegom komt deze ratio uit op € 37 miljoen / € 2,603 miljoen = 14,28. Dat is hoger dan 2,0 wat uitstekend is.

Door aanpassingen in de bestemmings- en algemene reserve is de ratio fors gestegen en in overeenstemming gebracht met de feitelijke reservepositie van onze gemeente.

Voor de ratio van het weerstandsvermogen maken wij gebruik van de waarderingstabel opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR).

Waarderingscijfer	Ratio Weerstandsvermogen	Betekenis
A	>2	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	<0,6	Ruim onvoldoende

Grafiek ratio weerstandsvermogen

Kengetallen

In de vernieuwing van het BBV is geadviseerd om ter verbetering van de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten standaard in de begroting (en in de jaarstukken) een aantal financiële kengetallen op te nemen. Van belang is dat de betekenis van de kengetallen worden begrepen en dat er inzicht is in de financiële positie van de gemeente.

(bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote			Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	+	0	0	0
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	+	1.549	6.507	5.050
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	+	6.517	4.890	1.986
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f BBV)	-	0	0	0
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	-	6.873	4.850	1.100
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	-	5.555	3.947	2.747
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	-	2.704	260	1.010
Totaal			-7.066	2.340	2.179
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves)		45.415	47.022	41.153
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%			-16%	5%	5%

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Door het ontbreken van langlopende geldleningen is de netto schuldquote van de gemeente laag.

(bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen			Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	+	0	0	0
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	+	1.549	6.507	5.050
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	+	6.517	4.890	1.986
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f BBV)	-	10.764	10.760	10.760
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	-	6.873	4.850	1.100
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	-	5.555	3.947	2.747
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	-	2.704	260	1.010
	Totaal		-17.830	-8.420	-8.581
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves)		45.415	47.022	41.153
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%			-39%	-18%	-21%

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Door het ontbreken van langlopende geldleningen is de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen laag.

(bedragen x € 1.000)

Solvabiliteitsratio		Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	63.789	49.237	50.396
B	Balanstotaal	75.220	75.151	68.093
Solvabiliteit (A/B) x 100%		85%	66%	74%

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. Als er bestedingen gedaan worden met de reserves (eigen vermogen) daalt het solvabiliteitspercentage.

(bedragen x € 1.000)

Kengetal grondexploitatie		Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf.art.38a punt 1 BBV)	475	807	0
B	Bouwgronden in exploitatie (cf. art.38 lid b BBV)	-1.906	-7.072	-1.800
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves)	45.415	49.255	41.153
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%		-3%	-3%	-3%

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Er is nog 1 grondexploitatie (Vossepolder). Deze heeft een positief resultaat zodat het kengetal ook positief is.

(bedragen x € 1.000)

Structurele exploitatieruimte		Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
A	Totale structurele lasten	52.142	48.892	41.501
B	Totale structurele baten	53.110	52.445	41.508
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	3	3	3
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	366	466	453
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. Mutaties reserves))	45.415	47.022	41.153
Structurele exploitatieruimte $((B-A)+(D-C))/(E) \times 100\%$		9%	9%	1%

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Er wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Het positieve percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Woonlasten meerpersoonshuishouden		Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	211	228	229
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	281	281	223
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	285	285	263
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	777	801	715
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	704	723	723
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%		110%	111%	99%

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar deze kan worden opgevangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. Het overzicht van de woonlasten geeft onze woonlasten weer ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

PARAGRAAF B

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

In deze paragraaf wordt het beleidskader betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen weergegeven. Het gewenste onderhoudsniveau, de financiële consequenties van het beleidskader evenals de vertaling ervan in de begroting zijn van belang. De gemeente Hillegom kent de volgende kapitaalgoederen: wegen, openbare verlichting, water, bruggen, duikers en overige kunstwerken, groen, riolering en (onderwijs)gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de jaarlijkse lasten die rechtstreeks op de exploitatie drukken.

Voor het in stand houden van kapitaalgoederen wordt in de gemeente Hillegom gebruik gemaakt van beheerplannen. In dergelijke plannen wordt het gewenste kwaliteitsniveau van de voorzieningen vastgelegd. Op basis daarvan wordt een meerjarig onderhoudsplan opgesteld met de daarbij behorende financiële consequenties. De beheerplannen zijn financieel vertaald in de begroting.

Onderhoudsplan (per categorie)	Vastgesteld c.q. Geactualiseerd	Looptijd (t/m jaar)	Verbonden programma/prestatieveld
Meerjarig onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen. incl. gemeentelijk woningbezit 2012-2031	21-06-2012	2031	Diverse Programma's
Beleidsplan Onderhoud Wegen 2015-2019	25-06- 2015	2019	Programma 4, prestatieveld 4.1 infrastructuur
Kunstwerkenbeleidsplan 2015 - 2019	2015	2019	Programma 4, prestatieveld 4.1 infrastructuur
Baggerplan en -programma	19-05-2015	2024	Programma 4, prestatieveld 4.3 riolering
vGRP verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan 2016-2020	08-09-2015	2020	Programma 4, prestatieveld 4.3 riolering

Onderhoudsplan (per categorie)	Vastgesteld c.q. Geactualiseerd	Looptijd (t/m jaar)	Verbonden programma/prestatieveld
Beheer en onderhoudsplan Openbare Ruimte conform de dienstverleningsovereenkomst met de Meerlanden	2011	2021	Diverse Programma's
Groenbeleidsplan 2014–2023	15–04–2015	2023	Programma 4, prestatieveld 4.2 groen
Openbare verlichting 2011–2021	03–03–2011	2021	Programma 4, prestatieveld 4.1 infrastructuur
Speelruimteplan 2003, speeltuinbeleid 2007, nota Speelruimtebeleidsplan 2010	2010 10–02– 2011	2020	Programma 4, prestatieveld 4.2 groen Programma 2, prestatieveld 2.3 sport en gezondheid
Meerjaren onderhoudsplan Sportfondsen Hillegom	4 ^e kwartaal 2016	2036	Programma 2, prestatieveld 2.3 sport en gezondheid

a. Gebouwen in beheer

Als gemeente hebben wij een aantal panden in eigendom. Wij zijn verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van deze panden. Van een aantal panden hebben wij het beheer en de exploitatie in handen gegeven van derden. In dit prestatieveld vermelden we kort waar onze aandacht in 2017 specifiek naar uitgaat.

Wat willen we bereiken?

Gebruikers van gemeentelijke panden een veilige ruimte aan te bieden, waar sprake is van een verantwoord en aangenaam verblijf dat inspirerend werkt op kwaliteit en kwantiteit van de bedrijfsprocessen.

Kaderstellende stukken

- Meerjarig onderhoudsplan 2012 – 2031
- Meerjarig onderhoudsplan Sportfondsen Hillegom geactualiseerd in 2016

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Algemeen:**
Actualiseren meerjarig onderhoudsplan gemeentelijk vastgoed
- **Dienstencentrum Elsbroek**
Jaarlijks evaluatie met alle gebruikers en huurders.
- **Gemeentehuis**
Renovatie, herinrichten en uitvoeren groot onderhoud Raadzaal en 3de fase intern groot Hof.
- **Prinses Irenelaan 16**
Controle en preventief onderhoud onder meer buitenschilderwerk.
- **Weerlaan 20 Kazerne Vrijwillige Brandweer**
Preventief onderhoud buitenschilderwerk
- **Vosselaan 152 Sport- en Recreatiecomplex De Vosse**
Uitvoering geven aan het meerjarig onderhoud plan.

Voorziening onderhoud gebouwen

Voor het planmatig onderhoud van gemeentelijke gebouwen is een voorziening getroffen. Mutaties, stortingen en onttrekkingen, vinden plaats op basis van het meerjarig onderhoudsplan. De jaarlijkse storting in de voorziening is na de verlaging van € 50.000 in de bestuursrapportage 2015 € 265.174. In 2017 wordt het meerjarig onderhoudsplan geactualiseerd.

Meerjarige raming onderhoud gebouwen		Bedragen x € 1.000		
	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020
Voorziening gebouwen	709	564	584	730

Met de uitvoering van planmatig onderhoud streven we naar minimaal een 7. Investeringen op basis van het plan betreffen alleen vervangingsinvesteringen.

De voorziening De Vosse is bestemd voor planmatig onderhoud en om pieken in de vervangingsinvesteringen op te vangen.

Meerjarige raming onderhoud sport- en recreatiecomplex De Vosse		Bedragen x € 1.000		
	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020
Voorziening t.b.v. De Vosse	379	337	262	247

Verduurzamen:

Algemene opmerking: bij ieder project worden mogelijkheden van verduurzamen onderzocht. De terugverdientijd is een van de elementen om te komen tot een zorgvuldige afweging voor besluitvorming.

b. Beheer Openbare Ruimte

Door integraal beheer van de openbare ruimte (IBOR) willen we op een efficiënte en effectieve wijze de kwaliteit van de openbare ruimte op het gewenste niveau houden. Beleid, inrichting en onderhoud van de openbare ruimte zien we als een integraal vraagstuk waarin zowel de projectontwikkeling (inrichting), het beheer, alsook de dagelijkse uitvoering gewaarborgd is. Daarmee bereiken we een openbare ruimte die veilig is, goed leefbaar en een waarborg voor voldoende mobiliteit.

Wat willen we bereiken?

Door de programma's integraal te verzorgen bewerkstelligen we een doelmatige inzet van de middelen. Jaarlijks maken we een integraal onderhoudsprogramma. De daadwerkelijke uitvoering van het dagelijks onderhoud hebben we via een dienstverleningsovereenkomst (DVO) ondergebracht bij De Meerlanden. De kwantiteit en kwaliteit van de producten (dienstverlening) hebben we gedefinieerd in een aanvullende productencatalogus en met diverse controle instrumenten bewaken we de kwaliteit van de uitvoering en de kwaliteit van de buitenruimte. De jaarlijkse beeldkwaliteitscan is hiervan een concreet voorbeeld.

Kaderstellende stukken

- Groenbeleidsplan 2014-2023
- verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Hillegom 2016-2020
- Beleidsplan Openbare Verlichting 2011-2021
- Beleidsplan Kunstwerken 2015-2019
- Beleidsplan onderhoud wegen
- Baggerprogramma
- Parkeerbeleidsnota
- Veiligheidsbeleid
- Beleidsnota alternatieve onkruidbestrijding
- Gladheidbestrijdingsplan
- HVVP

Wat gaan we daarvoor doen?

Wegen

Het in beheer zijnde wegennet van de gemeente Hillegom bedraagt zo'n 80 kilometer (zie tabel), waarvan meer dan 70% binnen de bebouwde kom. Het wegbeheer is erop gericht de wegen te onderhouden en de daarvoor benodigde kosten in beeld te brengen en beheersbaar te houden. Op basis van jaarlijkse inspecties en de beleidskaders wordt het onderhoudsprogramma ingevuld en bijgesteld. We zijn begonnen met de 3^e fase van de N208. De uitvoering staat gepland voor 2017.

Onderwerp	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Lengte wegen (kilometers)	78,4	78,5	79,0	79,5	80,0	82,0

Kunstwerken (bruggen en duikers)

Het onderhoud van kunstwerken is voor de middellange termijn in beeld gebracht.

Onderwerp	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bruggen (aantal)	60	62	65	65	65	65
Duikers (aantal)	155	157	159	159	160	159

Openbare verlichting

Het huidige beleidsplan openbare verlichting is in 2011 door de raad vastgesteld. Het huidige OV-net is op een goed niveau en voldoet aan de richtlijn voor Openbare Verlichting 2011. Dit niveau houden we vast door jaarlijks, naast het normale onderhoud en het herstellen van de storingen, ook een vervangingsprogramma te verzorgen. Het speerpunt voor 2017 is het vervangen van normale verlichting door ledverlichting, zowel bij vervangingsprojecten en regulier onderhoud, eventueel in combinatie met een dimregime.

Onderwerp	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Lichtmasten (aantal)	3.876	3.977	4.002	4.002	4.178	4.201

Water

De legger van het Hoogheemraadschap¹ is leidend voor het regulier beheer en onderhoud van de watergangen. Het stedelijk waterplan dat we samen met Rijnland hebben opgesteld heeft als doel om de waterkwaliteit en -kwantiteit te bevorderen. Dit realiseren wij door onder andere het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en door het wegnemen van diverse knelpunten (duikers) om daarmee de doorstroming te bevorderen. Hemelwater afkoppelen van de riolering en laten afvloeien op het oppervlaktewater levert hieraan ook een bijdrage. Het Hoogheemraadschap geeft uitvoering aan het meer jaren baggerprogramma van de hoofdwatgangen. In 2016 is een raamovereenkomst getekend voor het baggeren van diverse watergangen in de gemeente. Er zal circa 5.000 m³ bagger t/m 2018 worden verwijderd.

Groen

We onderhouden het groen op basis van het groenbeleidsplan 2014–2023.

Onderwerp	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bomen (stuks)	9.058	9.100	9.112	9.112	9.120	9.120

¹ De legger is een kaartenboek waarin zones zijn aangegeven waar beperkingen gelden voor activiteiten die de stabiliteit en/of waterdichtheid van de dijk zouden kunnen verstoren.

Afval

De inzamelmiddelen (wagens, containers, etc.) zijn, als onderdeel van de DVO, ondergebracht bij De Meerlanden. Wij hebben de wijkcontainers (18 brenglocaties) voor de inzameling van glas, papier en textiel ondergronds gebracht. Daarnaast zijn er op grootschalige wijze ‘blauwe’ rolcontainers voor papier beschikbaar gesteld. Met deze investering (door de Meerlanden) is een bijdrage geleverd aan het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte. Dit speerpunt was een onderdeel van het, door de raad in 2010 vastgestelde, beleidsplan “Inzameling huishoudelijk afval”. In 2017 willen we het gebruik van deze voorzieningen verder verbeteren. Dit doen we door de directe omgeving van de ondergrondse containers goed schoon te houden en door het actief blijven aanbieden van de ‘papiercontainers’ aan huishoudens die deze nog niet hebben. Samen met onze omliggende (VAB) gemeenten gaan we aan de slag met het nieuwe landelijke verpakkingsconvenant. Wij zijn, naast het plastic, ook gestart met het gescheiden inzamelen van blik en drankenkartons.

Riolering

Het onderhoud van de riolering voeren we uit op basis van het Gemeentelijk Riolering Plan 2016–2020 (vGRP). In 2017 gaan we wederom circa 12 km riolering reinigen en inspecteren.

Kengetallen

Onderwerp	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vrijverval riolering (meters)	75.500	75.350	79.350	80.620	80.800	86.000	87.500
Persriolering (meters)	23.300	23.300	23.600	24.375	24.375	24.375	24.375
Huisaansluitingen (aantal)	8.891	8.891	9.045	9.045	9.060	9.873	10.112
Bedrijfsaansluitingen (aantal)	710	710	700	700	700	642	642
Woonbootaansluitingen (aantal)	20	20	20	20	20	20	20
Bergbezinkbassins (aantal)	5	5	5	5	5	5	5
Minigemalen (aantal)	11	11	11	11	11	11	11
Drukrioleringsgemalen (aantal)	201	201	202	232	232	232	232
Overstorten (stuks)	19	19	19	19	19	17	17

Gewijzigde aantallen komen uit het nieuwe vGRP

Meerjarige raming vervanging riolering	Bedragen x € 1.000			
	2017	2018	2019	2019
Investering riolering	545	600	720	720

Prestatieveld en Programma	Economische categorie	Prim. Begr.					
		2016	Begr 2016	Begr 2017	MJB 2018	MJB 2019	MJB 2020
	4343050 Onderhoud	195.383	195.383	205.115	197.564	156.696	132.800
	4343055 Groot onderhoud	570.000	570.000	575.000	575.000	575.000	575.000
	4343056 Onderhoudsabonnementen	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
	4610000 Kapitaallasten	238.058	238.058	276.197	308.057	339.917	371.777
4.1 Infrastructuur	Totaal	1.023.441	1.023.441	1.076.312	1.100.621	1.091.613	1.099.577
	4343050 Onderhoud	0	0	33.300	33.300	33.300	33.300
	4610000 Kapitaallasten	1.500.000	1.500.000	0	0	0	0
4.2 Groen	Totaal	1.500.000	1.500.000	33.300	33.300	33.300	33.300
	4343050 Onderhoud	188.500	188.500	217.650	217.650	217.650	217.650
	4343055 Groot onderhoud	0	0	25.000	25.000	25.000	25.000
	4343060 Persrio.kl. onderh. vlg. GRP	70.000	70.000	73.000	73.000	73.000	73.000
	4600001 Mutatie voorzieningen	118.613	118.613	181.788	232.142	271.657	281.389
	4610000 Kapitaallasten	573.582	573.582	558.720	579.236	601.128	621.220
4.3 Riolering en water	Totaal	950.695	950.695	1.056.158	1.127.028	1.188.435	1.218.259
	4610000 Kapitaallasten	70.482	70.482	70.482	70.495	2.309	0
4.4 Afval	Totaal	70.482	70.482	70.482	70.495	2.309	0
Totaal Programma 4 BEHEER OPENBARE RUIMTE		3.544.618	3.544.618	2.236.252	2.331.444	2.315.657	2.351.136
	4600004 Storting in reserve vanuit expl.	1.750.000	1.884.916	0	0	0	0
Reserves programma 4	Totaal	1.750.000	1.884.916	0	0	0	0
Totaal Reserves programma 4	Totaal	1.750.000	1.884.916	0	0	0	0
Eindtotaal		5.294.618	5.429.534	2.236.252	2.331.444	2.315.657	2.351.136

PARAGRAAF C

FINANCIERING

Deze paragraaf geeft inzicht in het (verwachte) risicoprofiel van de gemeente Hillegom op het terrein van de treasury. In deze paragraaf gaan wij achtereenvolgens in op al bestaand beleid, het risicobeheer, de financieringsbehoefte, het renteresultaat, de ontwikkeling van de leningenportefeuille en onze rentevisie.

A. Bestaand beleid

Wet Fido

In de Wet Financiering decentrale overheden (Wet FIDO) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde en prudente inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie bij decentrale overheden.

Treasurystatuut

Het Treasurystatuut is verankerd in artikel 15 van de 'Financiële beheersverordening 2014' en bevat de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten.

B. Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. Het gaat om de volgende risico's:

1. Renterisico

De doelstellingen van het renterisicobeheer zijn:

- Het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van het vreemd vermogen hoger, respectievelijk dat de renteopbrengsten van activa lager zullen zijn dan een bestuurlijk wenselijk geacht niveau ten opzichte van het in de meerjarenraming en begroting geraamde niveau;
- Het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten binnen de in het treasurystatuut vastgestelde richtlijnen en limieten.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht het renterisico dat zij lopen inzichtelijk te maken aan de hand van een tweetal berekeningen: de berekening van de zogenaamde kasgeldlimiet en de berekening van de zogenaamde renterisiconorm.

De kasgeldlimiet is een norm voor het renterisico dat een gemeente mag lopen bij de vlottende financiering (geldleningen korter dan 1 jaar). Vlottend financieren maakt de gemeente gevoelig

voor rente-invloeden en vormt daarom een risico voor een materieel sluitende (meerjaren)begroting.

De renterisiconorm is een norm voor het renterisico dat een gemeente mag lopen bij de vaste financiering. Bij de vaste financiering vormen de momenten waarop renteherziening, aflossing en herfinanciering aan de orde zijn een risico voor een materieel sluitende (meerjaren)begroting omdat de gemeente op deze momenten gevoelig is voor rente-invloeden.

2. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het wettelijk maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat de gemeente Hillegom toe in 2017 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 3.550.000 te dekken met kortlopende geldleningen.

De kasgeldlimiet is voor de jaren 2017–2020 als volgt te berekenen:

Bedragen x € 1.000				
	2017	2018	2019	2020
Begrote lasten	41.769	41.314	41.050	40.523
Maximaal toegestane kasgeldlimiet (8,5%)	3.550	3.512	3.489	3.444

Ruimte kasgeldlimiet 2017	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
per kwartaal (x € 1.000)				
Gemiddeld netto vlottende schuld (+) dan wel	-2.253	-2.556	-2.858	-3.161
gemiddeld overschot vlottende middelen (-)				
Kasgeldlimiet	3.550	3.550	3.550	3.550
Ruimte	1.297	995	692	390

3. Renterisiconorm

De renterisiconorm bepaalt het feitelijke renterisico op de door de gemeente aangetrokken langlopende geldleningen. Volgens de wet FIDO mogen de renterisico's van renteherziening en herfinanciering niet hoger zijn dan 20% van het begrotingstotaal. Wij hebben per 1 januari 2017 geen langlopende geldleningen.

4. Koersrisico

De doelstelling van het koersrisicobeheer is:

- Het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen.

De gemeente Hillegom bezit de volgende aandelen:

Deelneming	Aantal aandelen	Boekwaarde 1-1-2017
Dunea	66.167	0
BNG	49.686	112.733
Liander NV	505.209	1.443
GR Maregroep NV	1	648
GOM	1	65.616
Meerlanden NV	8.008	840.840
Totaal		1.021.280

De waarde van de aandelenportefeuille is gebaseerd op de historische aankoopprijs. De werkelijke waarde is moeilijk te bepalen omdat het geen vrij verhandelbare aandelen betreft.

5. Liquiditeitsrisico

De doelstelling van het intern liquiditeitsbeheer is het beheersen van de risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitsplanning en meerjareninvesteringsplanning waardoor als gevolg daarvan de financieringskosten hoger kunnen uitvallen. Wij beschikken over een meerjarige liquiditeitsplanning. Deze meerjarige planning helpt ons met het beheren van onze liquide middelen.

6. Kredietrisico / Debiteurenrisico

De doelstelling van het kredietrisicobeheer is het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid op een waardedaling van de vorderingspositie als gevolg van het niet tijdig kunnen nakomen van de verplichtingen van de tegenpartij als gevolg van insolventie of deficit.

De gemeente Hillegom heeft zich garant gesteld voor diverse geldleningen van derden.

Per 1-1-2017 is de situatie als volgt:

bedragen x € 1.000		
	Risico op borgstellingen	1-1-2017
a	Totaal volume van in de borgstelling betrokken geldleningen	42.279
b	Borgstelling gemeente Hillegom	7.279
	Percentage b/a	17%

In 2013 is een borgstelling verleend aan de Greenport Ontwikkeling Maatschappij (GOM) van € 42.000.000 door alle 6 deelnemende gemeenten. De gemeente Hillegom staat voor maximaal € 7.000.000 garant. Het risico hiervan is beperkt omdat door de GOM geen financiële verplichtingen zullen worden aangegaan anders dan passend binnen de door de AvA (Algemene vergadering van aandeelhouders) jaarlijks vast te stellen meerjarenbegroting GOM. Een groot deel van het werkkapitaal zal worden aangewend voor de verwerving van gronden. Het totale bedrag van de overige door de gemeente verleende garantstellingen is beperkt. Gelet op dit bedrag is het risico beperkt. Door de gemeente Hillegom zijn geen andere geldleningen verstrekt.

C. Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2017 wordt rekening gehouden met een financieringstekort van € 2.253.000. Dit is het verschil tussen de aanwezige vaste financieringsmiddelen zoals het eigen vermogen, de voorzieningen en de boekwaarde van de investeringen en de te financieren grondexploitaties. In de meerjarenraming verwachten we een financieringstekort. Wegens grote investeringen en grondexploitaties fluctueert de financieringsbehoefte per jaar sterk. Omdat de huidige rente extreem laag is en de verwachting is dat dit de komende jaren niet zal stijgen, is het renteresultaat nihil.

bedragen x € 1.000				
Vaste financieringsmiddelen	2017	2018	2019	2020
Reserves	50.322	49.775	49.381	49.307
Voorzieningen	2.161	2.141	2.306	2.366
Opgenomen leningen	8.500	8.000	5.000	
Totaal	60.983	59.916	56.687	51.673

Te financieren	2017	2018	2019	2020
Vaste activa	65.036	63.969	62.989	58.320
Grondexploitaties	-1.800	-590	-2.050	-2.400
Totaal	63.236	63.379	60.939	55.920

Financieringstekort	-2.253	-3.463	-4.252	-4.247
----------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

D. Renteresultaat

Het renteresultaat ontstaat als gevolg van een verschil tussen de gemiddelde vermogenskostenvoet ('omslagrente') en het gemiddelde rentepercentage waartegen de rentecomponent van de kapitaallasten is berekend. Door onze vermogenspositie is het resultaat nihil. De betreffende overzichten zijn verplicht overeenkomstig het BBV.

1. Omslagrente

De omslagrente is voor de jaren 2017–2020 als volgt te berekenen

Rentelasten	2017	2018	2019	2020
Rente opgenomen geldleningen	0	0	0	0
Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen	0	0	0	0
Rente vlottende financiering	0	0	0	0
Totale rentelasten	0	0	0	0

bedragen x € 1.000

Te financieren	2017	2018	2019	2020
Vaste activa	65.036	63.969	62.989	58.320
Grondexploitaties	-1.800	-590	-2.050	-2.400
Totaal	63.236	63.379	60.939	55.920
Omslagrente	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Rentedekking	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

2. Renteresultaat

Een vergelijking tussen de financieringslasten (rente) enerzijds en de dekking daarvan op de producten anderzijds laat voor 2017–2020 de volgende renteresultaten zien:

Rentelasten	2017	2018	2019	2020
Rente opgenomen geldleningen	0	0	0	0
Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen	0	0	0	0
Rente vlottende financiering	0	0	0	0
Totale rentelasten	0	0	0	0

Dekking rentelasten	2017	2018	2019	2020
Aan producten doorbelaste rente				
Renteresultaat	0	0	0	0

Renteschema		
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 0
b.	De externe rentebaten	-/- € 0
	Totaal door te rekenen externe rente	€ 0
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- € 0
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden doorberekend	-/- € 0
	Saldo door te rekenen externe rente	€ 0
d1.	Rente over eigen vermogen	€ 0
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd tegen contante waarde)	€ 0
	De aan taakvelden toe te rekenen rente	€ 0
e.	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- € 0
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	€ 0

E. Rentevisie

Renterisico's bij het aantrekken en uitzetten van gelden worden beperkt door de overeen te komen rentepercentages bij deze transacties te baseren op een rentevisie. Onze rentevisie is gebaseerd op de historische renteontwikkeling en op actuele informatie van onder andere de Bank Nederlandse Gemeenten.

PARAGRAAF D

BEDRIJFSVOERING

De bedrijfsvoering van de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen is vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in de gemeenschappelijke Regeling HLT Samen.

De begroting van HLT Samen zal voor 1 januari 2017 in de afzonderlijke raden worden aangeboden voor een mogelijke zienswijze. In de begroting van HLT Samen zijn de uitgangspunten meegenomen die zijn genoemd in het bedrijfsplan dat is behandeld in de raad van 3 maart 2016.

Geformuleerde uitgangspunten voor HLT Samen:

- het verbeteren van de strategische positie;
- het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening;
- het verminderen van de kwetsbaarheid;
- een kostenreductie van 5 %.

De missie van de nieuwe organisatie is:

HLT Samen ondersteunt de zelfstandige gemeentebesturen bij de strategische denkkraft en de uitvoering van hun taken. De werkorganisatie is – in opdracht van de gemeentebesturen – een krachtige, innovatieve partner en dienstverlener voor inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties. HLT Samen is nabij onze inwoners en gemeentebesturen, speelt snel in op veranderingen in de samenleving en levert een bijdrage aan het versnellen en versterken van initiatieven.

De geraamde bijdrage aan HLT Samen is gebaseerd op de geraamde lasten in de Programmabegroting 2016, peildatum 1 januari 2016, en is verdeeld op inbreng van de 3 gemeenten. De bijdrage aan HLT Samen is overeenkomstig de vastgestelde beleidsuitgangspunten.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de begroting van HLT Samen.

PARAGRAAF E

VERBONDEN PARTIJEN

De uitvoering van taken is voor gemeenten steeds complexer geworden. In toenemende mate worden taken aan andere organisatie uitbesteed. Dit wordt nog eens versterkt door de decentralisaties. Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de aansturing van de verbonden partij, de controle en de financiële gevolgen voor de eigen organisatie. In HLT verband wordt een gezamenlijke nota verbonden partijen voorbereid.

In deze paragraaf wordt een beknopt overzicht gegeven van de organisaties (stichtingen, gemeenschappelijke regelingen) waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang heeft.

In het beknopte overzicht is per verbonden partij de volgende informatie opgenomen:

- Type verbonden partij
- Deelname van de gemeente Hillegom in de verbonden partij
- Relatie met het programma

De vernieuwde BBV voorschriften schrijven voor dat informatie over verbonden partijen een prominenter plaats moeten krijgen bij het betreffende programma.

Het betreft informatie over:

- Het publiek belang van de verbonden partij
- Het financieel belang
- Financiële gegevens (resultaat, eigen vermogen, vreemd vermogen)
- De zeggenschap van de gemeente
- Beleidsinformatie
- Risico's

Naam	Type Verbonden Partij	Deelname 2017 in € x1.000 of aandelen	Relatie met Programma
Omgevingsdienst West Holland (ODWH)	Gemeenschappelijke regeling	€ 539	1 Ruimte, prestatieveld 1.5 Milieu
Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek (ISD)	Gemeenschappelijke regeling	€ 8.161	2 Maatschappij, prestatieveld 2.1 Sociaal domein
Werkvoorzieningschap Kust-, Duin- en Bollenstreek (KDB)	Gemeenschappelijke regeling	€ 1.851	2 Maatschappij, prestatieveld 2.1 Sociaal domein
Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands-Midden (RDOG)	Gemeenschappelijke regeling	€ 681	2 Maatschappij, prestatieveld 2.3 Sport en gezondheid
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	Gemeenschappelijke regeling	€ 1.080	3 Veiligheid en handhaving, prestatieveld 3.3 Brandweer
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	Gemeenschappelijke regeling	€ 560	4 Beheer openbare ruimte, prestatieveld 4.4 Afval
De Meerlanden N.V.	Naamloze Vennootschap	€ 3.402	4 Beheer openbare ruimte
Samenwerkingsorgaan Holland-Rijnland	Gemeenschappelijke regeling	€ 670	5 Inwoner en bestuur, prestatieveld 5.2 Samenwerking
Cocensus	Gemeenschappelijke regeling	€ 330	Algemene dekkingsmiddelen (lokale heffingen)
HLT Samen	Gemeenschappelijke regeling	€ 8.692	5 Inwoner en bestuur, Prestatieveld 5.4 Bedrijfsvoering
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij Duin- en Bollenstreek (GOM)	Besloten Vennootschap	1 aandeel	1 Ruimte, prestatieveld 1.1 Ruimte
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Naamloze Vennootschap	49.686 aandelen	Algemene dekkingsmiddelen
Duin waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)	Naamloze Vennootschap	66.167 aandelen	Algemene dekkingsmiddelen
Alliander N.V.	Naamloze Vennootschap	505.209 aandelen	Algemene dekkingsmiddelen

PARAGRAAF F

GRONDBELEID

De paragraaf grondbeleid geeft de visie op het grondbeleid in relatie tot de wijze waarop is getracht de doelstellingen te realiseren. In het jaarverslag zal vervolgens de verantwoording gegeven worden over wat in deze paragraaf is opgenomen. Naast de genoemde visie op het grondbeleid bevat de paragraaf de volgende aandachtspunten:

- een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert
- een onderbouwing van de geraamde winstneming, indien van toepassing
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie
- de beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Ter verbetering van de transparantie en de vergelijkbaarheid en een vermindering van de administratieve lasten zijn er een aantal wijzigingen per 1 januari 2017 van het BBV. De wijzigingen die effect hebben op de voorraad gronden zijn.

- De rentetoerekening wordt gebaseerd op werkelijke rente over het vreemd vermogen.
- Richttermijn voor een grondexploitatie wordt 10 jaar. Voor langer durende grondexploitaties komt een aanvullende beheersmaatregel.
- Afschaffing van de categorie 'Niet in exploitatie genomen gronden' De gronden komen te vallen onder de Materiële vaste activa.

Uitvoering grondbeleid

- Op 1 juli 2008 is de Grondexploitatiewet in werking getreden. Kostenverhaal is via ministeriële regeling gestandaardiseerd. Hiermee zijn de mogelijkheden van kostenverhaal bij particuliere grondexploitatie voor de gemeente vergroot.
- Begin 2010 is de Nota Grondbeleid bestuurlijk vastgesteld.
In de financiële beheersverordening is de termijn voor het grondbeleid bijgesteld.
- De gemeente Hillegom heeft als standpunt geen actief grondbeleid uit te oefenen. Echter ook niet per definitie een passief grondbeleid. Er is voor een tussenvorm gekozen. Dat houdt in dat er per situatie gekeken wordt naar de mogelijkheden en naar het maatschappelijk belang.

Nota Grondbeleid

De termijn dat een (bijgestelde) nota grondbeleid wordt aangeboden, is in de Financiële beheersverordening bijgesteld. De argumenten hiervoor zijn:

- Grondbeleid is strategisch beleid waarvan de bijstelling doorgaans een relatie heeft met de bovenliggende economische conjunctuur. Daarnaast kunnen lokale factoren een rol spelen. In Hillegom zijn deze echter niet zodanig dat deze een radicale beleidsomslag vragen. Hierdoor is de tijdschhorizon van de nota grondbeleid in de praktijk langer dan 4 jaar;

- Grondbeleid ondersteunt (op financieel- economische wijze) het planologisch beleid dat onder andere gevoerd wordt via bestemmingsplannen en een structuurvisie. Een termijn van 4 jaar sluit daar niet bij aan;
- Het niet noemen van een termijn snijdt niet de weg af naar een nieuwe dan wel aangepaste nota grondbeleid als daartoe toch aanleiding bestaat, bijvoorbeeld als gevolg van een stelselwijziging van de ruimtelijke ordening (nieuwe omgevingswet).

Het college is bevoegd voor het doen van privaatrechtelijke aan- en verkopen van grond en bijvoorbeeld panden. Dit moet echter wel binnen door de raad vastgestelde kaders gebeuren. Deze kaders zijn vastgesteld door de raad bij het vaststellen van de nota Grondbeleid.

Geraamde winstneming

Dit is mogelijk als een deelproject is afgesloten, de winst op het deelproject is gerealiseerd en er geen verlies verwacht wordt op andere deelprojecten, tenzij daarvoor voldoende voorzieningen zijn getroffen. Dit geldt echter niet voor projecten waarvan duidelijk is dat er verlies wordt geleden. Hiervan wordt tussentijds verlies genomen.

Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen

De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's van het grondbeleid zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Binnen het weerstandsvermogen van de gemeente wordt rekening gehouden met de risico's vanuit de grondexploitatie. Het totaal geprognosticeerd resultaat van de in het 'overzicht van de diverse gronden' genoemde grondexploitatiegebieden is in hoofdlijnen verwerkt in de toekomstige mutaties van de reserve algemene investeringen. Ook is er een bestemmingsreserve nog uit te voeren werken, die is bedoeld voor de noodzakelijke werkzaamheden na het afsluiten van de complexen.

Reserve algemene investeringen

Wanneer een grondexploitatie complex administratief wordt afgesloten komt het resultaat uiteindelijk ten gunste of ten laste van deze reserve. Opname ten behoeve van de grondexploitatie is toegestaan mits er van een directe relatie met de grondexploitatie sprake is. Een directe relatie is ook aanwezig als er binnen een periode van vijf jaar na het afsluiten van een exploitatie alsnog kosten gemaakt moeten worden voor werken die oorspronkelijk tot het bouw- of woonrijp maken zouden hebben behoord.

Bestemmingsreserve nog uit te voeren werken

Per 1-1-2017 bedraagt de bestemmingsreserve € 72.315. Deze bestemmingsreserve is bestemd voor de werkzaamheden die na het afsluiten van complexen grondexploitatie nog moeten plaatsvinden.

Nog niet in exploitatie genomen gronden

Voor verschillende locaties worden eind 2016/begin 2017 grondexploitaties opgesteld. Genoemd kunnen worden Hillegom Noord en de voormalige locatie Paulus school. Op het voormalige voetbalterrein van Sizo (Hillegom Noord) is woningbouw gepland.

In exploitatie genomen gronden

- *Vossepolder (3.830.34.05)*

In 2006 is deze woningbouwlocatie in exploitatie genomen. De sociale fase en de fase Noord-Oost zijn gereed. De kavels voor het cluster Ringvaartdijk zijn bouwrijp. De gevolgen van de recente ontwikkelingen en de voorgenomen wijziging van de regelgeving worden in de tweede helft van 2016 doorgerekend en aan de raad voorgelegd. Ten tijde van het opmaken van de begroting is deze nog niet beschikbaar.

PARAGRAAF G

LOKALE HEFFINGEN

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Hillegom heeft gekozen voor een breed belastingpakket om de belastingdruk zo evenwichtig mogelijk over de verschillende groepen belastingplichtigen te verdelen. Behalve de onroerend zaak belastingen (OZB) voor woningen en niet-woningen worden in Hillegom geheven:

- rioolheffing
- afvalstoffenheffing
- precariobelasting
- heffing BedrijfsInvesteringsZone (BIZ)

Naast deze “echte” belastingen wordt ook een aantal rechten (retributies) geheven. Rechten betaalt iemand voor een individuele dienst van de gemeente. De belangrijkste retributies zijn de leges, reinigingsrechten voor de bedrijven, de marktgelden en de grafrechten.

In de Financiële beheersverordening is opgenomen, dat de raad wordt geïnformeerd met de verplichte onderdelen uit het Besluit begroting en verantwoording gemeenten en daarnaast:

- a. de mate van kostendekkendheid van de rioolrechten en de afvalstoffenheffing;
- b. het volume en bedrag aan kwijtscheldingen.

De uitgangspunten voor de tarieven zijn met u besproken in de kadernota 2017.

In de begroting en de jaarstukken doet het college in de paragraaf lokale heffingen verslag van:

- de opbrengsten per lokale heffing
- het volume en bedrag aan kwijtscheldingen
- de kostendekkendheid van de rioolheffingen en de afvalstoffenheffing
- de (ontwikkeling van de) lokale lastendruk

In deze paragraaf wordt verder aandacht besteed aan de tariefontwikkeling in Hillegom in relatie tot de landelijke tariefontwikkeling en de ons omliggende gemeenten. Ook wordt een beeld gegeven van de toekomstvisie op het gemeentelijk belastinggebied en de ontwikkelingen in de WOZ. De prestatiegegevens van belastingen treft u aan in het hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien van deze programmabegroting.

A. Tarieven

Tariefontwikkeling in Hillegom

De opbrengsten van de OZB voor zowel woning als niet-woningen (eigenaren en gebruikers) zijn verhoogd met 0,75%. De geraamde leegstand bij niet-woningen is over beide heffingen verdeeld, zodat de prikkel tot verhuren mede bij de eigenaren is ondergebracht. De rioolrechten zijn voor de niet-woningen gedifferentieerd. Daarnaast is er een tarief voor één persoons- en meer persoonshuishouden. Het tarief is, op basis van voorcalculatie, 100% kostendekkend en fors lager door de gewijzigde regelgeving voor toegerekende rente bij geïnvesteerde rioolwerken. De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn lager dan die van 2016 door de nieuwe prijsafspraken bij

afvalverwijdering en resulteren in een 100% kostendekkendheid. De overige tarieven stijgen in 2017 met het inflatiepercentage (0,75%).

Onroerende zaakbelastingen

De tarieven van de OZB zijn gebaseerd op de WOZ waarde en worden per jaar vastgesteld. Het tarief van 2017 wordt gebaseerd op de waarde per 1 januari 2016. De marktontwikkeling wordt gevolgd door Cocensus.

De ontwikkeling van de onroerende zaakbelasting tarieven van de afgelopen jaren waren:

		2014	2015	2016
Woningen	Eigenaar	0,0919%	0,0943%	0,1037%
Niet-woningen	Eigenaar	0,1422%	0,1633%	0,1838%
Niet-woningen	Gebruiker	0,1229%	0,1244%	0,1394%

Bij de vaststelling van de OZB-verordening, medio november, wordt de laatste prognose van de waarde per 1 januari 2016 bepaald om zodoende een juist percentage van de heffingsmaatstaf te kunnen vaststellen en de geraamde opbrengsten, inclusief de uitgangspunten te garanderen.

Precariobelasting

Door vaststelling van de overgangsregeling "afschaffen precarioheffing voor nutsnetwerken" kan een gemeente maximaal heffen naar het tarief zoals dat gold op 10 februari 2016. Voor de gemeente Hillegom een bedrag van € 4,56 per strekkende meter.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). De opbrengst van de rioolheffing is gebaseerd op 100% dekking van de kosten.

Bij de voorbereiding van de kadernota 2017 is gekozen voor een verlaging van de rekenrente bij activa van 5% naar 3,5% om aan te sluiten bij de rekenrente van onze HLT partners en een meer reële rente toerekening. Vervolgens is de Notitie rente 2017 van de Commissie BBV verschenen waarin opgenomen de stellige uitspraak dat de rekenrente niet hoger mag zijn dan maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op het gewogen samenstel van de (bruto) externe rentelasten over het totaal van de lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen. Het totaal van te betalen rente voor de gemeente Hillegom is € 0 en daardoor is de rekenrente ook verlaagd naar 0%.

In de lasten van het prestatieveld Riolerings en water was in 2016 ongeveer € 750.000 aan rekenrente opgenomen. Tijdens de raadsbijeenkomst Maatstaven belastingen op 31 mei 2016 is aangegeven dat er door de rentewijziging wellicht gekozen kan worden voor het ideaalcomplex bij de vervangingsinvesteringen riolering (alle vervangingsinvesteringen via een voorziening en geen stijging van het geïnvesteerde kapitaal). De oorspronkelijke berekening bij het vGRP 2016-2020 gaf een constant tarief van € 288 tot en met 2059 (inflatie niet meegerekend). De berekende scenario's gaven wel een tariefdaling. De voordelen zouden echter pas in latere jaren zich openbaren voor de belastingplichtigen. Wij hebben daarom gekozen voor continuering van het (deels) activeren van de vervangingsinvesteringen en het voordeel van het ontbreken van rekenrente direct aan de belastingplichtigen terug te geven.

Het vernieuwde BBV schrijft voor dat er een duidelijk overzicht is van de kostendekkendheid.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid Prestatieveld Riolering en water		
4.3	Kosten van het prestatieveld	1.534
4.3	Baten van het prestatieveld	0
	Netto kosten	1.534
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	103
b.	BTW	318
c.	Afvoeren veegafval	84
d.	Kwijtschelding	78
e.	Perceptiekosten	91
	Totale kosten	2.207
4.3	Opbrengsten heffingen	2.207
Kostendekkendheidspercentage		100%

Toelichting

4.3 het prestatieveld Riolering en water

- De directe lasten van personeel zijn verantwoord op het prestatieveld. De overhead, de kosten voor PIOFACH, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
- De lasten in het prestatieveld zijn exclusief BTW. Omdat het BTW-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het Gemeentefonds, is toerekening van de BTW geoorloofd.
- Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het prestatieveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing rioolrecht. De kosten worden mede gemaakt om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
- Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief.
- De perceptiekosten worden toegerekend op basis van opbrengsten van de door de gemeenschappelijke regeling Cocensus geïnde bedragen.

Met alle verwickelingen en de genoemde uitgangspunten is de rioolheffing 100% dekkend en zijn de tarieven berekend op:

Woningen	2015	2016	2017
2 of meer persoonshuishoudens	€ 281,08	€ 288,44	€ 223,00
1 persoonshuishoudens	€ 252,28	€ 259,64	€ 194,00
Niet-woningen	2015	2016	2017
<100	€ 252,28	€ 259,64	€ 194,00
100-250	€ 297,28	€ 304,64	€ 239,00
250-500	€ 369,28	€ 376,64	€ 311,00
500-1000	€ 504,28	€ 511,64	€ 446,00
1000-2000	€ 774,28	€ 781,64	€ 716,00
2000-4000	€ 1.314,28	€ 1.321,64	€ 1.256,00
4000-6000	€ 2.034,28	€ 2.041,64	€ 1.976,00
>6000	€ 3.834,28	€ 3.841,64	€ 3.776,00
Garages/trafo's	€ 50,00	€ 50,00	€ 50,00

Reinigingsheffingen

Reinigingsheffingen bestaan uit de afvalstoffenheffing voor huisgezinnen en overige reinigingsrechten. De overige reinigingsrechten heffingen worden betaald voor het inzamelen en verwerken van afvalstoffen onder meer op de gemeentewerkplaats. De afvalstoffenheffing is voor de huisgezinnen. De tarieven zijn maximaal kostendekkend. De overige reinigingsheffingen zijn verhoogd met 0,75%.

Het vernieuwde BBV schrijft voor dat er een duidelijk overzicht is van de kostendekkendheid.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Prestatieveld Afval		
4.4	Kosten van prestatieveld	1.695
4.4	Baten van prestatieveld	94
	Netto kosten	1.601
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	121
b.	BTW	356
c.	Afvoeren veegafval	84
d.	Kwijtschelding	93
e.	Perceptiekosten	83
	Totale kosten	2.336
4.4	Opbrengsten heffingen	2.336
Kostendekkendheidspercentage		100%

Toelichting

4.4 Het prestatieveld Afval.

- De directe lasten van personeel zijn verantwoord op het prestatieveld. De overhead, de kosten voor pfof, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
- De lasten in het prestatieveld zijn exclusief BTW. Omdat het Btw -compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het Gemeentefonds, is toerekening van de BTW geoorloofd.
- Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het prestatieveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing. De kosten worden mede gemaakt om zwerfafval te verwijderen en te verminderen.
- Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief.
- De perceptiekosten worden toegerekend op basis van opbrengsten van de door de gemeenschappelijke regeling Cocensus geïnde bedragen.

Door de nieuwe aanbesteding verwerken restafval is er vanaf 1 juli 2016 een gunstiger tarief bedongen. Het tarief kan daardoor dalen.

	2015		2016		2017	
	Normaal	Klein	Normaal	Klein	Normaal	Klein
Tarief voorgaand jaar	€ 284,55	€ 258,36	€ 284,55	€ 258,36		
Tarief 2017					€ 262,50	€ 236,30

Secretarie Leges

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 0,75%.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Leges		
div.	Kosten van prestatievelden	725
div.	Baten van prestatievelden	0
	Netto kosten	725
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	750
	Totale kosten	1.476
5.3	Opbrengsten leges	354
Kostendekkendheidspercentage		24%

Toelichting

- De leges zijn ondergebracht bij de prestatievelden Dienstverlening en Handhaving. De opbrengsten zijn verantwoord in het prestatieveld Dienstverlening.
- De directe lasten van personeel zijn verantwoord op de prestatievelden. De overhead, de kosten voor pfof, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.

Leges Bouw

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 0,75%.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Wonen en bouwen		
div.	Kosten van prestatievelden	325
div.	Baten van prestatievelden	0
	Netto kosten	325
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	583
	Totale kosten	908
5.3	Opbrengsten heffingen	270
Kostendekkendheidspercentage		30%

Toelichting

- De omgevingsvergunningen zijn ondergebracht bij de prestatievelden Dienstverlening. Handhaving is geen onderdeel dat mag uitmaken van de kostendekkendheid. De opbrengsten zijn verantwoord in het prestatieveld Dienstverlening.
- De directe lasten van personeel zijn verantwoord op de prestatievelden. De overhead, de kosten voor pfof, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.

Grafrechten

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn rechten verhoogd met 0,75%.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Prestatieveld Dienstverlening		
(onderdeel Algemene begraafplaats)		
5.3	Kosten van prestatieveld	74
5.3	Baten van prestatieveld	0
	Netto kosten	74
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	17
b.	Perceptiekosten	1
	Totale kosten	92
5.3	Opbrengsten heffingen	84
Kostendekkendheidspercentage		91%

Toelichting

- De directe lasten van personeel zijn verantwoord op het prestatieveld. De overhead, de kosten voor piofach, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
- De perceptiekosten worden toegerekend op basis van opbrengsten van de door de gemeenschappelijke regeling Cocensus geïnde bedragen.

Marktgelden

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 0,75%.

(Bedragen x € 1.000)		
Berekening kostendekkendheid		
Prestatieveld Economie en bedrijvigheid		
(onderdeel Straatmarkten)		
1.4	Kosten van prestatieveld	22
1.4	Baten van prestatieveld	0
	Netto kosten	22
	<i>Toe te rekenen kosten</i>	
a.	Overhead	21
	Totale kosten	43
1.4	Opbrengsten heffingen	13
Kostendekkendheidspercentage		30%

Toelichting

- De directe lasten van personeel zijn verantwoord op het prestatieveld. De overhead, de kosten voor piofach, zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.

Verordening BI-zone "BIZ Koopcentrum Hillegom"

Op grond van de Experimentenwet Bedrijven Investeringszone (BI-zones) is de Verordening BI-zone "BIZ Koopcentrum Hillegom" vanaf 2012 in werking getreden. De Experimentenwet is gecontinueerd zodat er in 2015 opnieuw afspraken zijn gemaakt met de Vereniging Ondernemersfonds Koopcentrum. Van het te ontvangen bedrag ad € 77.500 worden de perceptiekosten betaald en het resterende bedrag wordt doorbetaald aan de vereniging. De tarieven en de nieuwe verordening zijn voor 5 jaar vastgesteld om de beoogde opbrengsten te garanderen en de perceptiekosten te voldoen.

B. Overzicht geraamde inkomsten

In onderstaand overzicht zijn alle lokale heffingen opgenomen:

Bedragen x € 1.000				
Lokale heffingen	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Onroerende zaak belasting	2.882	2.981	3.285	3.374
Hondenbelasting	71	0	0	0
Precariobelasting	1.568	1.413	1.723	1.857
Overige baten (dwangbevelen)	36	36	30	30
Totaal niet bestedingsgebonden	4.558	4.430	5.038	5.261
Afvalstoffenheffing	2.509	2.520	2.545	2.336
Rioolheffing	2.468	2.766	2.814	2.188
Eenmalige teruggave	-345			
Secretarieleges	368	369	354	354
Leges bouwvergunningen	283	619	270	270
Begrafenisrechten	89	57	51	51
Rechten en Marktgelden	11	11	18	18
BIZ-rechten	58	74	78	78
Totaal gebonden aan bestedingen	5.442	6.328	6.130	5.295
Totaal	10.000	10.758	11.168	10.556

C. Woonlasten

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

In onderstaand overzicht staan de woonlasten van Hillegom en een aantal regiogemeenten. De OZB is gebaseerd op de gemiddelde waarde van een woning per gemeente en een meerpersoonshuishouden.

Woonlasten 2016

Gemeente	OZB woningen	OZB niet woningen	Reinigings-heffing	Riool-heffing	Woonlasten huurder (afval en riool)	Woonlasten eigenaar OZB riool en afval
Teylingen	0,0793%	0,3067%	€ 324	€ 127	€ 451	€ 674
Katwijk	0,0946%	0,3585%	€ 298	€ 152	€ 450	€ 681
Haarlemmermeer	0,1081%	0,5800%	€ 325	€ 122	€ 447	€ 713
Noordwijkerhout	0,0881%	0,3099%	€ 300	€ 269	€ 569	€ 780
Lisse	0,0947%	0,3388%	€ 294	€ 255	€ 549	€ 781
Hillegom	0,1037%	0,3224%	€ 285	€ 288	€ 573	€ 801
Noordwijk	0,1220%	0,2555%	€ 272	€ 149	€ 421	€ 821
Heemstede	0,1039%	0,3590%	€ 241	€ 203	€ 444	€ 839
Bloemendaal	0,1085%	0,4340%	€ 301	€ 253	€ 554	€ 1.158
Woonlasten Hillegom 2017			€ 263	€ 223	€ 486	€ 715

Bron: Coelo

D. Ontwikkelingen

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

De marktontwikkeling bij woningen wordt, op basis van de Waarderingskamer, geschat op een stijging van +3%. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling geschat op een daling van 1%. De opbrengsten van de OZB voor zowel woning als niet-woningen (eigenaren en gebruikers) zijn verhoogd met 0,75%.

Precariobelasting voor kabels en leidingen

Na jaren van onzekerheid heeft minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besloten de precariobelasting voor nutsnetwerken af te schaffen. Gemeenten krijgen de tijd om deze vorm van precarioheffing te stoppen. Het kabinet heeft gekozen voor een overgangstermijn van tien jaar zodat daarin de effecten kunnen worden opgevangen van inkomstenderving vanwege het afschaffen van deze vorm van precariobelasting. De inkomstenderving voor de gemeente Hillegom is € 1.857.000. De overgangstermijn kan worden bekort bij een grotere hervorming/verruiming van het gemeentelijk belastinggebied. Het overgangsrecht geldt alleen als een gemeente in 2015 ook daadwerkelijk inkomsten genoot van deze belasting. Onder de overgangsregeling kan een gemeente maximaal heffen naar het tarief zoals dat gold op 10 februari 2016. Voor de gemeente Hillegom een bedrag van € 4,56 per strekkende meter. Zo wordt voorkomen dat de tarieven verder oplopen.

E. Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

De vastgestelde WOZ waarde vormt de grondslag voor de onroerende zaakbelastingen (OZB), de Waterschapsomslagen gebouwd en het huurwaardeforfait voor de inkomstenbelasting. De WOZ administratie is een basisregistratie. De waarden worden op grond van de Wet WOZ jaarlijks herzien en zijn op basis van de meicirculaire aangepast met de genoemde percentages bij het onderdeel OZB. Na jaren van dalende waarden van de woningen is weer een stijgende lijn te zien in de waarden en verkopen.

F. Kwijtscheldingen

Aan degenen die niet in staat zijn om de een belastingaanslag te betalen, kan (op grond van de Invorderingswet 1990) gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De ministeriële regeling "Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990" geeft regels over de uitvoering. Deze regeling geldt ook voor de gemeentelijke heffingen (art. 255 Gemeentewet). De gemeenteraad heeft een beperkt aantal keuzen waaronder de criteria voor de kosten van bestaan. De kwijtscheldingsnorm is bepaald op 100% van de geldende bijstandsnorm en wordt jaarlijks met de belastingverordeningen bevestigd. Kwijtschelding kan worden verleend voor de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Waar mogelijk wordt een automatische toets voor kwijtschelding uitgevoerd. Van mensen die in een jaar kwijtschelding hebben gekregen wordt het volgende jaar getoetst of de inkomens- en vermogenssituatie is gewijzigd. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt dan automatisch kwijtschelding verleend.

Toegekende en ingeschatte kwijtscheldingen lokale heffingen	Realisatie 2015	Gewijzigde begroting 2016	Begroting 2017
Kwijtscheldingen rioolheffing	€ 93.641	€ 90.560	€ 77.500
Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing	€ 96.622	€ 87.128	€ 92.500
Kwijtscheldingen OZB	€ 576	0	0
Totaal kwijtscheldingen	€ 190.839	€ 177.688	€ 170.000

FINANCIËLE BEGROTING

De financiële begroting heeft de volgende doelen:

- autorisatie: na vaststellen door de gemeenteraad goedkeuring geven aan het doen van uitgaven;
- allocatie: keuzes maken voor welke taken de middelen worden ingezet;
- inzicht: verschaffen van inzicht in de financiële begroting (ook op lange termijn).

In het programmaplan zijn eveneens meerjarige cijfers per programma opgenomen. Dit deel heeft tot doel daar een nadere toelichting op te geven.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële begroting. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke begroting te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de programmabegroting.

A. Grondslagen

In deze paragraaf staan de financiële uitgangspunten die zijn gebruikt bij de totstandkoming van de begroting. In het volgende overzicht staan de belangrijkste uitgangspunten weergegeven uit de kadernota 2017.

Als gevolg van de vernieuwde BBV voorschriften is het rentepercentage voor reserves, voorzieningen en kapitaallasten op 0% vastgesteld.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Algemene uitkering	Meicirculaire 2016	Meicirculaire 2016	Meicirculaire 2016	Meicirculaire 2016
Lonen/premies/prijzen	0,75%	0%	0%	0%
Verbonden Partijen	0,75%	0%	0%	0%
OZB-tarieven	0,75%	0%	0%	0%
Afvalstoffenheffing	100% dekking	100% dekking	100% dekking	100% dekking
Rioolrecht	100% dekking	100% dekking	100% dekking	100% dekking
Overige belastingen en heffingen	0,75%	0%	0%	0%
Reserves en voorzieningen	0%	0%	0%	0%
Kapitaallasten (omslagpercentage)	0%	0%	0%	0%
Onvoorzien	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Aantal woningen	9.795	9.795	9.795	9.795
Aantal inwoners	21.567	21.567	21.567	21.567

B. Totaaloverzicht van de lasten en baten per programma

Conform het BBV dient inzichtelijk te worden gemaakt wat het resultaat is, voordat mutaties in de reserves hebben plaatsgevonden. Hierbij spreekt men over resultaat voor bestemming en resultaat na bestemming. In dit totaaloverzicht zijn alle lasten en baten per programma vermeld, gevolgd door een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Deze vormen samen het resultaat voor bestemming. Vervolgens zijn de mutaties in de reserves per programma weergegeven, wat gesaldeerd met het saldo voor bestemming het resultaat na bestemming geeft.

Daarnaast is door het BBV voorgeschreven dat er een totaaloverzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld wordt opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Totaal lasten en baten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
Ruimte	Lasten	-3.267	-7.620	-7.620	-1.549	-1.492	-1.482	-1.469
	Baten	533	3.309	3.310	109	109	109	108
Saldo programma 1		-2.734	-4.311	-4.310	-1.439	-1.383	-1.373	-1.361
Maatschappij	Lasten	-22.578	-24.072	-23.746	-21.213	-20.863	-20.792	-20.454
	Baten	3.751	3.501	3.501	3.677	3.677	3.677	3.677
Saldo programma 2		-18.827	-20.571	-20.245	-17.537	-17.186	-17.115	-16.777
Veiligheid en handhaving	Lasten	-1.943	-2.294	-2.294	-1.665	-1.622	-1.619	-1.610
	Baten	61	46	46	47	47	47	47
Saldo programma 3		-1.882	-2.248	-2.248	-1.619	-1.575	-1.572	-1.563
Beheer openbare ruimte	Lasten	-8.630	-10.066	-10.066	-7.158	-7.236	-7.198	-7.235
	Baten	5.419	5.509	5.509	4.713	4.674	4.721	4.764
Saldo programma 4		-3.211	-4.557	-4.557	-2.445	-2.562	-2.477	-2.471
Inwoner en bestuur	Lasten	-6.775	-6.350	-6.947	-9.744	-9.668	-9.529	-9.326
	Baten	1.292	766	766	837	837	837	837
Saldo programma 5		-5.483	-5.584	-6.181	-8.907	-8.831	-8.692	-8.490
Totaal saldo programmaplan		-32.137	-37.271	-37.540	-31.947	-31.537	-31.229	-30.661
Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien	Lokale heffingen	3.595	4.543	4.543	4.895	4.901	4.902	4.904
	Algemene uitkering	25.142	25.229	25.229	25.488	25.381	25.226	25.206
	Dividend	357	293	293	341	341	341	341
	Saldo financieringsfunctie	2.876	2.690	2.690	244	224	204	20
	Onvoorzien							
	Overige dekkingsmiddelen	-85	269	269	366	16	17	17
Totaal algemene dekkingsmiddelen		31.885	33.023	33.023	31.334	30.863	30.690	30.488
Resultaat voor bestemming		-252	-4.248	-4.517	-613	-674	-540	-174

Reserves		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
Toevoeging Reserves	Programma 1	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
	Programma 2	-394		-345				
	Programma 3							
	Programma 4							
	Programma 5							
	Alg.dekkings- middelen en onvoorzien	-6.500	-1.750	-1.885				
Totaal toevoegingen reserves		-6.896	-1.753	-2.232	-3	-3	-3	-3
Onttrekking Reserves	Programma 1	311	2.002	2.002				
	Programma 2	771	651	670	447	365	318	23
	Programma 3							
	Programma 4	335	1.669	1.669	178	171	61	38
	Programma 5	102	16	613	16	16	16	16
	Alg.dekkings- middelen en onvoorzien	6.591	1.798	1.798	48			
Totaal onttrekkingen reserves		8.110	6.136	6.751	690	552	396	77
Resultaat na bestemming		960	135		74	-125	-146	-99

Een korte toelichting op de kolommen:

- De kolom rekening 2015 is het resultaat zoals opgenomen in de programmarekening van 2015.
- De kolom begroting na wijziging 2016 betreft begrotingen inclusief de wijzigingen tot 1 juni 2016.
- De overige kolommen zijn de begrotingen voor de betreffende jaren.
- De totale lasten en baten zijn inclusief apparaatskosten en kapitaallasten.

C. Financiële toelichting op de programma's

In de onderstaande overzichten gaan we in op een aantal verschillenanalyses. In grote lijnen worden de verschillen aan u gepresenteerd:

- Wijzigingen op het begrotingsresultaat in de kadernota 2017 na verwerking van het raadsbesluit
- Mutaties op de begroting 2017 ten opzichte van kadernota 2017
- Verschillen tussen de begroting 2017 en de begroting 2016
- Financiële toelichtingen op de programma's en apparaatskosten

C.1 Begrotingsresultaat kadernota 2017

De kadernota 2017 vertoonde een positief saldo van € 304.000. De kadernota is in de raadsvergadering van 9 juni 2016 behandeld.

Begrotingsresultaat kadernota 2017	2017	2018	2019	2020
Begrotingssaldo Programmabegroting 2016-2019	156	-428	-543	-543
Genomen raadsbesluiten	72	72	279	488
Aanpassingen gemeentefonds (incl. soc. deelfonds)	367	536	567	567
Overige relevante financiële gevolgen	-67	-70	-72	-235
Totaal	528	110	231	277
Nieuwe activiteiten 2017-2020	-224	-194	-214	-234
Totaal	304	-84	17	43

C.2 Mutaties begroting 2017 ten opzichte van kadernota 2017 en meerjarenbegroting

In de programmabegroting 2017 zijn verwerkt:

- alle autonome ontwikkelingen (inflatie, loonstijging etc.)
- de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen
- de wijzigingen van raadsbesluiten
- de meicirculaire gemeentefonds 2016 van de algemene uitkering
- Vernieuwde BBV voorschriften
- Gemeenschappelijke regeling HLT Samen

De belangrijkste afwijkingen tussen begroting en kadernota worden in het onderstaande overzicht getoond.

Bedragen x € 1.000				
Mutaties begroting 2017 t.o.v. kadernota 2017	2017	2018	2019	2020
Begrotingsaldo kadernota 2017	304	-84	17	43
Meicirculaire 2016				
Algemene uitkering gemeentefonds	329	209	63	106
Algemene uitkering gemeentefonds sociaal deelfonds	422	505	506	506
Overige ontwikkelingen				
Voorschoolse voorzieningen peuters (gemeentefonds)	-10	-29	-39	-49
Verhoogde asiel instroom (gemeentefonds)	-147			
Leerlingenvervoer	-30	-30	-30	-30
Onderhoud Vosse- en Weerlanerpolder	-33	-33	-33	-33
Actualisatie GRP	-166	-206	-231	-250
Pensioenen en wachtgeldten gewezen wethouders	-75	-75	-75	
Verkiezingen				46
Gemeenschappelijke regelingen	605	514	450	499
Lokale heffingen	-721	-760	-714	-671
Financieringsresultaat	-2.605	-2.596	-2.535	-2.719
Rente en afschrijving	2.387	2.480	2.509	2.519
Apparaatskosten / Bijdrage GR HLT Samen	3	-98	-27	109
Overig	-189	78	-7	-176
Resultaat na bestemming begroting 2016	74	-125	-146	-100

C.3 Verschillen begroting 2017 ten opzichte van gewijzigde begroting 2016

In de financiële toelichting per programma worden afwijkingen tussen de begroting 2017 en de gewijzigde begroting 2016 toegelicht. Conform het BBV, artikel 21, treft u een overzicht met de belangrijkste verschillen aan.

Bedragen x € 1.000

Programma	Financiële toelichting op hoofdlijnen	Verschillen begroting 2017 t.o.v. gewijzigde begroting 2016
Programma 1	Ruimte Wonen Bereikbaarheid Economie en bedrijvigheid Milieu	1.821 102 -96 -121 -109
Programma 2	Sociaal domein Onderwijs Sport en gezondheid Kunst en cultuur	731 -75 22 -72
Programma 3	Openbare orde en veiligheid Handhaving Brandweer en crisisbeheersing	-56 -247 0
Programma 4	Infrastructuur Groen Riolering en water Afval	-288 -151 -892 -183
Programma 5	Bestuur Samenwerking Dienstverlening Bedrijfsvoering	-328 510 -1.055 -5.801
Alg. dekk. midd.	Lokale heffingen Algemene uitkering Dividend Saldo financieringsfunctie Onvoorziene uitgaven Overige dekkingsmiddelen	207 260 0 -2.446 0 80
Diversen	Rente- en afschrijving Apparaatskosten Mutaties reserves	3.370 8.722 -3.831
Totaal		74

Financiële toelichting per programma

(Bedragen x € 1.000)

Prestatieveld	Financiële toelichting Programma 1	Verschillen begroting 2017 t.o.v. gewijzigde begroting 2016
Ruimte	Saldo boekwaarde grondexploitatie (Pauluslocatie).	-19
	Centrumplanontwikkeling. Dekking RAI zie mutatie reserves financiële begroting hfdst. F1.	1.307
	Triangel. Dekking RAI zie mutatie reserves financiële begroting hoofdstuk F1.	695
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-161
	Overige lasten en baten conform indexatie kadernota 2017.	-1
Totaal		1.821
Wonen	Saldo boekwaarde grondexploitatie (Vossepolder, Hillegom-Noord).	131
	Kadernota 2016: Maatregel VTH taken Wabo. Opgenomen in de omgevingswet.	58
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-86
	Overige lasten en baten conform indexatie kadernota 2017.	-1
Totaal		102
Bereikbaarheid	Overige lasten en baten conform indexatie kadernota 2017.	0
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-96
Totaal		-96
Economie en bedrijvigheid	Budget toetsen ondernemersklimaat eens per 3 jaar (€ 15.000) verdeeld naar jaarlijks budget: 2017 € 7.500, 2018 € 3.750, 2019 € 3.750.	-8
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-113
Totaal		-121
Milieu	Omgevingsdienst West Holland (ODWH): Bijdrage conform begroting 2017 ODWH. In 2017 tijdelijke uitbreiding uren t.b.v. vergunningverlening (Raad 26 mei 2016).	-16
	Kadernota 2017: Duurzaamheidsleningen.	-10
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-83
Totaal		-109
Rente- en afschrijving	Afschrijving: Normaal verloop.	0
	Rente: Toegerekende rente grondexploitatie van 5% naar 0% a.g.v. de vernieuwde BBV.	-135
	Rente: Toegerekende rente investeringen van 5% naar 0% a.g.v. de vernieuwde BBV.	88
Totaal		-47
Apparaatskosten	De kostenverdeelssystematiek van de apparaatskosten is n.a.v. vernieuwde BBV afgeschaft – exploitatie.	1.152
	De kostenverdeelssystematiek van de apparaatskosten is n.a.v. vernieuwde BBV afgeschaft – grondexploitatie.	170
Totaal		1.321
Mutaties reserves	Exploitatie. Zie toelichting reserves, financiële begroting hoofdstuk F.1.	-2.001
	Grondexploitatie. Zie toelichting reserves, financiële begroting hoofdstuk F.1.	0
Totaal		-2.001
Totaal		870

(Bedragen x € 1.000)

Prestatieveld	Financiële toelichting Programma 2	Verschillen begroting 2017 t.o.v. gewijzigde begroting 2016
Sociaal domein	Gemeenschappelijke regeling Kunst- Duin en Bollenstreek (KDB): bijdrage conform begroting 2017 KDB.	-17
	Kadernota 2017: Nieuw beschut werken.	-20
	Service Punt Werk: Het budget is gelijk aan de rijksbijdrage uit het sociaal deelfonds (re-integratie deel) en was voorheen opgenomen in de begroting van de ISD.	-192
	Service Punt Werk: Extra budget voor opstartkosten (berap 2016).	-15
	Gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke sociale dienst (ISD): bijdrage conform begroting 2017 ISD.	1.071
	Rijksbijdragen Wwb en Bbz conform begroting 2017 ISD.	160
	Huishoudelijke Hulp Toelage 2016 (gemeentefonds) t.b.v. Bollen5 gemeenten.	478
	Begroting Jeugdzorg 2017 conform budget sociaal deelfonds (meicirculaire 2016) incl. kosten uitvoering door Tijdelijke Werk Organisatie (TWO) en aangevuld met een verwachte bijdrage aan het Tijdelijk fonds Jeugdhulp van Holland Rijnland.	-321
	Kwijtscheldingen: Budget aangepast op werkelijke aanvragen.	-12
	Instroom asielzoekers: Verhoogd budget uit gemeentefonds (meicirculaire 2016).	-147
	Voorschoolse voorziening peuters: Verhoogd budget uit gemeentefonds (meicirculaire 2016).	-20
	Stichting Welzijn Hillegom / Welzijnswartier: De totale subsidie is lager na overdracht van taken.	23
	Kadernota 2017: Buurtopbouwwerker.	-80
	Kadernota 2017: Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.	-20
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-169
	Overige lasten en baten (o.a. beveiliging en onderhoud Dienstencentrum Elsbroek, minder aanvragen subsidies jeugdwerk.)	12
Totaal		731
Onderwijs	Fioretti: Huur tijdelijke uitbreiding lokalen (raad 17-7-2014).	17
	Leerlingenvervoer: Budget aangepast aan werkelijke dienstverlening in jaarrekening 2015.	-30
	Overige lasten en baten (o.a. indexering bijdrage van Fioretti).	2
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-64
Totaal		-75
Sport en gezondheid	Kadernota 2016: Nota sport- en nota gezondheidsbeleid.	35
	Storting voorziening onderhoud de Vosse conform meerjarenraming.	67
	Kadernota 2017: verlaging tarieven verhuur sportaccommodaties.	-30
	Bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG) conform begroting 2017 RDOG.	-4
	Overige lasten en baten (o.a. indexering subsidies conform kadernota 2017).	-16
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-30
Totaal		22
Kunst en cultuur	Kadernota 2016: Nota cultuurbeleid.	35
	Overige lasten en baten (o.a. indexering subsidies conform kadernota 2017).	-4
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-103
Totaal		-72
Rente- en afschrijving	Afschrijving onderwijs: Investerings basisonderwijs	-140
	Afschrijving overig: Normaal verloop.	25
	Rente: Toegerekende rente investeringen van 5% naar 0% a.g.v. de vernieuwde BBV.	1.317
Totaal		1.202
Apparaatskosten	De kostenverdeelssystematiek van de apparaatskosten is n.a.v. vernieuwde BBV afgeschaft.	900
Totaal		900
Mutaties reserves	Zie toelichting reserves, financiële begroting hoofdstuk F.1.	123
Totaal		123
Totaal		2.831

(Bedragen x € 1.000)

Prestatieveld	Financiële toelichting Programma 3	Verschillen begroting 2017 t.o.v. gewijzigde begroting 2016
Openbare orde en veiligheid	Kadernota 2017: Budget veiligheidsbeleid verhoogd.	-10
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-46
Totaal		-56
Handhaving	Kadernota 2017: VTH taken ingehaald door de omgevingswet.	58
	Overig.	1
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-306
Totaal		-247
Brandweer en crisisbeheersing	Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) op weg naar de Cebeon norm.	25
	Overig.	2
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-27
Totaal		0
Rente- en afschrijving	Afschrijving: Normaal verloop.	0
	Rente: Toegerekende rente investeringen van 5% naar 0% a.g.v. de vernieuwde BBV.	4
Totaal		4
Apparaatskosten	De kostenverdeelssystematiek van de apparaatskosten is n.a.v. vernieuwde BBV afgeschaft.	928
Totaal		928
Mutaties reserves	Geen mutaties.	0
Totaal		0
Totaal		629

(Bedragen x € 1.000)

Prestatieveld	Financiële toelichting Programma 4	Verschillen begroting 2017 t.o.v. gewijzigde begroting 2016
Infrastructuur	Budget nog uit te voeren werkzaamheden (grondexploitatie) fluctueert per jaar. De kosten worden onttrokken uit de gelijknamige reserve.	-9
	Hogere kosten DVO Meerlanden 2017, o.a. product aanpassing onderhoud wegbermen € 100.000, hogere efficiëncy korting en aanpassing indexgetallen voorgaande jaren.	-120
	Inhuur toezichthouder kabels en leidingen.	-35
	Heffing/waterschapskosten en OZB zijn gestegen.	-20
	Opbrengst leges degeneratiekosten kabels en leidingen.	35
	Overige lasten en baten conform indexatie kadernota 2017.	-3
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-136
Totaal		-288
Groen	Hogere kosten DVO Meerlanden 2017, hogere efficiëncy korting en aanpassing indexgetallen voorgaande jaren.	-59
	Jaarlijkse onderhoudskosten beheer Vosse- en Weerlanerpolder.	-33
	Overige lasten en baten conform indexatie kadernota 2017.	-1
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-58
Totaal		-151
Riolering en water	Begroting conform vGRP 2016-2020.	-166
	Hogere kosten DVO Meerlanden 2017, hogere efficiëncy korting en aanpassing indexgetallen voorgaande jaren.	-15
	Lagere rioolheffing: zie paragraaf lokale heffingen.	-626
	Overige lasten en baten conform indexatie kadernota 2017.	3
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-88
Totaal		-892
Afval	Lagere verwerkings- en transportkosten VAB Meerlanden conform contract.	100
	Hogere kosten DVO Meerlanden 2017, hogere efficiëncy korting en aanpassing indexgetallen voorgaande jaren.	-24
	Kadernota 2016: Beleidsnota huisafval.	35
	Lagere opbrengst afvalstoffenheffing.	-209
	Overige lasten en baten conform indexatie kadernota 2017.	0
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-85
Totaal		-183
Rente- en afschrijving	Kadernota 2016: afschrijving opwaarderen groen in één keer t.l.v. de Nuon reserve.	1.500
	Afschrijving: Normaal verloop.	-24
	Rente: Toegerekende rente investeringen van 5% naar 0% a.g.v. de vernieuwde BBV.	1.024
Totaal		2.500
Apparaatskosten	De kostenverdeelssystematiek van de apparaatskosten is n.a.v. vernieuwde BBV afgeschaft.	1.127
Totaal		1.127
Mutaties reserves	Zie toelichting reserves, financiële begroting hoofdstuk F.1.	-1.491
Totaal		-1.491
Totaal		622

(Bedragen x € 1.000)

Prestatieveld	Financiële toelichting Programma 5	Verschillen begroting 2017 t.o.v. gewijzigde begroting 2016
Bestuur	Wachtgelden en pensioenen gebudgetteerd naar werkelijk niveau.	-75
	Budget trainees verplaatst naar de begroting GR HLT Samen.	35
	Budget verzekeringen deels verplaatst naar de begroting GR HLT Samen.	49
	Kosten griffie. Tot 2016 werden deze kosten met een kostenverdeelssystematiek toegeschreven aan de directe kosten en dan verdeeld over de producten.	-147
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-193
	Overige lasten en baten.	3
Totaal		-328
Samenwerking	Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland: Bijdrage conform begroting 2017 H R.	-8
	Transitiekosten GR HLT Samen (raad 3 maart 2016).	597
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-67
	Overige lasten en baten (o.a. Btw compensatiefonds Holland Rijnland)	-12
Totaal		510
Dienstverlening	Geen verkiezingen verwacht in 2016.	-23
	Kadernota 2017: MijnOverheid.nl.	-50
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-983
	Overige lasten en baten.	1
Totaal		-1.055
Bedrijfsvoering	Overheadkosten GR HLT Samen: De bijdrage aan de GR HLT Samen zover deze niet direct toe te schrijven is aan een product of activiteit, wordt conform de vernieuwde BBV centraal verantwoord. Het betreft het Hillegomse aandeel van de personeelskosten van de domeinmanagers, concerncontrol, teamleiders, medewerkers van Strategie en van het domein Bedrijfsvoering. Ook de kosten begrepen in de HLT bijdrage voor P&O, I&A, Communicatie, Juridische zaken en Facilitaire zaken worden tot de overhead gerekend.	-5.727
	Terug te vorderen BTW Compensatiefonds (BCF) GR HLT Samen.	419
	Overheadkosten gemeente: Bedrijfskosten (voor zover deze kosten niet zijn overgegaan naar de GR HLT samen) die niet direct toe te schrijven zijn aan een product of activiteit, worden conform de vernieuwde BBV centraal verantwoord. Tot 2016 werden deze kosten met een kostenverdeelssystematiek toegeschreven aan de directe kosten en dan verdeeld over de producten. Het betreft in dit prestatieveld de kosten van de gemeentesecretaris, huisvesting (incl. gemeentewerf), publicaties, contributies en lidmaatschappen.	-493
Totaal		-5.801
Rente- en afschrijving	Overheadkosten (voor zover deze kosten niet zijn overgegaan naar de GR HLT samen) die niet direct toe te schrijven zijn aan een product of activiteit, worden conform de vernieuwde BBV centraal verantwoord. Tot 2016 werden deze kosten met een kostenverdeelssystematiek toegeschreven aan de directe kosten en dan verdeeld over de producten. Het betreft hier de afschrijvingskosten van huisvesting (incl. gemeentewerf), bestaande automatisering, vervoermiddelen, master printer en paternosterkast.	-409
	Rente: Toegerekende rente investeringen van 5% naar 0% a.g.v. de vernieuwde BBV.	31
Totaal		-378
Apparaatskosten	De kostenverdeelssystematiek van de apparaatskosten is n.a.v. vernieuwde BBV afgeschaft.	4.326
Totaal		4.326
Mutaties reserves	Zie toelichting reserves, financiële begroting hoofdstuk F.1.	-597
Totaal		-597
Totaal		-3.323

(Bedragen x € 1.000)

Prestatieveld	Financiële toelichting Algemene dekkingsmiddelen (ADM)	Verschillen begroting 2017 t.o.v. gewijzigde begroting 2016
Lokale heffingen	Onroerende zaak belasting. Zie paragraaf lokale heffingen.	89
	Precariobelasting: Herrekening metrage.	176
	Overige lasten en baten.	2
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-60
Totaal		207
Algemene uitkering	Algemene uitkering aangepast op de meicirculaire 2016.	58
	Rijksbijdrage sociaal deelfonds aangepast op de meicirculaire 2016.	202
Totaal		260
Dividend	Opbrengst dividend BNG, Alliander en Meerlanden gelijk gehouden aan 2016.	0
Totaal		0
Saldo financieringsfunctie	Ontvangen en betaalde rente uitzettingen korte termijn.	88
	Geraamde ontvangen rente uitzettingen lange termijn wordt afgebouwd wegens schatkistbankieren.	-20
	Renteresultaat (saldo bespaarde rente en toegerekende rente investeringskredieten): In 2017 € 0. Zie voorgeschreven berekening paragraaf Financiering. In 2016 € 305.320.	305
	Bespaarde rente: Toegerekende rente over eigen vermogen vervallen conform de vernieuwde BBV.	-2.819
Totaal		-2.446
Onvoorziene uitgaven	Conform uitgangspunten kadernota In 2017 begroot op € 250. Geen afwijking t.o.v. 2016.	0
Totaal		0
Overige dekkingsmiddelen	Kadernota 2014: Verkoop stroken grond en gemeentelijke panden.	115
	Overige lasten en baten (heffingen diverse gronden, verhuur gemeentelijke eigendommen).	-24
	Betreft het gedeelte van de bijdrage aan de GR HLT Samen dat direct toe te schrijven is aan dit prestatieveld.	-11
Totaal		80
Rente- en afschrijving	Rente: Toegerekende rente aan financiële activa van 5% naar 0% a.g.v. de vernieuwde BBV.	89
Totaal		89
Apparaatskosten	De kostenverdeelssystematiek van de apparaatskosten is n.a.v. vernieuwde BBV afgeschaft.	120
Totaal		120
Mutaties reserves	Zie toelichting reserves, financiële begroting hoofdstuk F.1.	135
Totaal		135
Totaal		-1.555

C.4 Financiële toelichting apparaatskosten

De BBV is vernieuwd m.i.v. begrotingsjaar 2017. Eén van de wijzigingen betreft de overhead. Tot 2016 werden alle apparaatskosten met een kostenverdeling toegeschreven aan producten en activiteiten. Vanaf 2017 worden de apparaatskosten gesplitst in overhead en directe kosten. De overhead wordt centraal verantwoord in programma 5. Het betreft zowel de overhead kosten van de gemeente zelf, alsmede de overheadkosten begrepen in de bijdrage aan de GR HLT Samen. De directe kosten worden toegerekend aan de betreffende programma's.

In de (meerjaren)begroting 2017 is de verdeling van de directe kosten nog gebaseerd op de verdeling van de apparaatskosten in 2016. Als de domeinplannen van de GR HLT Samen beschikbaar zijn, wordt de verdeling van de directe kosten hierop gebaseerd (meerjarenbegroting 2018).

D. Investerings

Investerings hebben als kenmerk dat zij duurzaam zijn. Een investering gaat meerdere jaren mee. Op het moment dat een investering plaatsvindt (aanschaf/bouw) worden uitgaven gedaan. Deze uitgaven leiden echter niet direct tot lasten in de exploitatiebegroting. Op de investering wordt afgeschreven en in de financiële beheerbegroting, artikel 212, zijn de afschrijvingstermijnen bepaald. Toerekening van de kapitaallasten (rente en afschrijving) aan de exploitatiebegroting vindt voor de eerste maal plaats in het jaar nadat de investering is opgeleverd.

In de begroting is een overzicht opgenomen van alle voorgenomen investeringen in 2017 en de geplande investeringen voor 2018, 2019 en 2020. Conform de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording wordt onderscheid gemaakt in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings met een economisch nut zijn alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn. Hierbij gaat het nadrukkelijk om de mogelijkheid middelen te verwerven. Dat de gemeente ervoor kan kiezen ergens geen of geen kostendekkend tarief voor te heffen, is niet relevant voor de vraag of een investering economisch nut heeft. Een vergelijkbare redenering geldt voor de verhandelbaarheid. Het gaat om de mogelijkheid de investering te verkopen en niet om de vraag of de gemeente de investering daadwerkelijk wil verkopen.

Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden verstaan alle investeringen in aanleg en onderhoud van waterwegen, waterbouwkundige werken, permanente terreinwerken, wegen, straten, fietspaden, voetpaden, bruggen, viaducten, tunnels, verkeerslichtinstallaties, openbare verlichting, straatmeubilair, reconstructie openbare ruimte, parken en overig openbaar groen.

De investeringskredieten uit de jaarschijf 2017 worden bij het vaststellen van deze programmabegroting geautoriseerd door de raad. Het college besluit over de uitvoering van investeringen. Per investeringskrediet is aangegeven of een collegebesluit noodzakelijk is. Het gaat hierbij uitsluitend om investeringen uit de jaarschijf 2017.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	Soort Investering	Afschrij- vings- termijn in jaren	Besluit nodig (uitvoering 2017)
Vervanging huisvesting basisschool	-600				Economisch	40	College
Totaal programma 2	-600	0	0	0			
Investerings riolering (GRP)	-545	-600	-720	-720	Economisch	40/15	College
Reconstructies wegen	-428	-428	-428	-431	Maatschappelijk	25	College
Openbare verlichting	-111	-111	-111	-111	Maatschappelijk	25	College
Kunstwerken	-184	-184	-184	-184	Maatschappelijk	25	College
Vervanging diverse beschoeiingen	-120	-120			Maatschappelijk	25	College
Totaal programma 4	-1.388	-1.443	-1.443	-1.446			
Vervangen airco's gemeentekantoor		-15	-15	-18	Economisch	15	
Totaal bedrijfsvoering	0	-15	-15	-18			
Totaal investeringskredieten	-1.988	-1.458	-1.458	-1.464			

E. Overzicht incidentele baten en lasten

Conform artikel 19 lid c van het Besluit Begroting en Verantwoording is een overzicht van de incidentele baten en lasten een onderdeel van de financiële begroting. In de onderstaande tabel is aangegeven wat de incidentele baten en lasten in 2017 in het meerjarenperspectief zijn. Incidentele baten en lasten t.l.v. een reserve treft u aan in het overzicht toevoegingen en onttrekkingen reserves in het Hoofdstuk F.

De incidentele lasten uit de jaarschijf 2017 worden bij het vaststellen van deze programmabegroting geautoriseerd door de raad. Het college besluit over de uitvoering. Per budget is aangegeven of een collegebesluit noodzakelijk is. Het gaat hierbij uitsluitend om activiteiten uit de jaarschijf 2017.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	Besluit nodig (uitvoering 2017)	Toelichting
Opstellen omgevingsvisie	-30				College	Kadernota 2016
Extra deelname Omgevingsdienst West Holland	-12					Begroting 2017
Totaal programma 1	-42	0	0	0		
Kwartiermaker sociaal team	-15				College	Kadernota 2016
Extra storting voorziening onderhoud zwembad	-120					Berap 2015
Totaal programma 2	-135	0	0	0		
Totaal programma 4	0	0	0	0		
Vergoeding aanschaf computerapparatuur (nieuwe) raad		-33				Begroting 2015
Verkiezingen	-23	-23	-46			Begroting 2016
Digitale overheid	-50				College	Kadernota 2017
Totaal programma 5	-73	-56	-46	0		
Hertaxatie gemeentelijke panden	-18					Kadernota 2014
Verkoop gemeentelijke panden en snippergroen	235				College	Kadernota 2014
Totaal algemene dekkingsmiddelen	217	0	0	0		
Totaal incidentele baten en lasten	-33	-56	-46	0		

Begroting structureel in evenwicht

De toezichthouder (provincie) ziet erop toe dat de meerjarenbegroting structureel en reëel in evenwicht is. Dat wil zeggen dat er geen incidentele baten ingezet mogen worden voor structurele lasten. Na eliminatie van de incidentele posten ontstaat het structureel financieel saldo.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2017	2018	2019	2020
Begrotingsresultaat	75	-125	-146	-100
Totaal incidentele baten en lasten	-33	-56	-46	0
Totaal structurele baten en lasten voor reserves	108	-69	-100	-100
Totaal saldo incidentele onttrekkingen reserves	-106	-82	-24	0
Totaal structurele baten en lasten na reserves	2	-151	-124	-100

Uit het overzicht mag geconcludeerd worden dat de begroting in 2017 structureel in evenwicht is.

F. Reserves & voorzieningen

In dit onderdeel wordt een overzicht gegeven van de reserves en voorzieningen. Dit overzicht geeft inzicht in de beginstanden, mutaties en de eindstanden voor de periode 2017–2020. Om sneller in te spelen op ontwikkelingen is in de financiële verordening vastgelegd (raad november 2014) dat het reserve- en voorzieningenbeleid in een apart onderdeel wordt behandeld in de jaarrekening en begroting. In de kadernota 2017 zijn de reserves gewijzigd aan de huidige inzichten.

U wordt per reserve en voorziening geïnformeerd over:

- Vorming en besteding
- Toerekening van rente
- Specifiek doel
- Voeding
- Maximale hoogte
- Maximale looptijd
- Ontwikkelingen

De mutaties van de reserves worden per programma in een apart overzicht toegelicht. Het overzicht vindt u na hoofdstuk F.2 stand en verloop voorzieningen.

F.1 Stand en verloop reserves

In de Kadernota 2017 is besloten tot een herschikking van de reserves.

Hieronder volgt een overzicht met het geprognosticeerde verloop van de reserves na herschikking. Wij verwezen u naar de kadernota voor een toelichting op de herschikking.

Ontwikkeling reserves 2017–2020	Bedragen x € 1.000				
	2017 Saldo begin van het dienstjaar	2018 Saldo begin van het dienstjaar	2019 Saldo begin van het dienstjaar	2020 Saldo begin van het dienstjaar	Saldo einde van het dienstjaar
Algemene reserve	35.002	35.005	35.007	35.010	35.012
Totaal algemene reserves	35.002	35.005	35.007	35.010	35.012
Bestemmingsreserves					
Reserve openbaar gebied centrum	170	170	170	170	170
Reserve onderwijshuisvesting	4.927	4.857	4.833	4.813	4.797
Reserve kunst	16	16	16	16	16
Reserve sociaal domein	932	873	831	831	831
Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)	385	313	248	224	224
Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	9.379	8.891	8.470	8.117	8.057
Reserve individueel keuzebudget	200	200	200	200	200
Totaal bestemmingsreserves	16.009	15.320	14.768	14.372	14.295
Totaal reserves	51.011	50.325	49.775	49.383	49.308

Algemene reserve

- ***Algemene reserve***

De algemene reserve heeft geen specifieke bestemming en heeft een algemeen karakter. Het dient om risico's in algemene zin op te vangen. De minimumomvang van deze reserve is bepaald op € 6.000.000 voor de bufferfunctie. Het overige deel is vrij besteedbaar.

Bestemmingsreserves

- **Reserve openbaar gebied centrum (voorbereidingskosten)**

Deze bestemmingsreserve is ingesteld (kadernota 2014) om de voorbereidingskosten voor de centrumontwikkeling te bekostigen. Voorgesteld wordt om deze reserve op te heffen zodra het nog resterende krediet is vrijgegeven.

- **Reserve onderwijshuisvesting**

Uit deze reserve worden kosten voor nieuwbouw en verbouw van onderwijsgebouwen gedekt. Als gevolg van de vernieuwde BBV voorschriften wordt geen rente meer toegerekend aan investeringen. Hierdoor zou de omvang van de reserve meer dan noodzakelijk stijgen.

In deze begroting zijn, om dit te voorkomen, de volgende maatregelen genomen:

- Het positieve grondexploitatie resultaat van de voormalige onderwijslocaties Paulusschool en Oranjelaan zou gestort worden in de reserve onderwijshuisvesting ter dekking van de kapitaallasten van het Fioretti college. Het gaat om een destijds ingeschat bedrag van € 2,2 miljoen. Het is onzeker of dit resultaat behaald zal worden en wanneer. Om praktische redenen is deze koppeling tussen grondexploitatie en reserve beëindigd. Die ruimte is er nu.
- Via het gemeentefonds ontvangt de gemeente een bijdrage in de kosten van huisvestingsvoorzieningen onderwijs. De reserve onderwijshuisvesting wordt gevoed met dit bedrag. Het bedrag in het gemeentefonds en het bedrag dat wordt gestort in de reserve, liepen door aanpassingen van het gemeentefonds en indexeringen uit de pas. Er is nu ruimte om beide bedragen in evenwicht te brengen.
- De reserve onderwijshuisvesting is toereikend voor nieuwbouw en renovatie waarbij ook nog aandacht geschonken kan worden aan verduurzaming van onze onderwijsgebouwen.

- **Reserve kunst**

Uit de reserve worden kunstobjecten op nieuwbouwlocaties gedekt. In de kadernota 2017 is aangegeven deze reserve op te heffen afhankelijk van het besluit over de nota Cultuurbeleid.

- **Reserve sociaal domein**

Naar aanleiding van een motie in juni 2014 is de reserve Wmo omgevormd tot de reserve sociaal domein. Deze reserve dient aangegane meerjarige verplichtingen op te vangen van de decentralisaties. In 2016 verwachten we € 250.000, in 2017 en 2018 € 25.000 per jaar ten laste te gaan brengen van deze reserve. Verder is besloten om het Hillegomse deel van de opstartkosten van het Service Punt Werk (SPW) te dekken uit deze reserve (zie berap 2016). Het plafond van de reserve ligt op € 1.2 miljoen.

- **Reserve nog uit te voeren werken (grondexploitatie)**

De reserve is bestemd voor de werkzaamheden die na het afsluiten van de afzonderlijke grondexploitaties nog plaatsvinden. Hierbij valt te denken aan de herbestrating die na enkele jaren opnieuw uitgevoerd wordt.

- **Egalisatiereserve rioolrechten**

De egalisatiereserve rioolrechten is ingesteld bij de programmarekening 2012. Bij een eventueel (groot) overschot kan de egalisatiereserve rioolrechten benut worden om de 100% kostendeckendheid te garanderen. Het saldo is per 1-1-2017 € 0.

- **Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen**

Aan deze reserve worden de kapitaallasten onttrokken gedurende de afschrijvingstermijn van diverse investeringen. Het betreft oa. sportaccommodatie de Vosse en sportpark de Zanderij.

- **Reserve individueel keuzebudget**

Deze reserve werd ingesteld bij besluit over de Programmarekening 2015. In de CAO zijn sociale partners overeengekomen een Individueel Keuze Budget (IKB) te introduceren.

Het vakantiegeld is onderdeel van het IKB. Dit betekent dat we een bedrag ter grootte van het vakantiegeld over de periode juni t/m december 2016 reserveren. De eenmalige kosten als gevolg van de aanpassing van de regels wordt geraamd op € 200.000.

F.2 Stand en verloop voorzieningen

In het onderstaand overzicht is het geprognosticeerde verloop van de voorzieningen opgenomen. Het doel van de voorzieningen wordt hierna beschreven.

Ontwikkeling voorzieningen 2017-2020	Bedragen x € 1.000				
	2017 saldo begin van het dienstjaar	2018 saldo begin van het dienstjaar	2019 saldo begin van het dienstjaar	2020 saldo begin van het dienstjaar	saldo einde van het dienstjaar
Voorzieningen					
Groot onderhoud brede school Elsbroek	47	46	51	55	60
Groot onderhoud zwembad	379	337	262	247	281
Vervanging riolering	229	0	0	0	0
Voorziening pensioenen	1.184	1.214	1.244	1.274	1.304
Groot onderhoud gebouwen	709	564	584	730	721
Totaal voorzieningen	2.547	2.162	2.141	2.306	2.366

- **Voorziening groot onderhoud brede school Elsbroek**

De voorziening is ontstaan na de opheffing en herbestemming van de Johan Frisolocatie.

Aangezien het hier een locatie betreft die in beheer en exploitatie is gegeven aan een stichting, zijn er ook afspraken gemaakt met betrekking tot het vormen van een voorziening voor groot onderhoud.

- **Voorziening groot onderhoud sportaccommodatie de Vosse**

Voor groot onderhoud zwembad is een voorziening gevormd, die contractueel is overeengekomen met Sportfondsen Nederland (SFN). Werkzaamheden worden uitgevoerd conform het meerjarig onderhoudsplan de Vosse.

- **Voorziening onderhoud riolering**

De raad heeft op 12 december 2014 besloten een voorziening vervanging riolering in te stellen en de reserve riolering op te heffen. Stortingen en onttrekkingen worden gedaan op basis van werkzaamheden uitgevoerd conform het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP).

- **Voorziening pensioenen wethouders**

Voor de pensioenaanspraken van de wethouders is een voorziening gevormd. Elk jaar wordt berekend of deze voorziening toereikend is op basis van de beschikbare gegevens. Deze voorziening wordt gevoed door een jaarlijkse bijdrage vanuit de exploitatie tot het maximum op basis van de jaarlijkse actualisatie.

- **Voorziening groot onderhoud gebouwen**

De voorziening groot onderhoud gebouwen wordt gevoed door een jaarlijkse storting, die is gebaseerd op het meerjarig onderhoudsplan gebouwen.

Stortingen reserves

Progr.	Lasten	Gewijzigde begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Omschrijving	inc./str.
1.5	Algemene reserve	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	Aflossing aanschaf praalwagen Bloemencorso	s
	Totaal programma 1	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500		
2.1	Algemene reserve	-345.024					Begrotingswijziging 2016-I ISD (raad 12-11-2015)	i
	Totaal programma 2	-345.024	0	0	0	0		
ADM	Algemene reserve	-134.916					Begrotingsresultaat 2016	i
	Totaal ADM	-134.916	0	0	0	0		
	Totaal stortingen reserves	-482.440	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500		

Onttrekkingen reserves

Progr.	Baten	Gewijzigde begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Omschrijving	inc./str.
1.2	Algemene reserve	1.306.600					Centrumplannen	i
1.2	Algemene reserve	695.000					Triangel	i
	Totaal programma 1 exploitatie	2.001.600	0	0	0	0		
2.1	Reserve sociaal domein	250.000	25.000	25.000			Gevolgen decentralisatie	s
2.1	Reserve sociaal domein	18.285	33.733	16.791			Berap 2016: extra kosten Service Punt Werk (SPW)	i
2.2	Reserve onderwijshuisvesting	120.361	70.244	24.190	19.730	15.921	Tekort onderwijsbegroting exploitatie	s
2	Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	280.930	318.259	298.718	298.718	6.840	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
	Totaal programma 2	669.576	447.236	364.699	318.448	22.761		
4.1	Reserve nog uit te voeren werken (grondexpl.)	62.883	72.315	64.764	23.896	0	Herstraatwerkzaamheden grondexploitatie	i
4.2	Algemene reserve	1.500.000					Kadernota 2016: opwaarderen groen en parken	i
4	Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	105.763	105.763	105.776	37.590	37.590	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
	Totaal programma 4	1.668.646	178.078	170.540	61.486	37.590		
5.2	Algemene reserve	596.724					Transitie HLT (raad 3-3-2016)	i
5	Reserve kapitaallasten nieuwe investeringen	16.339	16.339	16.339	16.339	16.339	Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
	Totaal programma 5	613.063	16.339	16.339	16.339	16.339		
bedr.v.	Algemene reserve	47.977	47.977				Vrijval afschrijvingslasten t.g.v. de exploitatie	s
	Totaal programma ADM	47.977	47.977	0	0	0		
	Totaal onttrekkingen uit reserves	5.000.862	689.630	551.578	396.273	76.690		

	Saldo toevoegingen en onttrekkingen	4.518.422	687.130	549.078	393.773	74.190		
--	--	------------------	----------------	----------------	----------------	---------------	--	--

G. EMU-saldo

Het EMU-saldo is in 1992 door de landen van de Economische en Monetaire Unie (EMU) ingevoerd om vergelijkingen tussen de verschillende Eurolanden te kunnen maken. In het verleden hanteerde elk land zijn eigen berekening voor het financieringssaldo vergelijken kon hierdoor niet. Volgens de regels van de EMU mag het vorderingstekort niet groter zijn dan 3% van het Bruto binnenlands product (vastgelegd in het verdrag van Maastricht). Hiermee wil men de economische sterkte van de Eurolanden behouden. Sinds enkele jaren zijn gemeenten verplicht in de begroting een prognose op te nemen van het EMU-saldo. Het CBS verzamelt de gegevens van alle overheden en berekent op landelijk niveau het percentage.

Voor Hillegom ziet de prognose van het EMU-saldo er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000							
Omschrijving	-/+	Rek. 2015	Begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
Exploitatiesaldo voor toevoeging aan (+) cq onttrekking uit reserves (-)	-/+	140	-4.248	-613	-674	-540	-174
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	2.434	4.022	2.596	2.541	2.436	2.134
Bruto dotaties aan de voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	754	691	717	604	703	713
Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa	-	-3.446	-6.289	-1.988	-1.473	-1.458	-1.464
De in mindering gebrachte bijdragen van Rijk, Provincie, EU en overige	+						4.000
Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im) materiële vaste activa	+						
Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	-						
Uitgaven aan aankoop van grond en uitgaven van bouwrijp maken	-						
Verkoopopbrengsten van grond	+						
Boekwinst op grondverkoop	-						
Betalingen ten laste van voorzieningen	-	-298	-906	-1.103	-684	-537	-654
Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	-						
Berekend EMU-saldo		-415	-6.730	-390	313	605	4.555

Het EMU-tekort/overschot wordt niet in een percentage per gemeente bepaald. Het CBS verzamelt de gegevens van alle overheden en berekent op landelijk niveau het percentage.

Geprognostiseerde balans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. Dit zorgt ervoor dat er meer (verplichte) aandacht is voor het EMU-saldo in de beleidsvoorbereiding, de sturing en beheersing.

Balans per 31 december

(bedragen x € 1.000)

Activa	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
VASTE ACTIVA					
materiële vaste activa					
met economisch nut	33.238	32.102	30.595	29.038	27.839
met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	15.223	13.656	13.676	13.866	14.037
met maatschappelijk nut	4.764	5.118	5.572	5.994	6.387
<i>sub-totaal materiële vaste activa</i>	<i>53.225</i>	<i>50.876</i>	<i>49.843</i>	<i>48.898</i>	<i>48.263</i>
financiële vaste activa					
langlopende leningen	10.760	10.760	10.760	10.760	6.760
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.648	2.509	2.509	2.509	2.509
bijdragen aan activa in eigendom derden	925	891	857	822	788
<i>sub-totaal financiële vaste activa</i>	<i>14.333</i>	<i>14.160</i>	<i>14.126</i>	<i>14.091</i>	<i>10.057</i>
Totaal vaste activa	67.558	65.036	63.969	62.989	58.320
VLOTTENDE ACTIVA					
niet in exploitatie genomen bouwgronden	517	-	-	-	-
onderhanden werk, gronden in exploitatie	1.981-	1.800-	590-	2.050-	2.400-
voorstelbetalingen	-	-	-	-	-
<i>sub-totaal voorraden</i>	<i>1.464-</i>	<i>1.800-</i>	<i>590-</i>	<i>2.050-</i>	<i>2.400-</i>
vorderingen op openbare lichamen	4.000	500	500	500	500
overige vorderingen	850	600	600	600	600
kortlopende uitzettingen	-	-	-	-	-
liquide middelen	3.947	2.747	1.501	256	256
overlopende activa	260	1.010	1.010	1.010	1.010
Totaal vlottende activa	7.593	3.057	3.021	316	34-
Totaal generaal	75.151	68.093	66.990	63.305	58.286

(bedragen x € 1.000)

Passiva	Begroting 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020
EIGEN VERMOGEN					
algemene reserves	5.669	35.002	35.007	35.010	35.012
bestemmingsreserves	43.568	15.320	14.768	14.371	14.295
nog te bestemmen resultaat	-	74	125-	146-	100-
<i>sub-totaal Eigen vermogen</i>	<i>49.237</i>	<i>50.396</i>	<i>49.650</i>	<i>49.235</i>	<i>49.207</i>
VOORZIENINGEN					
voorzieningen	2.517	2.161	2.141	2.306	2.366
VASTE SCHULDEN	12.000	8.500	8.000	5.000	
Totaal vaste passiva	63.754	61.057	59.791	56.541	51.573
VLOTTENDE PASSIVA					
Netto vlottende schulden					
Overige kasgeldleningen	4.507	3.550	3.512	3.489	3.444
Bank- en giroaldi	-	-	-	-	-
Overige schulden	2.000	1.500	1.500	1.500	1.500
Overlopende passiva					
Nog te betalen bedragen	1.454	1.635	1.972	1.610	1.654
Overige transitorische posten	20	15	15	15	15
specifieke uitkeringen	3.416	336	200	150	100
Totaal vlottende passiva	11.397	7.036	7.199	6.764	6.713
Totaal generaal	75.151	68.093	66.990	63.305	58.286

Bijlagen:

Bijlage 1: Normenkader 2017

Hieronder staat het overzicht van de externe en interne regelgeving. Aan de hand van deze lijst richten wij onze interne controle in. De lijst is opgesteld in samenspraak met onze controlerende accountant en wordt jaarlijks bijgesteld. Het is daarom ook geen uitputtende opsomming van alle regelgeving die op de gemeentelijke taken betrekking hebben.

Programma	Interne regelgeving
1. Ruimte	Vigerende bestemmingsplannen Omgevingsvisie Woonvisie Hillegom 2015–2019 Intergemeentelijke structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek 2016 Gemeentelijke Structuurvisie Hillegom 2008 Verordening Starterslening Diverse kadernota's voor grote projecten Projectovereenkomsten Hillegoms verkeers en vervoersplan (HVVP) Nota Parkeerbeleid Hillegom 2015 Heffing en invordering van marktgeld 2017 Heffing en de invordering van een BLZ-bijdrage en op de subsidie voor de BI-zone Koopcentrum Hillegom 2012 Koersdocument Economie en Toerisme Hillegom 2012–2020 Programma Centrumontwikkeling Hillegom, september 2015 Motie energie- en klimaatneutraal juli 2016 Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland Verordening Duurzaamheidslening Hillegom Duurzaamheidsagenda 2011–2014
2. Maatschappij	Verordening regelende de toekenning van bijdragen in de kosten van het bezoeken van kinderopvang in Hillegom Gemeenschappelijke regeling werkvoorzieningschap Kust-, Duin- en Bollenstreek Gemeenschappelijke regeling ISD Bollenstreek Kadernota WMO Bollen 5 2015–2018 Verordening Jeugdhulp Verordeningen Participatiewet Contourennota Servicepunt Werk Duin-en Bollenstreek Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Hillegom Beleidsplan onderwijsachterstanden Verordening leerlingenvervoer gemeente Hillegom Nieuw op te stellen volksgezondheidsbeleid (huidig beleidsnota Gezondheid en Sportstimulering "Gezonder in Hillegom 2013–2016") Nieuw op te stellen sportnota (huidige beleidsnota "Sporten in Hillegom") Procedure kunstaankopen voor de openbare ruimte Kunstcommissieverordening Subsidieverordening monumenten Cultuurnota 2017–2020 Algemene subsidieverordening Hillegom speeltuinenbeleid Buitenspelen, ja leuk, Speelruimteplan
3. Veiligheid en handhaving	Veiligheidsbeleid Hillegom 2016–2020 Drank- en Horecaverordening Hillegom 2014 Jaar Uitvoeringsprogramma 2017 Handhavingsnota Bouwen/RO 2014–2017 Handhavingsuitvoeringsprogramma 2017 Algemene Plaatselijke Verordening Hillegom Hondenbeleid
4. Beheer openbare ruimte	Dienstverleningsovereenkomst Meerlanden Beleidsplan Wegen 2015–2019 Beleidsplan Openbare Verlichting 2011–2021 Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI) Kunstwerkbeleid 2015–2019 Groenbeleidsplan 2015–2024 Gebiedsprogramma Duin- en Bollenstreek 2014–2018 Heffing en invordering van rioolheffing 2017 Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan vGRP 2016–2020 Het RioolBeheerPlan (RBP) en het BasisRioolPlan (BRP) 2016–2020 Stedelijk waterplan Hillegom Beleidsplan huishoudelijke afvalstoffen 2010–2020 Heffing en invordering van afvalstoffenheffing en reinigingsrechten 2017

Programma	Interne regelgeving
5. Inwoner en bestuur	Verordening op de Raadscommissies Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Regeling ambtelijke organisatie Verordening Rekenkamercommissie Hillegom Lisse Noordwijkerhout Verordening rechtspositie wethouders, raads- en commissieleden 2008 Heffing en invordering van leges 2017 Heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten 2017 Bezoldigingsregeling Werkkostenregeling o.a. (beeldschermbrillen, cafetariamodel, fietsregeling, Geschenkenregeling, Reis en verblijfkostenregeling, toelagen- en tegemoetkomingenregeling, Uitwisseling eindejaarsuitkering met reiskosten, etc..) Beleidsplan IV & ICT ICT Jaarplan 2017 Communicatiebeleidsplan 2010-2013 verlengd tot 2016 Communicatie jaarplan 2017 Budgethoudersregeling 2012 Financiële beheersverordening art. 212 GW (incl. Controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Hillegom (art. 213GW) Inkoop- en aanbestedingsprocedure vanaf 2013 Periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur (art. 213a GW) Verordening Commissie Bezwaarschriften Delegatiebesluit gemeente Hillegom Algemeen mandaatbesluit gemeente Hillegom
Algemene regelgeving en Alg. dekkingsmiddelen en Onvoorzien	Treasurystatuut 2012 Heffing en de invordering van onroerende zaakbelastingen 2017 Heffing en de invordering van precariobelasting en rechten 2017
Programma	Externe regelgeving
1. Ruimte	Wet ruimtelijke ordening (Wro) / Besluit ruimtelijke ordening (Bro) Intergemeentelijke structuurvisie Greenport 2016 Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer – Bollenstreek, Provincies Noord- en Zuid- Regionale Structuurvisie, 2020 Holland Rijnland Visie Ruimte en Mobiliteit met Programma en Verordening, PZH 2014 Woonagenda Holland Rijnland 2014 Huurprijzenwet woonruimte Huurwet Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030 Ambitieverklaring Toerisme en Recreatie Bollenstreek 2012-2016 Economische agenda Greenport Duin- en Bollenstreek 2012-2015
2. Maatschappij	Wet op primair onderwijs Wet op het voortgezet onderwijs Wet educatie- en beroepsonderwijs Wet Kinderopvang Wet op de basiseducatie Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (OKÉ) Regionaal beleidsplan transitie Jeugdzorg Holland Rijnland "Hart voor de Jeugd" Breedtesport impuls Wet op het specifieke cultuurbeleid Wet Werk en Bijstand Wet Sociale Werkvoorzieningen Wet Inburgering Wet inkomensvoorziening Kunstenaars Wet op het krediet beheer Kaderwet LNV subsidies Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) Wet op de jeugdzorg Wet publieke gezondheidszorg (WPV)

Programma	Externe regelgeving
3. Veiligheid en handhaving	Wet op de Veiligheidsregio's Regionaal Crisisplan
4. Beheer openbare ruimte	Waterwet Wet Milieubeheer
5. Inwoner en bestuur	Burgerlijk Wetboek Rechtspositie burgemeesters, wethouders en raads- en commissieleden. Wet Gemeenschappelijke Regelingen Wet Bescherming persoonsgegevens Wet GBA Wet rechten burgerlijke stand Wet Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG) Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) Ambtenarenwet Fiscale wetgeving (IB en LB) Sociale verzekeringswetten CAR/UWO Wet elektronische handtekeningen Europese aanbestedingsregels
Algemene regelgeving en Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Gemeentewet (GW) Algemene wet bestuursrecht (AWB) Ministeriële besluiten en regeling financiële verhoudingen en uitkeringen Wet houdbare overheidsfinanciën (WHOF) Financiële verhoudingswet Wet op het BTW-compensatiefonds (BCF) Wet waardering onroerende zaken (WOZ) Wet financiering decentrale overheden (Fido) Besluit Begroting en verantwoording (BBV) Algemene Wet Rijksbelastingen (AWR)

Bijlage 2: Overzicht taakvelden (en prestatievelden)

Hoofdtakveld 0. Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000

Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
0.1 Bestuur	5.1 Bestuur	-1.450	-1.538	-1.538	-1.363	-1.393	-1.356	-1.351
	5.2 Samenwerking	-1.411	-826	-1.423	-737	-736	-734	-733
		-2.861	-2.364	-2.960	-2.100	-2.129	-2.090	-2.084
0.2 Burgerzaken	4.1 Infrastructuur	-60	-51	-51	-31	-31	-31	-30
	5.3 Dienstverlening	-1.268	-1.183	-1.183	-642	-584	-598	-542
		-1.328	-1.234	-1.234	-673	-614	-629	-572
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.4 Kunst en Cultuur	-84	-85	-85	-73	-73	-73	-73
	5.1 Bestuur	-57	-57	-57	-35	-35	-35	-35
	6.6 Overige dekkingsmiddelen	-132	-69	-69	-26	-26	-25	-25
		-273	-211	-211	-134	-134	-134	-133
0.4 Overhead	5.1 Bestuur	-873	-1.140	-1.140				
	5.3 Dienstverlening	-113	-107	-107				
	5.4 Bedrijfsvoering				-6.289	-6.254	-6.151	-6.024
		-986	-1.246	-1.246	-6.289	-6.254	-6.151	-6.024
0.5 Treasury	6.3 Dividend	-431	-48	-48				
	6.4 Saldo financieringsfunctie	-664	-305	-305				
		-1.095	-353	-353				
0.61 OZB woningen	6.1 Lokale heffingen		-3	-3				
			-3	-3				
0.62 OZB niet woningen	6.1 Lokale heffingen	-836	-492	-492	-410	-404	-403	-401
		-836	-492	-492	-410	-404	-403	-401
0.64 Belastingen overig	6.5 Onvoorzien							
	6.6 Overige dekkingsmiddelen	-17	50	50				
		-17	50	50				
0.10 Mutaties reserves	Programma 1	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
	Programma 2	-394		-345				
	Programma 6	-6.500	-1.750	-1.885				
		-6.896	-1.753	-2.232	-3	-3	-3	-3
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	6.6 Overige dekkingsmiddelen	-960	-135		-74			
Voordelig resultaat		-960	-135		-74			
Totaal Lasten		-15.253	-7.741	-8.683	-9.683	-9.537	-9.409	-9.217

Baten	Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
0.1 Bestuur	5.2 Samenwerking	194	34	34	22	22	22	22
		194	34	34	22	22	22	22
0.2 Burgerzaken	4.1 Infrastructuur	1						
	5.3 Dienstverlening	374	355	355	355	355	355	355
		374	355	355	355	355	355	355
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.4 Kunst en Cultuur	24	25	25	25	25	25	25
	5.1 Bestuur	15	15	15	18	18	18	18
	6.6 Overige dekkingsmiddelen	64	288	288	392	42	42	42
		104	327	327	435	85	85	85
0.4 Overhead	5.4 Bedrijfsvoering				79	79	79	79
					79	79	79	79
0.5 Treasury	6.3 Dividend	787	341	341	341	341	341	341
	6.4 Saldo financieringsfunctie	3.540	2.995	2.995	244	224	204	20
		4.327	3.336	3.336	585	565	545	361
0.61 OZB woningen	6.1 Lokale heffingen	1.993	2.196	2.196	2.265	2.265	2.265	2.265
		1.993	2.196	2.196	2.265	2.265	2.265	2.265
0.62 OZB niet woningen	6.1 Lokale heffingen	990	1.089	1.089	1.109	1.109	1.109	1.109
		990	1.089	1.089	1.109	1.109	1.109	1.109
0.64 Belastingen overig	6.1 Lokale heffingen	1.448	1.753	1.753	1.931	1.931	1.931	1.931
		1.448	1.753	1.753	1.931	1.931	1.931	1.931
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	6.2 Algemene uitkering	25.142	25.229	25.229	25.488	25.381	25.226	25.206
		25.142	25.229	25.229	25.488	25.381	25.226	25.206
0.10 Mutaties reserves	Programma 1	311	2.002	2.002				
	Programma 2	377	651	670	447	365	318	23
	Programma 4	335	1.669	1.669	178	171	61	38
	Programma 5	102	16	613	16	16	16	16
	Programma 6	6.591	1.798	1.798	48			
		7.716	6.136	6.751	690	552	396	77
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	6.6 Overige dekkingsmiddelen					125	146	100
Nadelig resultaat						125	146	100
Totaal Baten		42.289	40.454	41.069	32.959	32.469	32.159	31.589
Saldo Hoofdtakveld 0		27.037	32.713	32.387	23.276	22.931	22.751	22.372

Hoofdtakveld 1. Veiligheid

Bedragen x € 1.000

Lasten		Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Takveld	Prestatieveld							
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	3.3 Brandweer en rampenbestrijding	-1.380	-1.311	-1.311	-1.241	-1.205	-1.208	-1.208
		-1.380	-1.311	-1.311	-1.241	-1.205	-1.208	-1.208
1.2 Openbare orde en veiligheid	2.3 Sport en gezondheid	-9	-7	-7	-7	-7	-7	-7
	3.1 Openbare orde en veiligheid	-105	-146	-146	-89	-88	-87	-86
	3.2 Handhaving	-279	-430	-430	-193	-189	-186	-182
	4.4 Afval	-114	-127	-127	-67	-66	-66	-65
	5.3 Dienstverlening	-313	-296	-296	-121	-119	-116	-113
		-820	-1.007	-1.007	-477	-470	-463	-454
Totaal Lasten		-2.200	-2.317	-2.317	-1.718	-1.674	-1.671	-1.662

Baten	Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	3.3 Brandweer en rampenbestrijding	52	45	45	45	45	45	45
		52	45	45	45	45	45	45
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.2 Handhaving	9	2	2	2	2	2	2
	5.3 Dienstverlening	8	6	6	6	6	6	6
		16	7	7	7	7	7	7
Totaal Baten		69	52	52	52	52	52	52
Saldo Hoofdtakveld 1		-2.132	-2.266	-2.266	-1.666	-1.622	-1.619	-1.609

Hoofdtakveld 2. Verkeer en vervoer

Bedragen x € 1.000

Lasten Taakveld	Prestatieveld	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
2.1 Verkeer en vervoer	1.3 Bereikbaarheid	-374	-251	-251	-111	-110	-108	-105
	4.1 Infrastructuur	-2.224	-2.332	-2.332	-2.105	-2.127	-2.116	-2.121
		-2.598	-2.583	-2.583	-2.216	-2.236	-2.223	-2.226
2.2 Parkeren	4.1 Infrastructuur	-96	-102	-102	-49	-49	-49	-49
		-96	-102	-102	-49	-49	-49	-49
2.4 Economische havens en waterwegen	4.3 Riolering en water	-106	-170	-170	-211	-216	-220	-220
		-106	-170	-170	-211	-216	-220	-220
Totaal Lasten		-2.800	-2.855	-2.855	-2.477	-2.501	-2.492	-2.495
Baten	Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
2.1 Verkeer en vervoer	4.1 Infrastructuur	89	46	46	46	46	46	46
		89	46	46	46	46	46	46
2.4 Economische havens en waterwegen	4.3 Riolering en water		6	6	8	8	8	8
			6	6	8	8	8	8
Totaal Baten		89	52	52	55	55	55	55
Saldo Hoofdtakveld 2		-2.711	-2.803	-2.803	-2.422	-2.446	-2.438	-2.440

Hoofdtakveld 3. Economie

Bedragen x € 1.000

Lasten Taakveld	Prestatieveld	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
3.1 Economische ontwikkeling	1.4 Economie en bedrijvigheid	-408	-130	-130	-78	-78	-77	-76
		-408	-130	-130	-78	-78	-77	-76
3.3 Bedrijfscontacten en regelingen	1.4 Economie en bedrijvigheid	-189	-194	-194	-140	-135	-134	-133
		-189	-194	-194	-140	-135	-134	-133
3.4 Economische promotie	1.4 Economie en bedrijvigheid	-315	-205	-205	-154	-153	-152	-152
	2.4 Kunst en Cultuur	-68	-91	-91	-55	-55	-54	-53
		-383	-296	-296	-209	-208	-207	-205
Totaal Lasten		-980	-620	-620	-427	-421	-418	-415

Baten	Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
3.1 Economische ontwikkeling	1.4 Economie en bedrijvigheid	256						
		256						
3.3 Bedrijfscontacten en regelingen	1.4 Economie en bedrijvigheid	89	90	90	90	90	90	90
		89	90	90	90	90	90	90
3.4 Economische promotie	1.4 Economie en bedrijvigheid	103						
	2.4 Kunst en Cultuur	3	3	3	3	3	3	3
		106	3	3	3	3	3	3
Totaal Baten		451	93	93	93	93	93	93
Saldo Hoofdtakveld 3		-528	-527	-527	-334	-328	-325	-322

Hoofdtakveld 4. Onderwijs

Bedragen x € 1.000

Lasten		Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Takveld	Prestatieveld							
4.2	2.1 Sociaal domein	-23	-20	-20	-13	-12	-12	-12
Onderwijshuisvesting	2.2 Onderwijs	-2.018	-2.146	-2.146	-1.025	-982	-981	-981
		-2.041	-2.166	-2.166	-1.038	-995	-993	-993
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.1 Sociaal domein	-119	-121	-121	-138	-148	-158	-168
	2.2 Onderwijs	-522	-443	-443	-419	-419	-418	-417
		-641	-564	-564	-558	-567	-576	-585
Totaal Lasten		-2.682	-2.731	-2.731	-1.596	-1.561	-1.569	-1.578
Baten	Baten	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
4.2	2.1 Sociaal domein	15	15	15	15	15	15	15
Onderwijshuisvesting	2.2 Onderwijs	212	206	206	212	212	212	212
		226	221	221	227	227	227	227
4.3 Onderwijsbeleid en	2.2 Onderwijs	438	45	45	43	43	43	43
		438	45	45	43	43	43	43
Totaal Baten		665	266	266	270	270	270	270
Saldo Hoofdtakveld 4		-2.017	-2.465	-2.465	-1.326	-1.291	-1.299	-1.308

Hoofdtakveld 5. Sport, cultuur en recreatie

Bedragen x € 1.000

Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
5.1 Sportbeleid en activering	2.3 Sport en gezondheid	-277	-303	-303	-255	-255	-255	-254
		-277	-303	-303	-255	-255	-255	-254
5.2 Sportaccommodaties	2.3 Sport en gezondheid	-1.375	-1.333	-1.333	-1.236	-1.112	-1.096	-804
	4.2 Groen	-34	-32	-32	-36	-36	-36	-36
		-1.409	-1.364	-1.364	-1.272	-1.148	-1.132	-840
5.3 Cultuur presentatie,	2.4 Kunst en Cultuur	-511	-553	-553	-412	-411	-410	-408
		-511	-553	-553	-412	-411	-410	-408
5.5 Cultureel erfgoed	2.4 Kunst en Cultuur	-28	-32	-32	-24	-24	-24	-24
		-28	-32	-32	-24	-24	-24	-24
5.6 Media	2.4 Kunst en Cultuur	-453	-435	-435	-436	-436	-436	-436
		-453	-435	-435	-436	-436	-436	-436
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.3 Sport en gezondheid	-86	-72	-72	-46	-46	-46	-45
	4.2 Groen	-1.702	-2.967	-2.967	-1.383	-1.382	-1.381	-1.380
	4.3 Riolerings en water	-1	-44	-44				
		-1.789	-3.083	-3.083	-1.429	-1.428	-1.427	-1.425
Totaal Lasten		-4.469	-5.771	-5.771	-3.829	-3.702	-3.683	-3.388
Baten	Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
5.2 Sportaccommodaties	2.3 Sport en gezondheid	363	272	272	273	273	273	273
		363	272	272	273	273	273	273
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.3 Sport en gezondheid							
	4.2 Groen	10	6	6	5	5	5	5
	4.3 Riolerings en water		1	1				
		10	7	7	5	5	5	5
Totaal Baten		373	279	279	279	279	279	279
Saldo Hoofdtakveld 5		-4.095	-5.492	-5.492	-3.550	-3.424	-3.405	-3.109

Hoofdtakveld 6. Sociaal domein

Bedragen x € 1.000

Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.1 Sociaal domein	-2.484	-2.503	-2.310	-1.720	-1.570	-1.567	-1.564
		-2.484	-2.503	-2.310	-1.720	-1.570	-1.567	-1.564
6.2 Wijkteams	2.1 Sociaal domein	-758	-818	-829	-861	-873	-874	-877
	5.3 Dienstverlening	-494	-374	-374	-158	-155	-152	-149
		-1.252	-1.192	-1.203	-1.019	-1.028	-1.026	-1.026
6.3 Inkomensregelingen	2.1 Sociaal domein	-4.819	-5.116	-4.905	-4.525	-4.525	-4.525	-4.525
		-4.819	-5.116	-4.905	-4.525	-4.525	-4.525	-4.525
6.4 Begeleide participatie	2.1 Sociaal domein	-1.867	-1.834	-1.834	-1.871	-1.825	-1.796	-1.751
		-1.867	-1.834	-1.834	-1.871	-1.825	-1.796	-1.751
6.5 Arbeidsparticipatie	2.1 Sociaal domein	-245	-287	-305	-253	-245	-250	-268
		-245	-287	-305	-253	-245	-250	-268
6.6 Maatwerkvoor- zieningen (Wmo)	2.1 Sociaal domein	-239	-240	-239	-190	-190	-190	-190
		-239	-240	-239	-190	-190	-190	-190
6.71 Maatwerkdienst- verlening (nog te splitsen in 18- en 18+)	2.1 Sociaal domein	-2.860	-4.030	-4.089	-3.735	-3.735	-3.735	-3.735
		-2.860	-4.030	-4.089	-3.735	-3.735	-3.735	-3.735
6.72 Maatwerkdienst- verlening 18-	2.1 Sociaal domein	-2.485	-2.367	-2.367	-2.633	-2.643	-2.610	-2.584
		-2.485	-2.367	-2.367	-2.633	-2.643	-2.610	-2.584
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	2.1 Sociaal domein	-90	-70	-70	-53	-38	-38	-38
		-90	-70	-70	-53	-38	-38	-38
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	2.1 Sociaal domein	-363	-335	-335	-358	-365	-366	-367
		-363	-335	-335	-358	-365	-366	-367
Totaal Lasten		-16.705	-17.973	-17.657	-16.357	-16.164	-16.102	-16.047
Baten	Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.1 Sociaal domein	116	26	26	26	26	26	26
		116	26	26	26	26	26	26
6.3 Inkomensregelingen	2.1 Sociaal domein	2.951	2.901	2.901	3.061	3.061	3.061	3.061
		2.951	2.901	2.901	3.061	3.061	3.061	3.061
6.4 Begeleide participatie	2.1 Sociaal domein	1						
		1						
6.71 Maatwerkdienst- verlening (nog te splitsen in 18- en 18+)	2.1 Sociaal domein	11			10	10	10	10
		11			10	10	10	10
Totaal Baten		3.079	2.927	2.927	3.097	3.097	3.097	3.097
Saldo Hoofdtakveld 6		-13.626	-15.046	-14.730	-13.260	-13.067	-13.004	-12.950

Hoofdtakveld 7. Volksgezondheid en milieu

Bedragen x € 1.000

Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
7.1 Volksgezondheid	2.1 Sociaal domein	-139	-123	-112	-168	-167	-167	-167
	2.3 Sport en gezondheid	-655	-708	-708	-706	-706	-706	-705
		-794	-831	-820	-874	-873	-873	-873
7.2 Riolering	4.3 Riolering en water	-2.188	-2.275	-2.275	-1.537	-1.591	-1.631	-1.669
		-2.188	-2.275	-2.275	-1.537	-1.591	-1.631	-1.669
7.3 Afval	4.4 Afval	-2.096	-1.958	-1.958	-1.698	-1.697	-1.628	-1.625
		-2.096	-1.958	-1.958	-1.698	-1.697	-1.628	-1.625
7.4 Milieubeheer	1.5 Milieu	-655	-743	-744	-650	-637	-635	-633
	3.2 Handhaving	-10	-48	-48	-19	-19	-19	-18
	4.4 Afval	-8	-8	-8	-6	-6	-6	-6
		-673	-799	-800	-676	-662	-659	-657
7.5 Begraafplaatsen	5.3 Dienstverlening	-128	-100	-100	-74	-74	-72	-72
		-128	-100	-100	-74	-74	-72	-72
Totaal Lasten		-5.880	-5.963	-5.953	-4.858	-4.897	-4.864	-4.896
Baten	Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
7.1 Volksgezondheid	2.3 Sport en gezondheid	11	9	9	9	9	9	9
		11	9	9	9	9	9	9
7.2 Riolering	4.3 Riolering en water	2.677	2.814	2.814	2.188	2.151	2.199	2.244
		2.677	2.814	2.814	2.188	2.151	2.199	2.244
7.3 Afval	4.4 Afval	2.620	2.635	2.635	2.430	2.428	2.427	2.425
		2.620	2.635	2.635	2.430	2.428	2.427	2.425
7.4 Milieubeheer	1.5 Milieu	44		1	1	1	1	1
		44		1	1	1	1	1
7.5 Begraafplaatsen	5.3 Dienstverlening	82	87	87	87	87	87	87
		82	87	87	87	87	87	87
Totaal Lasten		5.434	5.545	5.546	4.715	4.676	4.723	4.766
Saldo Hoofdtakveld 7		-446	-418	-407	-143	-220	-141	-130

Hoofdtakveld 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Bedragen x € 1.000

Lasten		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Taakveld	Prestatieveld	2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
8.1 Ruimtelijke ordening	1.1 Ruimte	-871	-508	-508	-273	-269	-266	-263
	1.2 Wonen	-7						
	4.1 Infrastructuur				-35	-35	-35	-35
		-878	-508	-508	-308	-304	-301	-298
8.2 Grondexploitatie	1.1 Ruimte	-18	-19	-19				
	1.2 Wonen	-87	-3.342	-3.342	-82	-80	-79	-77
	1.4 Economie en bedrijvigheid							
		-105	-3.361	-3.361	-82	-80	-79	-77
8.3 Wonen en bouwen	1.1 Ruimte	-80	-8	-8	-3	-3	-3	-3
	1.2 Wonen	-263	-2.220	-2.220	-57	-27	-26	-26
	3.2 Handhaving	-168	-360	-360	-123	-121	-118	-116
	5.3 Dienstverlening	-668	-729	-729	-325	-319	-314	-307
		-1.180	-3.317	-3.317	-509	-470	-462	-452
Totaal Lasten		-2.163	-7.186	-7.186	-898	-855	-842	-827
Baten	Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2015	2016	2016 na wijziging	2017	2018	2019	2020
8.1 Ruimtelijke ordening	1.1 Ruimte	1						
	1.2 Wonen	7						
	4.1 Infrastructuur	22			35	35	35	35
		31			35	35	35	35
8.2 Grondexploitatie	1.1 Ruimte	18	19	19				
	1.2 Wonen	11	3.199	3.199	16	16	15	15
		30	3.218	3.218	16	16	15	15
8.3 Wonen en bouwen	1.2 Wonen	3	1	1	2	2	2	2
	5.3 Dienstverlening	619	270	270	270	270	270	270
		622	271	271	272	272	272	272
Totaal Lasten		682	3.489	3.489	323	323	322	322
Saldo Hoofdtakveld 8		-1.481	-3.697	-3.697	-575	-533	-520	-505